Інна Ренчка

УКРАЇНСЬКА МОВА ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
Граматичні таблиці, завдання, тексти, діалоги, тести для рівнів А1–В2

Київ 2024

УДК 811.161.2'36'373(075.8)

Рецензенти:

Кадочнікова О. П., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Луценко О. І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри стилістики та мовної комунікації Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету гуманітарних наук
Національного університету «Києво-Могилянська академія»
(протокол № 4 від 17 червня 2024 року)

Ренчка І. Є.
Українська мова для іноземних студентів. Граматичні таблиці, завдання, тексти, діалоги, тести для рівнів А1–В2: навч. посібник. Київ : НаУКМА, 2024. 136 с. (Електронне видання).

У навчальному посібнику «Українська мова для іноземних студентів. Граматичні таблиці, завдання, тексти, діалоги, тести для рівнів А1–В2» подано базові відомості з української граматики в наочних таблицях, а також тренувальні завдання, діалоги і тексти для читання. Запропонований матеріал спрямований на узагальнення, систематизацію і закріплення знань з української мови від рівня А1 до В2, вироблення стійких навичок використання комунікативних конструкцій, формування мовної компетенції в навчально-професійній, соціально-побутовій та соціально-культурній комунікації українською мовою як іноземною.

Для іноземних студентів, викладачів, а також усіх, хто вивчає українську мову.

Зміст

Вступ 4

Рівні А1–А2 5

Граматичні таблиці 5

Практичні завдання 22

Розмовні фрази, зразки діалогів 39

Тексти 44

Рівні В1–В2 49

Граматичні таблиці 49

Практичні завдання 81

Розмовні фрази, зразки діалогів 93

Тексти і завдання до них 98

Зразок тестового контролю. Рівень В2 130

Вступ

Українська мова сьогодні є не лише засобом спілкування, а й провідним чинником державо- та націєтворення, символом національної ідентичності, свідченням культурного багатства. Вона втілює в собі багатовікову історію, традиції та духовні цінності українського народу. Українська мова відіграє важливу роль у різних сферах життя суспільства. Це мова освіти, науки, культури, мистецтва, права, політики та бізнесу. Її використання сприяє розвитку української культури, зміцненню національної свідомості та утвердженню України як суверенної держави. Збереження та зміцнення української мови є ключовим завданням державної політики в галузі мови та культури.

З огляду на сучасні події можна стверджувати, що українська мова нині переживає період справжнього відродження, зростає її авторитет, соціальний престиж і популярність як в Україні, так і за кордоном. Тисячі іноземців з різних країн світу за останні кілька років зацікавилися українською мовою та розпочали її вивчення.

Пропонований посібник покликаний розширити методичну базу викладання української мови для носіїв інших мов і спрямований на формування їхньої мовної та мовленнєвої компетентності, що дасть можливість іноземним студентам засвоїти базовий мовний матеріал (лексичний, граматичний) та сформувати навички його правильного вживання для практичного володіння мовою у навчально-професійній, соціально-побутовій та соціально-культурній сферах.

Матеріал у посібнику розташовано відповідно до внутрішньої логіки української граматичної системи і передбачає поступове оволодіння мовою від рівня А1 до В2 (згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти). Посібник є комплексним: він містить граматичні таблиці з регулярними формами і парадигмами, із зазначенням винятків і варіантів словозміни; різнорівневі практичні завдання, спрямовані на вироблення автоматизму у вживанні українських граматичних форм; діалоги, що сприятимуть задоволенню комунікативних потреб у сферах щоденного спілкування; тексти та завдання до текстів, які закріплюють знання про українські граматичні форми і конструкції та забезпечують занурення в українську мовну стихію.

Граматичні таблиці та практичні завдання різного типу розташовано за зростанням складності матеріалу. Діалоги, розмовні фрази і тексти демонструють реальне функціонування мови. Це уривки з творів українських та зарубіжних авторів, сучасної публіцистики, а також краєзнавчі тексти, що дають змогу сформувати уявлення про українську культуру, природу, видатних українських діячів, творчих особистостей. В останній частині посібника вміщено зразок тестового контролю знань, що відповідає рівню володіння мовою В2.

Запропоновані завдання сприятимуть виробленню вмінь і навичок оперувати лексико-граматичними структурами в усному і писемному мовленні, використовувати засвоєний матеріал в основних комунікативних ситуаціях, виділяти основний зміст прочитаного, знаходити важливу інформацію тощо, а також передбачають формування уявлення про духовне життя і ментальність українського народу, становище українського суспільства, національну специфіку сучасної української літературної мови. Збірник призначений для студентів вищих навчальних закладів, які опановують українську мову, викладачів, а також для всіх, хто цікавиться Україною, її історією, мовою і культурою.

Рівні А1–А2

Граматичні таблиці

Таблиця 1. Рід іменника

Рід іменника		
чоловічий рід (він)	**жіночий рід (вона)**	**середній рід (воно)**
1. -□ син інститут студент **2. -й** музей трамвай звичай **3. -ь** дідусь іноземець учитель **4. -о** тато батько дядько Петро **Винятки:** собака суддя Микола Ілля	**1. -а** мама кімната каса **2. -я** бабуся книгарня кухня **3. -ія, -оя, -ея** аудиторія Зоя ідея **4. сім'я** **мати** **стаття** **осінь** **відповідь** **ніч** **річ** **радість** **старанність** **кров** **любов**	**1. -о** місто село вікно **2. -е** море поле місце **3. -□□я (-ння, -ття, -ччя…)** завдання оповідання взуття волосся обличчя весілля **4**. здоров'я **5. ім'я** **плем'я**

Таблиця 2. Однина і множина іменинників

Однина – множина іменників		
він → вони	**вона → вони**	**воно → вони**
1. -□+ и син – сини інститут – інститути **2. -о → -и** тато – тати батько – батьки **3. -ь → -і** дідусь – дідусі **4. -й → -ї** музей – музеї **5. -ар + і (-яр + і)** лікар – лікарі школяр – школярі **6. -ець → -ці** українець – українці олівець – олівці стілець – сті**ль**ці (**л+ь**) **7. -єць → -йці** китаєць – китайці кореєць – корейці **8. -ок → -ки** гуртожиток – гуртожитки будинок – будинки **9. -нин → -ни** киянин – кияни **10.** ст**і**л – ст**о**ли, к**і**т – к**о**ти, р**і**к – р**о**ки **11. -ж, -ч, -ш, -щ + і** викладач – викладачі дощ – дощі	**1. -а → -и** мама – мами парта – парти **2. -я → -і** бабуся – бабусі кухня – кухні **3. -ія → -ії** **-оя → -ої** **-ея → -еї** аудиторія – аудиторії Зоя – Зої ідея – ідеї **4. -жа → -жі, -ча → -чі, -ша → -ші, -ща → -щі** площа – площі груша – груші **5. сім'я – сім'ї** **мати – матері** **стаття – статті**	**1. -о → -а** вікно – вікна місто – міста **2. -е →-я** море – моря яйце – яйця **3. -□□я = -□□я** **(-ння = -ння** **-ття = -ття…)** завдання – завдання взуття – взуття **4. ім'я – імена** **плем'я – племена**

Винятки до таблиці 2 «Однина – множина іменників»

друг – друзі

річ – речі

ніч – ночі

дівчина – дівчата

дівчинка – дівчатка

людина – люди

дитина – діти

око – очі

посол – посли

день – дні

тиждень – тижні

учень – учні

Таблиця 3. Прикметники

Який?	**Яка?**	**Яке?**	**Які?**
гарн**ий**	гарн**а**	гарн**е**	гарн**і**
негарний	негарна	негарне	негарні
добрий	добра	добре	добрі
недобрий	недобра	недобре	недобрі
поганий	погана	погане	погані
новий	нова	нове	нові
старий	стара	старе	старі
цікавий	цікава	цікаве	цікаві
нецікавий	нецікава	нецікаве	нецікаві
м’який	м’яка	м’яке	м’які
твердий	тверда	тверде	тверді
високий	висока	високе	високі
низький	низька	низьке	низькі
довгий	довга	довге	довгі
короткий	коротка	коротке	короткі
красивий	красива	красиве	красиві
великий	велика	велике	великі
малий	мала	мале	малі
веселий	весела	веселе	веселі
сумний	сумна	сумне	сумні
свіжий	свіжа	свіже	свіжі
несвіжий	несвіжа	несвіже	несвіжі
український	українська	українське	українські
китайський	китайська	китайське	китайські
єгипетський	єгипетська	єгипетське	єгипетські
японський	японська	японське	японські
іракський	іракська	іракське	іракські
червоний	червона	червоне	червоні
жовтий	жовта	жовте	жовті
зелений	зелена	зелене	зелені
оранжевий	оранжева	оранжеве	оранжеві
рожевий	рожева	рожеве	рожеві
блакитний	блакитна	блакитне	блакитні
білий	біла	біле	білі
чорний	чорна	чорне	чорні
сірий	сіра	сіре	сірі
коричневий	коричнева	коричневе	коричневі
фіолетовий	фіолетова	фіолетове	фіолетові
син**ій**	син**я**	син**є**	син**і**
справжній	справжня	справжнє	справжні
вечірній	вечірня	вечірнє	вечірнє
давній	давня	давнє	давнє
майбутній	майбутня	майбутнє	майбутнє

Таблиця 4. Присвійні займенники

Чий?	Чия?	Чиє?	Чиї?
мій	моя	моє	мої
твій	твоя	твоє	твої
наш	наша	наше	наші
ваш	ваша	ваше	ваші
його	його	його	його
її	її	її	її
їхній	їхня	їхнє	їхні

Таблиця 5. Відмінювання дієслів. Теперішній час

І дієвідміна				
	а) читати *(знати, розуміти, відпочивати, слухати)*	**б) писати (с →ш)** *(жити (т →в), казати (з →ж))*	**в) купу*ва*ти** *(танцювати, малювати, повторювати, працювати)*	**г) навчати*ся/сь*** *(одягатися/сь, вмиватися/сь)*
я **ти** **ми** **ви** **він/вона**	чита**ю** чита**єш** чита**ємо** чита**єте** чита**є**	пиш**у** пиш**еш** пиш**емо** пиш**ете** пиш**е**	купу**ю** купу**єш** купу**ємо** купу**єте** купу**є**	навча**ю**ся/сь навча**єш**ся навча**ємо**ся/сь навча**єте**ся/сь навча**єть**ся
вони	чита**ють**	пиш**уть**	купу**ють**	навча**ють**ся
наказ. спосіб	ти читай! ви читайте!	пиши! пишіть!	купуй! купуйте!	навчайся!/сь навчайтеся!

ІІ дієвідміна					
	а) робити *(любити, спати)*	**б) вчити** *(мчати, кричати)*	**в) стояти**	**г) дивити*ся/сь***	**д) їсти**
я **ти** **ми** **ви** **він/вона**	роб**лю** роб**иш** роб**имо** роб**ите** роб**ить**	вч**у** вч**иш** вч**имо** вч**ите** вч**ить**	сто**ю** сто**їш** сто**їмо** сто**їте** сто**їть**	див**лю**ся/сь див**ишся** див**имо**ся/сь див**ите**ся/сь див**ить**ся	**їм** **їси** **їмо** **їсте** **їсть**
вони	роб**лять**	вч**ать**	сто**ять**	див**ляться**	**їдять**
наказ. спосіб	роби! робіть!	вчи! вчіть!	стій! стійте!	дивися/сь! дивіться!	їж! їжте!

Майбутній час дієслова

Складена форма майбутнього часу

Я	**буду**	
Ти	**будеш**	
Ми	**будемо**	**+ інфінітив**
Ви	**будете**	
Він/вона/воно	**буде**	
Вони	**будуть**	

***Наприклад*:**

Я **буду** працювати
Ти **будеш** працювати
Ми **будемо** працювати
Ви **будете** працювати
Він/вона /воно **буде** працювати
Вони **будуть** працювати

Складна форма майбутнього часу

Я		-му
Ти		-меш
Ми	**інфінітив +**	-мемо
Ви		-мете
Він/вона/воно		-ме
Вони		-муть

Наприклад:

Я знати**му** навчати**муся/сь**
Ти знати**меш** навчати**мешся**
Ми знати**мемо** навчати**мемося/сь**
Ви знати**мете** навчати**метеся/сь**
Він/вона/воно знати**ме** навчати**меться**
Вони знати**муть** навчати**муться**

Минулий час дієслова

інфінітив	**він**	**вона**	**воно**	**вони**
	- в	**- ла**	**- ло**	**- ли**
читати	читав	читала	читало	читали
вчити	вчив	вчила	вчило	вчили
писати	писав	писала	писало	писали
навчатися	навчався	навчалася	навчалося	навчалися
купувати	купував	купувала	купувало	купували
бути	був	була	було	були
їсти	їв	їла	їло	їли
могти	міг	могла	могло	могли

Таблиця 6. Родовий відмінок іменника (однина)

Кого? Чого? Звідки?

він		вона	воно
-а (-я) **1. місто** Лондона Парижа Києва Кракова Сімферополя Сіднея Тернополя **2. хто?** син – сина тато – тата лікар – лікаря **3. конкретні предмети** телефон – телефона зошит – зошита олівець – олівця	**-у (-ю)** **1. країна** Казахстану Алжиру Китаю **2. будівля, споруда** банк – банку будинок – будинку стадіон – стадіону **3. абстрактні, збірні поняття** розум – розуму спорт – спорту бізнес – бізнесу мороз – морозу рік – року вітер – вітру суп – супу борщ – борщу плов – плову мед – меду цукор – цукру	**1. -а→-и** Україна – України сестра – сестри **2. -я→-і** кухня – кухні гривня – гривні **3. -я→-ії** **-оя→-ої** **-ея→-еї** Зоя – Зої фея – феї **4. -жа →-жі** **-ша →-ші** **-ча →-чі** **-ща→-щі** груша – груші Польща – Польщі **5. мати – матері** **сім'я – сім'ї**	**1. -о→-а** вікно – вікна місто – міста **2. -е→-я** сонце – сонця поле – поля **3. -□□я→-□□я** **(-ння → -нню** **-ття → -ттю)** питання – питання взуття – взуття **4. ім'я→імені** **Невідмінювані:** кафе метро таксі Марокко Перу Конґо

Таблиця 7. Давальний відмінок іменника (однина)

Кому? Чому?

він	вона	воно
1. -□, -о + у/ові син – сину, синові друг – другу, другові тато – тату, татові зошит – зошиту будин**ок** – будинку	**1. -а, -я → -і** мама – мамі **2. -ія → -ії** **-оя → -ої** **-ея → -еї** Марія – Марії	**1. -о → -у** місто – місту село – селу **2. -е → -ю** море – морю місце – місцю

2. -ь, -ар (-яр) → -ю/-еві дідусь – дідусю, дідусеві місяць – місяцю україн**ець** – українцю/еві італі**єць** – італійцю/еві лік**ар** – лікарю/еві **3. -й →-ю/-єві** Андрій – Андрію, Андрієві **4. -ж, -ч, -ш, -щ + у/еві** викладач – викладачу, викладачеві 5. **-ок → -ку/-кові** будинок – будинку	Зоя – Зої ідея – ідеї **3. -ка→-ці** донька – доньці **4. -га → -зі** книга – книзі подруга – подрузі **5. -ха → -сі** муха – мусі **6. мати – матері** **сім'я – сім'ї**	**3. -□□я→-□□ю** **(-ння → -нню** **-ття → -ттю)** знання – знанню життя – життю Запоріжжя – Запоріжжю **4. ім'я→імені**

Таблиця 8. Знахідний відмінок іменника (однина)

Кого? Що?

він	вона	воно
1. неістоти **= Н.в.** текст підручник зошит *2. істоти* **-□ + а** (син – сина) **-ь → -я** (дідусь – дідуся) **-ець → -ця** (хлопець – хлопця) **-єць → -йця** (китаєць – китайця) **-й → -я** (Андрій – Андрія)	**-а → -у** **-я → -ю** мама – маму карта – карту бабуся – бабусю **мати – матір** **сім'я – сім'ю**	**= Н.в.** село поле ім'я завдання

Таблиця 9. Орудний відмінок іменника (однина)

Ким? Чим?

він	вона	воно
1. -□, -о + ом друг – другом батько – батьком стіл – столом рин**ок** – рин**ком** **2. -ь, -ар, -ж, -ч, -ш, -щ +**	**1. -а → -ою** мова – мовою **2. -я → -ею** бабуся – бабусею **3. -ія, -оя, -ея → -ією, -**	**1. -о → -ом** місто – містом **2. -е → -ем** море – морем **3. -□□я→-□□ям**

ем місяць – місяцем лікар – лікарем дощ – дощем викладач – викладачем україн**ець** – україн**цем** італі**єць** – італій**цем** **3. -й → -єм** трамвай – трамваєм	**оєю, -еєю** Марія – Марією Зоя – Зоєю ідея – ідеєю **матір'ю** **сім'єю**	**-ння → -нням** **-ття → -ттям** знання – знанням життя – життям **4. ім'я → іменем, ім'ям**

Таблиця 10. Місцевий відмінок іменника (однина)

Де? (в/у, на кому? в/у, на чому?)

він	**вона**	**воно**
1. -□, -ь + і Париж – у Парижі Ліван – у Лівані Рим – у Римі Київ – у Києві **2. -й → -ї** музей – у музеї **3. -ок → -ку** будинок – у будинку ринок – на ринку куток – у кутку **4. -к → -ку** літак – у літаку словник – у словнику підручник – у підручнику уро**к** – на уроці, стіл**ець** – на стільці, ст**і**л – на ст**о**лі, повер**х** – на поверсі, бі**к** – на боці	**1. -а → -і** Україна – в Україні Канада – у Канаді Польща – у Польщі **2. -я → -і** стаття – у статті кухня – у кухні **3. -ія → -ії** **-оя → -ої** **-ея → -еї** Японія – у Японії Грузія – у Грузії Британія – у Британії **4. –ка → -ці** Америка – в Америці **5. -га → -зі** книга – у книзі нога – на нозі **6. -ха → -сі** муха – на мусі **у сім'ї**	**1. -о, -е → -і** місто – у місті село – у селі море – на морі ву**х**о – у вусі о**к**о – в оці **2. -□□я→-□□і** завдання – у завданні життя – у житті Запоріжжя – у Запоріжжі **3. ім'я → в імені** у метро у кафе у Токіо в Осло у Марокко у Перу

на	**в/у**
на заводі	у місті
на фірмі	у Києві
на майдані	у клубі
на площі	в аудиторії
на вулиці	у лікарні
на Хрещатику	у Китаї
на факультеті	у Кореї
на вокзалі	у Польщі
на уроці	в Іраку
на концерті	у будинку
на карті	у театрі
на столі	в Україні
на стадіоні	у Європі
на стільці	в Азії
на стіні	в університеті
на полиці	в армії (у війську)
на сторінці	у столі
на зупинці	у приміщенні
на пошті	у вагоні

Таблиця 11. Множина іменників

	він	**вона**	**воно**
Н.в.	**-и** (-□, -о) син – сини, батько – батьки **-і** (-ь, -ар, -ж, ч, ш, щ) дідусь – дідусі, лікар – лікарі, викладач – викладачі **-ї** (-й) музей – музеї, звичай – звичаї друзі	**-и** (-а) сестра – сестри, книга – книги **-і** (-я, -жа, -ча, -ша, -ща) бабуся – бабусі, площа – площі **-ії** (-ія), **-еї** (-ея), **-ої** (-оя) аудиторія – аудиторії, ідея – ідеї сім'ї, дівчата, матері	**-а** (-о) місто – міста, слово – слова **-я** (-е) море – моря, поле – поля **-□□я** завдання – завдання, обличчя – обличчя імена, прізвища (-ще)
Р.в.	**-ів** (-□, -о, -ь, -ар, -ж, -ч, -ш, -щ) син – синів, лікар – лікарів, викладач – викладачів **-їв** (-й) музей – музеїв, звичай – звичаїв	**-□** (-а) площа – площ, книга – книг **-ь** (-я) бабуся – бабусь **-ій** (-ія), **-ей** (-ея), **-ой** (-оя) аудиторія – аудиторій,	**-□** (-о) місто – міст, слово – слів **-ів** (-е) море – морів, поле – полів **-□ь (-□□я)** завдання – завдань

	друзів	ідея – ідей **-мок, -шок, -чок, -йок…** (-мка, -шка, -чка, -йка…) сумка – сумок, чашка – чашок сімей, дівчат, матерів	імен, прізвищ
Д.в.	**-ам** (-□, -о) син – синам, батько – батькам **-ям** (-ь, -ар, -й) дідусь – дідусям, лікар – лікарям, музей – музеям **-цям, -йцям** (-ець, -еєць) хлопець – хлопцям, італієць – італійцям друзям	**-ам** (-а) сестра – сестрам, книга – книгам **-ям** (-я) бабуся – бабусям, кухня – кухням **-іям** (-ія), **-еям** (-ея), **-оям** (-оя) аудиторія – аудиторіям, ідея – ідеям сім'ям, дівчатам, матерям	**-ам** (-о) місто – містам, слово – словам **-ям** (-е, я) море – морям, поле – полям, завдання – завданням іменам, прізвищам
Зн.в.	=Н.в. (що?) =Р.в. (хто?)	=Н.в. (що?) =Р.в. (хто?)	=Н.в.
О.в.	**-ами** (-□, -о, -ж, -ч, -ш, -щ) син – синами, батько – батьками, викладач – викладачами **-ями** (-ь, -ар, -й) дідусь – дідусями, лікар – лікарями, музей – музеями **-цями** (-ець), **-йцями** (-еєць) хлопець – хлопцями, італієць – італійцями друзями	**-ами** (-а) сестра – сестрами, книга – книгами **-ями** (-я) бабуся – бабусями **-іями** (-ія), **-еями** (-ея), **-оями** (-оя) аудиторія – аудиторіями, ідея – ідеями сім'ями, дівчатами, матерями	**-ами** (-о) місто – містами, слово – словами **-ями** (-е, -□□я) море – морями, поле – полями, заняття – заняттями іменами, прізвищами
М.в.	в/у, на **-ах** (□, -о, -ж, -ч, -ш, -щ)	в/у, на **-ах** (-а) сестра – на сестрах,	в/у, на **-ах** (-о) місто – у містах, слово –

	будинок – у будинках, кущ – у кущах **-ях** (-ь, -й, -ар) кінь – на конях, музей – у музеях **-цях** (-ець), **-йцях** (-еєць) хлопець – на хлопцях, італієць – на італійцях на друзях	книга – у книгах **-ях** (-я) бабуся – на бабусях, кухня – на кухнях **-іях, -оях, -еях** (-ія, -оя, -ея) аудиторія – в аудиторіях, ідея – в ідеях у сім'ях, на дівчатах, на матерях	у словах **-ях**(-е, **-□□я**) море – на морях, завдання – у завданнях в іменах, у прізвищах

Таблиця 12. Відмінювання прикметників, порядкових числівників

Н.в.	який?	яка?	яке?	які?
Р.в.	якого?	якої?	якого?	яких?
Д.в.	якому?	якій?	якому?	яким?
Зн.в.	який? (що) якого? (хто)	яку?	яке?	які? (що) яких? (хто)
О.в.	яким?	якою?	яким?	якими?
М.в.	в/у, на якому?	в/у, на якій?	в/у, на якому?	в/у, на яких?

Н.в.	гарний давній	гарна давня	гарне давнє	гарні давні
Р.в.	гарного давнього	гарної давньої	гарного давнього	гарних давніх
Д.в.	гарному давньому	гарній давній	гарному давньому	гарним давнім
Зн.в.	гарний, давній (що) гарного, давнього (хто)	гарну давню	гарне давнє	гарні, давні (що) гарних, давніх (хто)
О.в.	гарним давнім	гарною давньою	гарним давнім	гарними давніми
М.в.	в/у, на гарному в/у, на давньому	в/у,на гарній в/у, на давній	в/у,на гарному в/у,на давньому	в/у, на гарних в/у, на давніх

Н.в.	перший третій	перша третя	перше третє	перші треті
Р.в.	першого третього	першої третьої	першого третього	перших третіх
Д.в.	першому третьому	першій третій	першому третьому	першим третім

Зн.в.	перший, третій (що) першого, третього (хто)	першу третю	перше третє	перші, треті (що) перших, третіх (хто)
О.в.	першим третім	першою третьою	першим третім	першими третіми
М.в.	в/у, на першому в/у, на третьому	в/у, на першій в/у, на третій	в/у, на першому в/у, на третьому	в/у, на перших в/у, на третіх

1. **Котра** година? - Зараз **п'ята** година 15 хвилин.

2. О котрій годині буде концерт? – О **п'ятій** годині 15 хвилин.

3. **Який** зараз рік? – Зараз **дві тисячі двадцять четвертий рік**.
Який рік був сто років тому? – Сто років тому був **тисяча дев'ятсот двадцять четвертий рік**.

4. **Яке** нині століття? – Нині **двадцять перше** століття.

5. **Яке** сьогодні число? – Сьогодні **друге** липня (**сімнадцяте** вересня, **двадцять восьме** жовтня).

6. Коли (= **якого числа**) ти приїхав до України? – Я приїхав до України **тринадцятого** листопада.
Коли **(=якого числа)** був концерт? – Концерт був **четвертого** червня.

7. Коли (= у **якому році / якого року**) ти народився? – Я народився у **тисяча дев'ятсот вісімдесят другому році / тисяча дев'ятсот вісімдесят другого року.**

8. **У якому** столітті ми живемо? – Ми живемо **в двадцять першому** столітті.

Таблиця 13. Відмінювання вказівних займенників.

Н.в.	цей той	ця та	це те	ці ті
Р.в.	цього того	цієї тієї	цього того	цих тих
Д.в.	цьому тому	цій тій	цьому тому	цим тим
Зн.в.	цей (що)/цього (хто) той (що)/того(хто)	цю ту	це те	ці (що)/цих (хто) ті (що)/ тих (хто)
О.в.	цим тим	цією тією	цим тим	цими тими
М.в.	в/у, на цьому, цім в/у, на тому, тім	в/у, на цій в/у, на тій	в/у, на цьому, цім в/у, на тому, тім	в/у, на цих в/у, на тих

Таблиця 14. Відмінювання присвійних займенників

Н.в.	чий?	чия?	чиє?	чиї?
Р.в.	чийого?	чиєї?	чийого?	чиїх?
Д.в.	чиєму?	чиїй?	чиєму?	чиїм?
Зн.в.	чий? чийого?	чию?	чиє?	чиї? чиїх?
О.в.	чиїм?	чиєю?	чиїм?	чиїми?
М.в.	в/у, на чиєму?	в/у, на чиїй?	в/у, на чиєму?	в/у, на чиїх?

Його, її – для всіх відмінків

Н.в.	**мій твій свій**	**наш ваш**	**їхній**
Р.в.	мого твого свого	нашого вашого	їхнього
Д.в.	моєму твоєму своєму	нашому вашому	їхньому
Зн.в.	мій/ твій/ свій/ мого твого свого	наш/ ваш/ нашого вашого	їхній/ їхнього
О.в.	моїм твоїм своїм	нашим вашим	їхнім
М.в.	в/у, на моєму твоєму своєму	в/у, на нашому вашому	в/у, на їхньому

Н.в.	**моя твоя своя**	**наша ваша**	**їхня**
Р.в.	моєї твоєї своєї	нашої вашої	їхньої
Д.в.	моїй твоїй своїй	нашій вашій	їхній
Зн.в.	мою твою свою	нашу вашу	їхню
О.в.	моєю твоєю своєю	нашою вашою	їхньою
М.в.	в/у, на моїй твоїй своїй	в/у, на нашій вашій	в/у, на їхній

Н.в.	**моє твоє своє**	**наше ваше**	**їхнє**
Р.в.	мого твого свого	нашого вашого	їхнього
Д.в.	моєму твоєму своєму	нашому вашому	їхньому
Зн.в.	= Н.в	= Н.в.	= Н.в.
О.в.	моїм твоїм своїм	нашим вашим	їхнім
М.в.	в/у, на моєму твоєму своєму	в/у, на нашому вашому	в/у, на їхньому

Н.в.	**мої твої свої**	**наші ваші**	**їхні**
Р.в.	моїх твоїх своїх	наших ваших	їхніх
Д.в.	моїм твоїм своїм	нашим вашим	їхнім
Зн.в.	= Р.в. (хто?) = Н.в. (що?)	= Р.в. (хто?) = Н.в. (що?)	= Р.в. (хто?) = Н.в. (що?)
О.в.	моїми твоїми своїми	нашими вашими	їхніми
М.в.	в/у, на моїх твоїх своїх	в/у, на наших ваших	в/у, на їхніх

Таблиця 15. Відмінювання особових займенників

Н.в.	**я**	**ти**	**він/воно**	**вона**	**ми**	**ви**	**вони**
Р.в.	мене	тебе	його / у нього	її/ у неї	нас	вас	їх / у них
Д.в.	мені	тобі	йому	їй	нам	вам	їм
Зн.в.	мене	тебе	його/про нього	її/про неї	нас	вас	їх/ про них
Ор.в.	мною	тобою	ним	нею	нами	вами	ними
М.в.	в/у, на мені	в/у, на тобі	в/у, на ньому	в/у, на ній	в/у, на нас	в/у, на вас	в/у, на них

Таблиця 16. Варіанти відповідей на запитання «*Коли?*»

Коли?	скоро, незабаром, сьогодні, завтра, вчора, недавно, невдовзі, вранці, увечері, вдень, вночі
	взимку, навесні, влітку, восени
	- буде через 1 + Зн.в. (хвилину, годину, день, тиждень…) - буде через 2, 3, 4 + Н.в. мн. (хвилини, години, дні, тижні…) - буде через 5…10…, багато + Р.в. мн. (хвилин, годин, днів, тижнів…)
	- був (-ла, -ло, -ли) 1 + Зн.в. (хвилину, годину, день, тиждень…) тому - був (-ла, -ло, -ли) 2, 3, 4 + Н.в. мн. (хвилини, години, дні, тижні…) тому - був (-ла, -ло, -ли) 5…10…, багато + Р.в. мн. (хвилин, годин, днів, тижнів…) тому
	у + М.в. (місяць) – у січні, у лютому, у березні, у квітні, у травні, у червні…
	= якого числа? Р.в. (порядковий числівник чол. роду) + Р.в. (місяць): першого січня, другого лютого, двадцять дев’ятого березня…
	= у якому році? М.в. (порядковий числівник чол. роду) + році: у тисяча дев’ятсот вісімдесят п’ятому році
	дата + рік: Р.в. (порядковий числівник чол. роду) + Р.в. (місяць) + Р.в. (порядковий числівник чол. роду) + року: другого серпня тисяча дев’ятсот

	п’ятдесят восьмого року
	= якого року? Р.в. (порядковий числівник чол. роду) + року: тисяча триста сімдесят першого року

Таблиця 17. Прийменники, вживані на позначення місця і напрямку

Де?	Куди?	Звідки?
бути жити навчатися працювати перебувати сидіти лежати стояти висіти	іти ходити їхати їздити запрошувати садити (посадити) класти (покласти) ставити (поставити) вішати (повісити) сідати (сісти) лягати (лягти) ставати (стати)	прийти приїхати повертатися (повернутися)
в/у, на + М.в. **біля, посередині, ліворуч від, праворуч від, недалеко від, далеко від** + Р.в. **за, під, над, між** + О.в.	**в/у** + Зн.в. **на** + Зн.в. **до** + Р.в.	**з (із, зі)** + Р.в. **від** + Р.в.

Таблиця 18. Прийменники

Називний	Родовий *чого, кого*	Давальний *чому, кому*	Знахідний *кого, що*	Орудний *ким, чим*	Місцевий *чому, кому*
-	з/із/зі (*звідки*?) з/із/зі (*з чого?* (відношення до матеріалу)) до біля навпроти під час після без від у+*Р.в. є/немає* посередині	завдяки	про в/у (*іти, ходити*) на (*іти, ходити)* у (*грати у що*?) на (*дивитися на що*?)	з (*ким*?) поруч з поряд з за перед під над між поза	в/у, на при (*при університеті є ліцей*) по (*іти по дорозі, по парку, по вулиці*)

	для навколо далеко від недалеко від ліворуч від праворуч від залежить від				

Таблиця 19. Кличний відмінок

він	вона
ик, к, о, ч, ш, щ + у (ок – ку) тато – тату (але Петро – Петре) Джек – Джеку синок – синку **й, ь – ю** Віталій – Віталію дідусь – дідусю **ар + ю** лікар – лікарю **всі інші – е** Богдан – Богдане Степан – Степане **Запам'ятайте!** друг – друже Ігор – Ігорю	**а – о** мама – мамо подруга – подруго **я – е** Настя – Насте земля – земле **я – ю (пестливі форми)** бабуся – бабусю доня – доню матуся – матусю **ія – іє, оя – оє, ея – еє** Марія – Маріє **'я – 'є** Дар'я – Дар'є **пані**

Наприклад:

Іван Петрович – Іване Петровичу!

Андрій Іванович – Андрію Івановичу!

студент – студенте!

брат – брате!

батько – батьку!

учитель – учителю!

Олена Петрівна – Олено Петрівно!

Ганна Іванівна – Ганно Іванівно!

мама – мамо!

сестричка – сестричко!

Практичні завдання

Завдання 1. Пишіть іменники в таблицю за родами.

Журнал, машина, країна, рік, ключ, викладач, дідусь, сукня, лікар, сім'я, учень, аудиторія, звичай, читач, українець, таксі, студент, африканець, дядько, завдання, яйце, осінь, фізик, історик, олівець, кафе, поле, риба, брат, тато, мати.

чоловічий рід (він)	жіночий рід (вона)	середній рід (воно)

Завдання 2. Напишіть іменники у формі множини.

Наприклад: дідусь – дідусі

ім'я –
вікно –
плащ –
дорога –
лікарня –
друг –
стілець –
таксі –
око –
колесо –
місто –
море –
міст –
цукор –
лінія –
кухня –
щітка –
поле –
м'ясо –

ніж –
підручник –
день –
стіл –
дитина –
вітальня –
нуль –
учитель –
закінчення –
дієта –
учень –
день –
українець –
буква –
кафе –
лікар –
квітка –
вірш –
яблуко –

Завдання 3. Напишіть іменники у формі однини.

Наприклад: ліси – ліс

продавці –
комп'ютери –
яйця –
вулиці –
друзі –
подруги –
аудиторії –
громадяни –
ночі –

телефони –
дощі –
викладачі –
площі –
завдання –
матері –
учні –
діти –
дошки –

руки –
міста –
трамваї –

країни –
племена –
італійці –

Завдання 4. Напишіть іменники у таблицю за ознакою «назва істоти – неістота».

Студент, молоко, взуття, група, маркер, театр, дідусь, музикант, лікарня, секретар, декан, книга, мова, дитина, осінь, буква, подруга, викладач, село, парк, ручка, бібліотекар, товариш, майдан, автобус, цукор, птах, магазин, риба, одяг, професор, ліжко, квартира, батьки, сестра, завод, артист, кефір, басейн, зупинка, аптека, дядько, будинок, сніг, співак, гори, капуста, турист, учениця, школа, корпус, стаття, сонце, банан, покупець, фізик, бабуся, зима, понеділок.

Хто?	**Що?**

Завдання 5. Напишіть запитання (*Де? Хто це? Що це? Який? Яка? Яке? Які? Чий? Чия? Чиє? Чиї?* та ін.):

-
- Так, це моя квартира.
-
- Сестра там.
-
- Це університет.
-
- Це викладач.
-
- Так, це моє місто.
-
- Їх звати Роман та Ірина.
-
- Ні, це велика країна.
-
- Її звати Лариса.
-
- Це новий стіл.
-
- Це малі діти.
-
- Це велика аудиторія.
-
- Це харківське метро.

-
- Так, ми студенти.
-
- Ні, це не аптека. Це лікарня.
-
- Вона продавець.
-
- Це її новий друг.
-
- Це мале фото.
-
- Це мій друг.
-
- Це моя книга.
-
- Це наша кімната.
-
- Це їхні друзі.
-
- Це наш викладач.
-
- Мене звати Олег.
-
- Його звати Леонід.
-
- Це мій рюкзак.
-
- Це довга вулиця.
-
- Це сторінка номер 7.
-
- Сьогодні четвер.
-
- Сьогодні гарна погода.
-
- Олександр математик.
-
- Ми читаємо книжку.
-
- Ми навчаємося в суботу.
-
- Ольга хороша студентка.
-
- Ліворуч стоїть мій тато.
-

- Я думаю про завдання.
-
- Тут наші речі.

Завдання 6. Напишіть присвійні займенники.

Мій, моя, моє, мої

Я студент. Це … кімната. Ось … диван, … стіл, … стілець. Тут … ноутбук і …. книги. Це … полиця, … підручники, … ручки і маркери, … лампа, … коректор. Тут … сумка, … рюкзак, … речі, … одяг.

Наш, наша, наше, наші

Ми студенти. Це … університет. Це … місто. Тут … гуртожиток. Там … бібліотека. Тут … аудиторія. Це … викладач. Ось лежать … рюкзаки і сумки, …. підручники, … телефони.

Їхній, їхня, їхнє, їхні

Це … країна. Це …. місто. Це … вулиця. Тут вони живуть. Ось … будинок. Там …. вікна. Там …. квартира. Ось … машина. Це … діти. Вони тут граються. Це … іграшки. А це …. друзі.

Твій, твоя, твоє, твої

Це … друг. Це …. кімната. Це …. група. Це …. земляк. Це … сусід. Це …. словник. Це ….ручки і пенал. Це …. ручка. Це … перекладач. Це …. книжки. Це … печиво. Це ….. вода. Це …. куртка. Це … зошити.

Завдання 7. Напишіть запитання до виділених слів (*Чий? Чия? Чиє? Чиї?*).

1. Це Денис. Ось **його** рюкзак. _____?
2. Це Ігор. Ось **його** книжка. _____?
3. Це Павло. Ось **його** кімната. _____?
4. Це Михайло. Ось **його** ноутбук. _____?
5. Це музикант. Ось **його** ноти. _____?
6. Це водій. Ось **його** автомобіль. _____?
7. Це викладачка. Ось **її** стаття. _____?
8. Це Ольга. Ось **її** книги телефон. _____?
9. Це бабуся. Ось **її** окуляри. _____?
10. Це мама. Ось **її** гаманець. _____?
11. Це моя подруга. Ось **її** сумка. _____?
12. Це дівчинка. Ось **її** іграшка. _____?
13. Це жінка. Ось **її** хустина. _____?
14. Це студентка. Ось **її** словник. _____?
15. Це секретарка. Ось **її** документи. _____?
16. Це учениця. Ось **її** парта. _____?

Завдання 8. Напишіть назви місяців.
Зима:_____
Весна:_____
Літо:_____
Осінь: _____

Завдання 9. Напишіть слова до кожної теми.
Сім'я (5):_____
Місто (8):_____
Університет (6):_____
Будинок (5):_____
Карта (4) :_____
Тіло (7): _____
Дні тижня (7):_____

Завдання 10. Напишіть по три слова на кожну літеру.
Наприклад: А – абетка, автобус, аптека.
Б:_____
В:_____
Г:_____
Ж:_____
К: _____
Л:_____
М:_____
Н:_____
О:_____
П:_____
Р:_____
С:_____
Я:_____

Завдання 11. Допишіть закінчення прикметників (*-ий, -а, -е, -і* або *-ій, -я, -є, -і*).
українськ… студенти
китайськ… посуд
американськ… актор
гарн… хлопчик
польськ… ім'я
висок… гора
тепл… погода
довг… вулиця
стар… будинок
нов… кафе
легк… завдання
син… ручка

давн… місто
швидк… авто

Завдання 12. Пишіть дієслова в теперішньому часі.
відпочивати (І)
Сьогодні неділя. Я …… Коли ти ……..? Олексій сьогодні не ……. А ви …….. сьогодні? Мої друзі сьогодні …….
навчатися (І)
Я гарно ……. А як ти ……? Роман …….. добре. Ми теж …… добре. Ви непогано …… Ваші друзі теж гарно …….. Я ……в університеті.
купувати (І)
Я …… чай. Ти …….. одяг. Оксана …….хліб і молоко, а Роман ……..батон. Ми …….. каву, а вони …….сік.
писати (І (с →ш))
Студент …… домашнє завдання. Вони гарно ……. Поет …… вірші. Студенти……..вправу.
жити (І б (т →в))
Я …….в Києві. Мій друг …… на вулиці Львівській. А де ви ……? Мої батьки …… далеко.
любити (ІІ)
Я …… батьків. Він …….навчатися. Вони …….морозиво. Діти …….гуляти. Ми …… наше місто. А ви …….дивитися фільми?
стояти (ІІ)
Ми тут давно …….. Чому ти ……тут? Викладач …….біля дошки. Студенти …….біля гуртожитку. Я часто …….. на зупинці.

Завдання 13. Напишіть іменники у знахідному відмінку.
Студенти перекладають _____(слово).
Я розумію _____(правило).
Оксана купує _____ (газета і книга).
Ми знаємо _____ (урок).
Я граю у _____(футбол), брат грає у _____(шахи).
Ти слухаєш _____ (радіо).
Лікар знає _____ (дитина і бабуся).
Максим вчить _____ (текст).
Я читаю _____(оповідання), діти слухають.
Викладач читає _____(речення), студенти пишуть.
Люди купують _____ (риба, м'ясо, картопля, цибуля, буряк).
Ви вивчаєте _____ (фізика, хімія, математика, мова, історія, право).
Ви слухаєте _____(концерт).

Спортсмени грають у _____(теніс).
Я пишу _____ (речення).
Ми читаємо і перекладаємо _____ (діалог).
Ти розумієш _____ (фраза).
Діти розмовляють про _____(кінофільм).
Студенти дивляться на _____(дошка).
Я люблю читати про _____(Україна).
Ми купуємо _____ (журнал).
Мама готує _____ (обід).

Завдання 14. Напишіть іменники у місцевому відмінку.

1. Вони навчаються (клас, школа, ліцей, коледж, інститут, університет, факультет, гімназія). – _____

2. Люди живуть (місто, країна, село, будинок №7, гуртожиток, кімната №2, квартира №3, вулиця, Хрещатик, Ірландія, Німеччина, Греція, Грузія, Африка, Колумбія). –
_____

3. Люди працюють (фірма, завод, фабрика, пошта, офіс). –
_____

4. Студенти зустрілися (кав'ярня, майдан, гуртожиток, супермаркет, аудиторія, деканат). –
_____

Завдання 15. Напишіть іменники в родовому відмінку.
а) Зразок*: Київ – столиця України*
Париж – Франція, Варшава – Польща, Осло – Норвегія, Бейрут – Ліван, Делі – Індія, Нікосія – Кіпр, Афіни – Греція, Відень – Австрія, Рим – Італія, Лондон – Англія, Тріполі – Лівія, Оттава – Канада.

б)
- *Чий це телефон?*
- Це телефон (брат, подруга, школярка, сестра, викладач, студент, колега, професор, друг, студентка, тато).
- *Чиї це речі?*
- Це речі (друг, дядько Петро, Євгенія, Олена Вікторівна, бабуся, дівчина, юнак).

в)
Я живу біля (метро, університет, парк, ліс, стадіон, центр міста, супермаркет, театр, школа, консерваторія).

г)
Звідки ти?
Я з (Англія, Америка, Італія, Німеччина, Лондон, Україна, Японія, Іран, Африка, Ірак, Алжир, Париж, Нью-Йорк, Польща)._____

Завдання 16. Напишіть запитання до виділених слів.

-
- Моя батьківщина – **Україна**.
-
- Моя рідна мова **арабська**.
-
- Я розмовляю **англійською мовою**.
-
- Я **гарно** розмовляю німецькою мовою.
-
- Викладач читає **текст**.
-
- Ми гуляємо **в парку**.
-
- Ми **любимо дивитися** телевізор.
-
- Олексій любить **музику**.
-
- Олена відпочиває, **тому що сьогодні неділя**.

Завдання 17. Оберіть правильну відповідь (кличний відмінок іменника).

1. (Оля), дай мені ручку, будь ласка!
а) Олє б) Оля в) Олю

2. (Настя), чи можна тобі зараз зателефонувати?
а) Настю б) Насте в) Настя

3. Пані (Надія), добрий день!
а) Надія б) Надію в) Надіє

4. (Андрій), мені потрібна твоя допомога.
а) Андрій б) Андрію в) Андріє

Завдання 18. Оберіть правильну відповідь.

Як ти читаєш?
а) Я читаю великий текст.
б) Я читаю уважно.

Як ти пишеш?
а) Я пишу гарний текст.
б) Я пишу гарно.

в) Я читаю цікаві книжки.

в) Я пишу довгий роман.

Ви знаєте, хто це?

а) Це наш земляк.
б) Це смачне печиво.
в) Це великий роман.

Ви знаєте, що це?

а) Це мій брат.
б) Це слово.
в) Це дядько.

Ви знаєте, хто він?

а) Він добре працює.
б) Він мій друг.
в) Він виконує домашнє завдання.

Який він студент?

а) Уважно.
б) Уважна.
в) Уважний.

Завдання 19. Напишіть іменники в місцевому й орудному відмінках.

Ми мешкаємо:
в _____(Англія) і розмовляємо _____ (англійська мова);
в_____(Італія) і розмовляємо _____ (італійська мова);
в _____(Естонія) і розмовляємо _____(естонська мова);
в _____(Іспанія) і розмовляємо _____(іспанська мова);
в _____(Німеччина) і розмовляємо _____(німецька мова);
в _____ (Словаччина) і розмовляємо _____(словацька мова);
в _____(Україні) і розмовляємо _____(українська мова).

Завдання 20. Напишіть запитання до кожного слова в реченні.
Наприклад: Владислав читає увечері текст.
1. Хто читає увечері текст? (Владислав). 2. Що Владислав робить увечері?(читає). 3. Що Владислав читає увечері? (текст). 4. Коли Владислав читає текст? (увечері).
Артур слухає лекцію в аудиторії.
1. _____? 2. _____ ?
3. _____? 4. _____?

Злата вранці пише лист.
1. _____? 2. _____?
3. _____? 4. _____?

Удень ми обідаємо в їдальні.
1. _____? 2. _____?
3. _____? 4. _____?

Завдання 21. Замість інфінітива оберіть і напишіть дієслово у правильній формі (у формі минулого, теперішнього або майбутнього часу).
Він учора (читати) текст.
а) читали б) читає в) читав

Ви зараз (робити) вправи.
а) робиш б) робить в) робите

Ти завтра (робити) домашнє завдання.
а) робиш б) робите в) будеш робити

Вони зараз (працювати).
а) працюють б) працюємо в) працював

Завдання 22. Доберіть дієслово, утворіть правильну форму.
Дієслова*: любити, жити, повторювати, бігати, працювати, вирішувати, писати, слухати, перекладати, купувати, хотіти, вимовляти.*
1. Ви гарно……слова.
2. Ми……музику увечері.
3. Вони…….завдання.
4. Я…….спати.
5. Я……у Львові зараз.
6. Студент…….великий зошит.
7. Спортсмен……..швидко.
8. Ви……..їсти?
9. Викладач……проблеми.
10. Я……..текст.
11. Учитель…….. нове слово.
12. Студенти під час заняття ……...

Завдання 23. Доберіть дієслово, утворіть правильну форму.
Дієслова: *прибирати, дивитися, робити, писати, любити, ходити, читати, пити, готувати, мріяти, жити, працювати.*
1. Зараз я …….. фільм.
2. Вчора він …… книжку.
3. Завтра вона …….. у кімнаті.
4. Вони …….. дуже багато спати.
5. Післязавтра він …… реферат.
6. Я часто …….. рис з м’ясом.
7. Я не …….сік.
8. Ким ……її тато?
9. Щодня я …… в університет.
10. Що ви …… в неділю?

Завдання 24. Напишіть іменники у родовому відмінку однини.
Зразок*: У мене є ручка – у мене немає ручки.*
У мене є зошит, урок, лекція, екзамен, словник, час, сестра, підручник, дядько, тітка, дзеркало, олівець, друг, дідусь, тітка, бабуся, ручка, телефон, машина, комп’ютер, книга, коректор, цукор, хліб.

Завдання 25. Напишіть слова в дужках у формі родового відмінка множини.

а)

Тут багато (інженер, учитель, лікар).
В університеті 7 (факультет).
У команді багато (спортсмен).
Скільки у вас (діти)?
В Україні багато (українець, поляк, болгар, молдаванин).
У Києві 1339 (бібліотека), багато (пам'ятка історії).

б)

Скільки (будинок) на вашій вулиці? (6)
Скільки (студент) у вашій групі? (15)
Скільки (друг) у нього в Києві? (5)
Скільки (викладач) на цьому факультеті? (19)
Скільки (лікар) у цій поліклініці? (10)
Скільки (стіл) у цьому класі? (5)
Скільки (аудиторія) на цьому поверсі? (12)
Скільки (речення) у цьому тексті? (13)
Скільки (книжка) ви читали в цьому місяці? (7)
Скільки (питання) у цій вправі? (10)

в)

У нашому місті багато (сад і парк). На вулицях міста багато (машина, автобус, трамвай). У поліклініці працює тридцять (лікар). На виставі було багато (студент і студентка). Михайло взяв у бібліотеці кілька (підручник, книга, журнал).

Завдання 26. Напишіть прикметники та іменники, подані в дужках, у формі родового відмінка.

У мене немає (червона ручка).
У тебе немає (маленьке дзеркало).
Це підручник (українська мова).
Навпроти (третій корпус) стоїть пам'ятник.
Це книга (відомий український поет).
Я стою біля (перша каса).
Недалеко від (великий парк) будують спорткомплекс.
Цей професор – викладач (новітня історія).
Сьогодні немає (сильний мороз).
Хлопець з (маленьке місто).

Завдання 27. Напишіть іменники в давальному відмінку однини.

Зразок: *Сестра – 21 рік. – Сестрі – 21 рік.*

Мати – 40 років, донька – 17 років, син – 20 років, викладач – 36 років, студент – 19 років, хлопчик – 12 років, дівчина – 15 років.

Завдання 28. Розкрийте дужки, напишіть іменники, займенники та прикметники в давальному відмінку однини.

а)

(Вони) необхідно добре знати іноземну мову.
(Василь) потрібно взяти книжки.
Я хочу щось сказати (брат).
Я пишу листа (батько).
(Андрій) потрібно робити домашнє завдання.
(Подруга) дарують квіти.
(Він) подобаються вірші.
(Вона) подобається біологія.
(Ми) подобається театр.
(Ви) подобається вистава.
(Ти) подобається ця книжка.
(Вони) подобається вправа.

б)

Кому ви купуєте журнал? (брат)
Кому студенти відповідають під час іспиту? (професор).
Кому ви розповіли останні новини? (друг).
Кому студенти показують фото? (викладач)
Кому ви розповіли про свою хворобу? (лікар).
Кому викладач пояснював завдання? (студентка).
Кому батько дає телефон? (донька)

В)

Я купую (старший брат) подарунок.
(Ця гарна дівчина) 17 років.
(Це стародавнє місто) 1500 років.
Ми допомагаємо (нова студентка).
Мама купила сукню (молодша донька).
Я розповів новини (хороший друг).
Дівчина телефонує (давня подруга).

Завдання 29. Напишіть подані в дужках прикметники та іменники у знахідному відмінку однини.

Тато читає (велика стаття).
Мама читає (нова книжка).
Подруга купила (тепле зимове взуття).
Ми бачили (новий викладач).
Я виконував (складне завдання).
Хлопчик мріє про (іграшковий літак).
Студенти вивчають (іноземна мова).
Максим читає (науковий текст).
Ми писали (контрольна робота).
Вони слухають (цікава лекція).

Завдання 30. Напишіть прикметники, займенники та іменники, подані в дужках, в орудному відмінку.
За (високий будинок) розташований парк.
Я познайомився з (чудова дівчина).
Юнак хоче бути (чудовий політик).
Викладач розмовляє з (новий студент).
Вона стоїть перед (велике дзеркало).
Він грав у шахи з (іноземний студент).
Я ходила в цирк з (молодша сестра).
Він завжди гуляє в парку з (ця дівчина).
Учора я зустрічалася з (давня шкільна подруга).
***
1. Я знайшов свій олівець під (цей стіл). 2. За (нова школа) є стадіон. 3. Зошити лежать між (мої книги). 4. Поруч з (мій будинок) є парк. 5. Перед (наш університет) стоїть пам'ятник. 6. Літак летить над (синє море). 7. Поруч з (їхній інститут) є велика площа. 8. За (ця станція) метро є затишне кафе. 9. Машина стоїть за (дев'ятиповерховий будинок). 10. За (оперний театр) є гарний сквер. 11. Магазини розташовані за (старий готель). 12. За (дитяча поліклініка) є аптека.

Завдання 31. Відповідаючи на запитання, використовуйте слова в дужках у формі місцевого відмінка.
Зразок: *На якій вулиці розташовано ваш гуртожиток? (тиха зелена вулиця). – На тихій зеленій вулиці.*
1. У якій кімнаті ви живете? (велика світла кімната)
2. У якій їдальні ви обідаєте? (наша студентська їдальня)
3. У якій бібліотеці ви берете книжки? (наша університетська бібліотека)
4. У якому зошиті ви пишете вправи? (новий зошит)
5. У якому будинку живе Оксана? (сусідній)
6. Де він навчається? (київський університет, юридичний факультет)
7. Де вона звичайно займається? (читальний зал)
8. На якому поверсі ваша кімната? (третій)
9. На якому поверсі ваша аудиторія? (одинадцятий)

Завдання 32. Напишіть слова у правильному відмінку.
а)
Школярі навчаються у (великі, нові школи).
Діти сидять у (гарні, світлі класи).
В (оперні театри) можна слухати оперу і дивитися балет.
У (дитячі кінозали) діти дивляться мультфільми.
У (мережеві видання) люди читають новини.
б)
Я пишу про свої успіхи (мої вчителі).
Ми аплодували (відомі письменники).
Мама розповідає (свої діти) казку.

Школярі купують (свої перші вчителі) квіти.
(Наші друзі) цікаво виконувати складні завдання.
в)
У вас є важкі речі? – У мене немає важких речей.
У вас є нові зошити? –
У книзі є цікаві тексти? –
На площі є високі дерева? –
У цьому районі є багатоповерхові будинки? –
У тебе є молодші брати і сестри? –
г)
Я ходив на стадіон із ***моїм молодшим братом****. – Я ходив на стадіон із* ***моїми молодшими братами****.*
В університеті ми познайомилися з **українським студентом**. –
Влітку я буду відпочивати з **моїм давнім другом**. –
Я не знайома з **твоїм новим сусідом**. –
Ми привіталися з **нашим іноземним другом**. –
ґ)
Наталка дивилася у словнику (незнайомі англійські слова).
Ми чекаємо (молоді артисти).
Ми часто купуємо (історичні книжки).
Ми знаємо (його батьки).
Ви вже бачили (американські туристи).

Завдання 33. Замість крапок напишіть особові займенники (*я, ти, ви, ми, він, вона, вони*) у правильній відмінковій формі.

1. Це **мої батьки**. Я дуже люблю ….. Я ніколи не забуваю про …….. Я часто телефоную ……

2. Це **мій брат**. ……. 29 років. ……. одружений. У ……. є маленький син. Я часто думаю про …….. Учора я розмовляв із …….. по телефону.

3. Це **моя донька**. ……. 10 років. ……. звати Олеся. Я люблю гуляти з …….. Я часто купую ……. подарунки.

4. **Ми** – студенти. …… подобається вивчати українську мову. У …… є підручники і словники. Викладачі багато працюють з ……: розповідають ….. про лексику і граматику, ходять з …… на екскурсії.

5. **Ти**. Як …….. звуть? Мені приємно познайомитися з ……. Я хочу телефонувати …… сьогодні.

6. **Я** студент. …… цікаво вивчати історію України. Поруч зі ……. в аудиторії сидить моя подруга. Мама каже, що сумує за …… .

Завдання 34. Напишіть словами.

а)

Котра година?

12:30_____

15:50_____

18:21_____

2:44_____

б)

Яке сьогодні число?

1.10_____

30.07_____

28.02_____

19.06_____

в)

Коли це було?

1.10_____

30.07_____

28.02_____

19.06_____

21.03. 2014 р._____

17.11. 1977 р._____

13.07. 2005 р._____

1995 р._____

1983 р._____

Завдання 35.

А) Напишіть необхідні за змістом прийменники.

Мама пішла ….. сусідки. Дівчата повернулися …… концерту. Студенти прийшли ….. лекцію. Вона приїхала сюди … жовтні. Я живу недалеко … метро. Поряд …. зупинкою є невеликий магазин. В автобусі вона сиділа поруч … бабусею. Дитина ходить ….садочок. Туристи приїхали ….аеропорту. Його син навчається …. університеті. Вони відпочивали ….березі річки. Ми часто ходимо … цирк, ….футбол, ….театри і …..концерти. Батько говорив … дідусем. Я підійшла …. дверей. …. будинком і лікарнею є невеликий парк. Дідусь ходив …..лікаря.

Б) Утворіть правильну форму іменників.

Наш будинок розташований поряд із _____(зоопарк). Корпус університету розташований у _____(центр) міста. Наш кабінет перший праворуч на _____(сьомий поверх), а за _____(кабінет) – приймальня директора. Будинок недалеко від _____(аптека), а аптека поряд з _____(супермаркет). Біля _____(опера) стоїть чудовий пам’ятник. Навпроти _____(опера) – музей історії. Вони побудували свій дім на _____(гора) над _____(річка) недалеко від _____(шлях). Навколо

_____(дім) є садок. Біля _____(вхід) до _____ (будинок) росте багато квітів.

Завдання 36. Оберіть правильний прийменник *(з, біля, від, для, без, до, після, у).*

1. Я студентка. Я живу ____ гуртожитку. Мій гуртожиток розташований _____ банку й метро. 2. Іноді _____ уроку я відпочиваю в парку. 3. _____ Марії є нова машина. 4. Іван часто купує подарунок _____ неї. 4. _____ Олександра сьогодні немає часу. 5. Зазвичай _____ уроку я повторюю текст, а _____ уроку я відпочиваю. 6. Юстина приїхала _____ Польщі. 7. _____ метро _____ університету недалеко. 7. Я люблю каву _____ молока.

Завдання 37. Розкрийте дужки, використайте прийменники (*в, з, у, біля…*)

1. Оголошення висить … (широкий коридор).
2. Ми завжди зустрічаємося … (мої друзі) в кафе.
3. … (моя нова подруга) карі очі і темне волосся.
4. Фотографія висить … (письмовий стіл).
5. Раніше ми ніколи не бачилися ... (вони).
6. Я п’ю чай … (цукор і лимон), а мій друг … (цукор і лимон), але … (солодкі тістечка).
7. Університет розташований … (велика площа).
8. Тато не любить, коли я сварюся … (молодший брат).
9. Андрій отримав лист … (Варшава) … (старша сестра).
10. Мама купила подарунок … (старший син).
11. … (іспити) будуть канікули.
12. Це зошит … (українська мова).
13. Літак летить … (місто).
14. Метро споруджують … (земля).
15. Ми привітали один одного … (Новий рік).
16. Я часто думаю … (батьківщина).
17. Я розмовляю … (друг) … (телефон).
18. … (субота і неділя) ми не ходимо … (робота).
19. Тумбочка стоїть … (вікно і ліжко).
20. Він живе … (будинок № 6, другий поверх, квартира № 25).
21. Батько прийшов … (робота).
22. Влітку ми поїдемо … (село) … (бабуся).
23. Ірина працювала … (поліклініка, дитячий лікар).
24. Сад знаходиться … (університет).
25. … (університет) стоїть пам’ятник.
26. Андрій добре підготувався … (іспит) і відповів … (всі запитання викладача).
27. … (тиждень) почнеться відпустка.

Завдання 38. Поставте слова в дужках у правильному відмінку.

1. Якому режисерові ми аплодували? (відомий український режисер)
2. Якій студентці ви пояснили складну граматику? (наша нова студентка)
3. Якій доньці тато допомагає виконувати завдання? (молодша донька)
4. Чиї пісні ви любите слухати? (сучасний швейцарський співак)
5. Чию книгу ти прочитала? (цей нідерландський письменник)
6. Чия виставка була в музеї? (видатна українська художниця)
7. З ким розмовляє Остап? (свій давній шкільний друг)
8. З ким грає ваша футбольна команда? (дуже сильна хорватська команда)
9. З ким учора зустрічалася Мілана? (її двоюрідна сестра)
10. У якому місті ви живете? (велике європейське місто)
11. У якому будинку живе ваша знайома? (старий маленький будинок)
12. На якому поверсі твоя квартира ? (двадцять третій поверх)

Завдання 39. Закінчіть діалоги.

1. Дозвольте познайомитися. Мене звати Віктор Петренко.
-
2. - А це мій молодший брат. Його звати Андрій.
-
3. (Знайомляться студенти):
-
- А мене Олексій.

4. (Студенти знайомляться з новою студенткою).
-
- Я теж хочу з Вами познайомитися.

5. (Чоловік знайомить колегу зі своєю дружиною).
-
- Дуже приємно. Радий з Вами познайомитися.

6. (Журналіст знайомиться з людиною, у якої бере інтерв'ю).
-
- Дуже приємно. Я Вас слухаю.

Розмовні фрази, зразки діалогів

1. Вітання, прощання, знайомство, формули ввічливості

Доброго ранку!
Добрий день!
Добрий вечір!
Привіт!
Як тебе (Вас) звати?
Мене звати ….
Приємно познайомитися.
Хто ти (Ви) за фахом?
Я ……...
Звідки ти (Ви)? / З якої ти (Ви) країни?
Я з України, з Японії, з Польщі, зі Швейцарії, зі Сполучених Штатів Америки (США)…

Як справи?
Як здоров'я?
Як настрій?
- Добре.
Погано.
Нормально.
Недобре.
Непогано.
Дуже добре.
Дуже погано.
Чудово.
Все гаразд.

Дякую.
Будь ласка.
Прошу.
Вибачте.

До побачення!
До завтра!
До зустрічі!
Бувай! Бувайте!

Яка сьогодні погода?
Сьогодні сніг / дощ / вітер / сонце / мороз / хмари.
Сьогодні сонячно, хмарно, тепло, вітряно, холодно.
Сьогодні гарна погода.
Сьогодні погана погода.
Українська погода мінлива.
Яка Ваша (твоя) улюблена погода? Моя улюблена погода – сніг / дощ.

Іде дощ / гримить грім / буває блискавка / сніжить / падає сніг / замітає снігом. Погода покращується / погіршується.

Що? Що це? Хто? Хто це?
Де?
Тут = ось, там
Удома
Далеко
Недалеко = близько
Ліворуч
Праворуч

Коли?
Сьогодні
Завтра
Учора
Позавчора
Післязавтра
Давно
Недавно
Скоро
Часто

Як?
Скільки?
Чому? – Тому що…
Звідки? – Звідси, звідти.

2. Дні тижня
Понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця, субота, неділя
Коли*?*
У понеділок, у вівторок, у середу, у четвер, у п'ятницю, у суботу, у неділю.

3. Місяці
Січень, лютий, березень, квітень, травень, червень, липень, серпень, вересень, жовтень, листопад, грудень
Коли?
У січні, у лютому, у березні, у квітні, у травні, у червні, у липні, у серпні, у вересні, у жовтні, у листопаді, у грудні

4. Пори року
Зима, весна, літо, осінь
Коли?
Взимку, навесні, влітку, восени

5. Діалоги

а)

- Дозвольте відрекомендуватися: Сорока Анатолій Сергійович, кореспондент газети. Професоре Гаснер, я хотів би поставити Вам кілька запитань.
- Будь ласка, я готовий відповісти.

б)

- Добрий день! Ви приїхали на конференцію?
- Так.
- Дуже радий Вас бачити. Ми з організаційного комітету конференції. Дозвольте відрекомендуватися. Когут Володимир Євгенович.
- Дуже приємно. Професор Аффек з Польщі.
- Я вас пам'ятаю, професоре. Я слухав Вашу доповідь на конференції в Кракові.
- Он як! Ви були на тій конференції?
- Так, я виступав із повідомленням про нові рукописи Лесі Українки.
- А, так, так! Тепер пригадую.

в)

- Добрий день, Остапе!
- Привіт, Галю! Заходь!
- Я не спізнилася?
- Ні, ти прийшла вчасно. Проходь до кімнати. Я тебе зараз познайомлю зі своїм другом.
- Вітаю!
- Вітаю!
- Знайомтесь: Микита, Галина.
- Дуже приємно.
- Мені теж.

г)

- Сьогодні прохолодно, хоча вже червень.
- Нічого, на за кілька днів буде тепло.
- А ви куди їдете?
- В Ужгород.
- О, то ми їдемо разом. Познайомимося? Мене звати Дарина.
- Дуже приємно! Олена.
- У вас відпустка?
- Так, у мене відпустка. А ви чому їдете до Ужгорода?
- Я їду додому, я там живу.

6. Розмовні фрази

- З (великою) радістю.
- Із задоволенням.
- Згоден, згодна, згодні.
- Домовилися. Обов'язково прийду (зроблю, напишу, зателефоную)!
- Гаразд = добре.
- Я не проти (зустрітися).
- Мене влаштовує цей час.
- Не обіцяю.
- Я зайнята (зайнятий).
- Я не впевнена, що зможу (прийти).
- Ні, я не зможу.
- На жаль, не зможу.
- На жаль, ні.
- Навряд чи вдасться!
- Мені шкода, але я змушена (змушений) відмовитися.
- Можливо, я прийду.
- Не знаю.
- Навряд чи…

7. Фрази (у продуктовому магазині)

- Де молочний (хлібний, м'ясний) відділ?
- Скільки коштує свіжа картопля? Кілограм (картопля, морква, буряк)? Літр (молоко, кефір)?
- Запитайте у продавця.
- На які продукти є знижка?
- Це дуже дорого/дешево.
- До каси дуже велика черга.
- У вас буде решта?
- Розміняйте, будь ласка, сто гривень по п'ятдесят.
- Ви можете взяти пакет біля каси.
- Чи можна розрахуватися карткою?
- Ні, у нас можна розрахуватися тільки готівкою.
- Чи є у вас картка?
- Ні, у мене немає картки.
- Візьміть, будь ласка, чек і решту!
- Заходьте ще!

8. Фрази (під час купівлі одягу)

- Чим я можу вам допомогти?
- Я хочу купити/ Я шукаю светр і джинси.
- У вас є джинси?
- Так, є / Ні, на жаль, немає.

- Чи можна поміряти?
- Який це розмір?
- Чи є у вас більший / менший розмір?
- Цей светр мені завеликий/замалий.
- Вам пасує цей колір/ Вам личить.
- Я беру / купую цей светр.
- Будь ласка, заплатіть у касі.
- Можна заплатити карткою/готівкою?
- Візьміть, будь ласка, чек і решту!
- Заходьте ще!

Тексти

Текст 1. Моя подруга

Це моя подруга. Її звати Валерія. Вона українка. Валерія живе у Дніпрі на вулиці Котельникова, у будинку № 4. Вона навчається в університеті й вивчає біологію. Валерія гарно навчається, вона хороша студентка.

Її мама, тато і сестра також живуть у Дніпрі. Її тато – інженер, він працює на заводі, її мама – перекладач, вона працює на фірмі. Її сестра Марійка не працює, вона школярка. Вона навчається в школі. Марійка любить математику. Можливо, вона – майбутній економіст.

У суботу і неділю мама, тато, Марійка і Валерія відпочивають. Вони люблять гуляти в парку. Там є озера і квіти. Вони гуляють у парку і розмовляють.

Текст 2. Моя група

Я студент. Мене звати _____. Я навчаюся в _____. Моя група _____. Ось наша аудиторія. Це аудиторія №____. Тут парти, дошка, карта, стіл, вікно. Тут навчаються іноземні студенти. Вони з Японії, Італії та Австрії. Ось мої друзі_____ . Це їхні речі: зошити, ручки, олівці, підручники. Під час уроку ми пишемо слова, читаємо тексти, вчимо граматику, запитуємо і відповідаємо. Під час перерви ми відпочиваємо. Ми розмовляємо рідною мовою, а на уроці – українською. Ми добре навчаємося. Ось наша викладачка. Її звати _____.

Текст 3. На базарі

На базарі люди часто купують продукти. Ось київський базар. Він розташований на Деміївській вулиці. Тут є овочі та фрукти, м'ясо і риба. Я часто купую тут капусту, моркву, буряк, цибулю, картоплю, м'ясо, рибу. Наприклад, капуста тут коштує __ гривні, а банани коштують ___ гривень. М'ясо коштує __ гривень, а риба – __ гривень. Я дуже люблю свіжі фрукти. Ось смачний виноград. Він коштує __ гривень.

- Дайте мені, будь ласка, виноград, – кажу я.
- Візьміть, прошу, – говорить продавець.

А ось недорогі квіти. Я люблю квіти. Я купую сьогодні гарний букет ромашок.

Текст 4. Я і мої друзі

Це студенти. Вони з різних країн світу. Вони навчаються в університеті та живуть у гуртожитку. Вони люблять гуляти в парку і розмовляти. Вони вільно розмовляють англійською мовою. Вони вивчають в університеті українську мову. Студенти трохи розмовляють українською мовою.

Мене звати Юно. Я з Південної Кореї. Зараз я живу в Києві, працюю і вивчаю українську мову. На занятті я пишу нові слова, читаю великі та малі тексти, пишу диктанти, вчу граматику. Це мій друг Сноу. Ми навчаємося разом. Ось книги друга, його зошити, ручка і пенал. Зараз перерва, ми відпочиваємо. Ми розмовляємо корейською мовою, а на уроці – українською. Мій друг каже, що я вже гарно розмовляю українською мовою. Я теж так думаю.

Текст 5. Наша сім'я[1]

У нашій сім'ї – династія лікарів. Мій прадідусь був фармацевтом і працював в аптеці. Дід працював лікарем у відомій київській лікарні. Тепер у цій лікарні працюють мої батьки. Мама – у травматологічному відділенні, а батько – у відділенні кардіології. Він хірург-кардіолог. Батьки багато розповідали мені про свою роботу. Я часто ходжу в лікарню, я був у відділенні мого тата і в відділенні моєї мами. Я знаю, що це дуже важка, але цікава професія, тому я також вирішив стати лікарем. Нині я навчаюся на третьому курсі в Національному медичному університеті. Я ще не обрав майбутньої професії, але точно знаю, що буду працювати в дитячій лікарні й допомагати дітям.

Текст 6. Хвороба Лисенятка[2]

У Лисиці був син – маленьке Лисенятко. Він навчався в першому класі. Щоранку мама із сином ішли в школу.

Лисенятко було не дуже старанне. Воно не хотіло вранці прокидатися, вмиватися, чистити зуби, снідати.

Одного разу Лисенятко вирішило: не піду сьогодні до школи.

- Мамо, – говорить воно тихо вранці, – у мене болить зуб.

Воно думало, що мама скаже: «Бідне моє Лисенятко, лежи в ліжку, не йди в школу, зараз я дам тобі солодку кашу».

А мама говорить:

- Зубний біль – це дуже небезпечна хвороба. Зараз я піду до Ведмедя – зубного лікаря. Нехай прийде і вирве хворий зуб.

Лисенятко почало боятися. Воно не хотіло виривати зуб і тому сказало:

- Мамо! Зуб уже не болить. Я хочу у школу! Але спочатку буду вмиватися, чистити зуби і снідати.

Мама засміялася:

- От і добре, що зуб не болить. А солодка каша вже стоїть на столі.

Текст 7. Чому вона розгнівалася? (читайте, поставте слова в правильну відмінкову форму)

Один юнак був закоханий у дівчину. Одного разу вона сказала (він), що завтра в неї день народження.

- Я подарую (ти) червоні троянди: за кожен рік твого життя я подарую (ти) одну червону троянду, – радісно сказав (вона) юнак.

Увечері він пішов до магазину квітів. Він знав, що (дівчина) буде 23 роки, тому він заплатив (власник) магазину за 23 троянди і попросив надіслати їх (дівчина) завтра вранці. (Власник) магазину дуже подобався цей привітний юнак, який

[1] Бахтіярова Х.Ш., Лукашевич С.С., Майданюк І.З., Сегень М.П., Пєтухов С.В. Українська мова. Практичний курс для іноземців. Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. С. 201.

[2] Бахтіярова Х.Ш., Лукашевич С.С., Майданюк І.З., Сегень М.П., Пєтухов С.В. Українська мова. Практичний курс для іноземців. Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. с. 116.

часто купував у нього квіти. Коли юнак пішов, він вирішив зробити (він) приємність і додав до букету ще 10 троянд.
Наступного ранку дівчина отримала великий букет червоних троянд. Спочатку вона раділа, а потім гнівалася. Коли прийшов юнак, щоб привітати її, вона не хотіла його бачити. Так юнак і не дізнався, чому вона гнівалася на нього.

Текст 8. Мої друзі
Мене звати Наталя. У мене є друзі. Усі вони – люди дуже зайняті.
Мій друг Василь – веселий хлопець. Він завжди жартує, розповідає різні веселі історії або анекдоти. Коли ми разом відпочиваємо, мені завжди весело. Він каже, що йому ніколи не буває нудно, йому завжди цікаво дізнаватися нові речі.
Моя подруга Аліна – дуже серйозна, можна навіть сказати, холодна людина. У неї строгі очі. Іноді, коли вона дивиться на мене, мені навіть трохи страшно. У такі моменти я думаю: «Що я не так сказала?». Іноді мені важко її зрозуміти. Але мені завжди цікаво її слухати, тому що вона дуже розумна і багато знає. Зазвичай її поради допомагають мені.
Карина – типовий меланхолік. Вона майже завжди сумна. Коли ми розмовляємо, мені теж буває сумно. Я часто кажу їй, що життя не завжди сумне. Але їй важко повірити мені, вона говорить, що я великий оптиміст…
Скоро у мене буде день народження. Я запросила в гості Василя, Аліну та Карину. Сподіваюся, що це буде теплий, веселий вечір і мої друзі сподобаються одне одному.
Як ви думаєте, Василь, Аліна та Карина сподобаються одне одному? Хто кому не сподобається і чому? Хто Вам подобається більше?

Текст 9. Батько і син (прочитайте текст, розкрийте дужки)
Жив на світі мудрий чоловік. Багато горя знав він у своєму житті, багато й радощів. А коли прийшла старість, і він відчув, що смерть недалеко, покликав свого сина і сказав (він):
- Усе, що є у (я), я віддаю (ти). Тепер ти сам повинен вирішити, як ти житимеш. Але я хочу дати (ти) одну пораду: йди у світ і всюди, де (ти) сподобається, постав (оселя), у якій ти зможеш перебути, коли прийде біда.
Взяв син гроші та й пішов. Довго ходив він і скрізь, де (він) подобалося, будував палаци. Коли він повернувся додому, батько запитав:
- Чи є на землі оселі, де ти зможеш перебути лиху годину?
- Так, батьку. Таких осель багато. Скрізь, де (я) подобались гора чи берег річки, я будував чудові палаци.
Розгнівався батько і сказав:
- Ти зовсім не зрозумів мене, сину! Пусті палаци не допоможуть (ти) у лиху годину. Не це я мав на увазі, коли радив тобі будувати оселі. Я говорив про інше: йди по землі і в кожному краї знайди чесних, вірних людей. Допоможи (вони), якщо вони цього потребують, і в них ти знайдеш притулок у важку годину. Знай, сину, якщо людина має на землі чесних і вірних друзів, це означає, що вона має й дім.

Текст 10. Дари мудреців (за оповіданням О. Генрі)[3]

У подружжя Джеймс Діллінгем Янг було дві речі, якими вони надзвичайно пишалися. Першою був золотий годинник Джима, який він успадкував від батька та діда. Другою було волосся Делли. Якби цариця Савська мешкала в будинку навпроти, то Делла сушила б своє волосся біля вікна, щоб затьмарити ним коштовності та подарунки її величності. Якби цар Соломон був швейцаром, з усім своїм багатством, зібраним у підвалі, Джим діставав би свого годинника щоразу, коли проходив би повз нього, аби тільки побачити, як той рве собі бороду від заздрощів…

Делла нервово та швидко підібрала волосся. Завагавшись, хвилину вона стояла нерухомо, й одна-дві сльози впали на стертий червоний килим.

Накинула старий жакет; одягла старий коричневий капелюшок…

Вона зупинилася перед вивіскою з написом «Мадам Софроні. Найрізноманітніші вироби з волосся». Делла вибігла на другий поверх і, важко дихаючи, зупинилася, щоб набратися духу. Жінка – огрядна, бліда, холодна – зовсім не скидалася на «Мадам Софроні».

- Ви купите моє волосся? – запитала Делла.
- Я купую волосся, – відповіла Мадам. – Зніміть капелюшок і покажіть товар. Двадцять доларів, – промовила Мадам, зважуючи товар досвідченою рукою.
- Гаразд, – тихо погодилася Делла.

Ах, наступні дві години Делла літала по місту наче на рожевих крилах. Шукаючи подарунок для Джима, вона обнишпорила всі крамниці.

Врешті знайшла. Безсумнівно, він був просто створений саме для Джима. То був платиновий ланцюжок для кишенькового годинника з простим і строгим дизайном, котрий свою цінність, як і годиться усім добротним речам, підкреслював самим лише матеріалом, з якого був виготовлений, а не крикливими візерунками. Як тільки Делла його побачила, одразу зрозуміла, що той повинен належати Джиму. Він був точнісінько такий, як Джим. Скромний, але достойний – цей опис пасував їм обом. За нього з Делли здерли двадцять один долар. З вісімдесятьома сімома центами, що у неї залишилися, вона поспішила додому…

Двері відчинилися. Джим увійшов і зачинив їх за собою. Вигляд у нього був змарнілий і дуже серйозний. Сердешний, йому було лише двадцять два роки, а вже треба було годувати сім'ю! Йому б уже знадобився новий плащ, та й рукавиць він не мав.

Увійшовши, Джим завмер, наче сетер, що зачув перепела. Він не зводив очей з Делли, а у його погляді був дивний вираз, якого вона не могла зрозуміти. Їй стало страшно. То була не злість, не здивування, не осуд, не жах – жодне з почуттів, до яких вона була готова. Він просто непорушно втупився у неї з якимось особливим виразом обличчя.

Делла кинулася до нього:

---

[3] Генрі О. Дари мудреців. В *О. Генрі. Дороги, які ми вибираємо, та інші оповідання* / пер. з англ. Олександра Гончара. К. : Знання, 2014. С. 3–10.

- Джиме, любий, – вигукнула вона, – не дивися так на мене. Я обстригла волосся та продала його, бо не пережила б Різдвяних свят, якби не зробила тобі подарунок. Ти ж не уявляєш навіть, який гарний, який прекрасний подарунок я приготувала для тебе.
- Ти обстригла волосся? – важко запитав Джим.
- Обстригла і продала, – сказала Делла. – Ти ж не розлюбиш мене через це? Хоч і без волосся, але ж я та сама Делла.

Дивним поглядом Джим окинув кімнату. Потім дістав із кишені плаща пакунок і кинув його на стіл.

- Тільки зрозумій мене правильно, Дел, - сказав він. – Жодні стрижки, зачіски чи шампуні не можуть вплинути на мою любов до тебе. Але коли ти розгорнеш цей пакунок, то зрозумієш, чому я спершу оторопів.

Білі та спритні пальці зірвали стрічки та обгортку. Спочатку з її грудей вирвався шалений крик радості, а тоді він раптово перетворився на гіркий плач…

А все тому, що там були гребінці – набір гребінців, які лежали на вітрині крамниці на Бродвеї й уже давно викликали в Делли благоговійне захоплення. Пречудові гребінці, обрамлені коштовними камінцями – саме такого кольору, що пасував до її прекрасного волосся, яке, власне, зникло.

Вона притулила їх до серця і лише трохи згодом, коли змогла підняти очі, посміхнулася та сказала:

- Джиме, моє волосся росте так швидко!

А тоді вона підскочила, як ужалена кішка, та закричала: «Ой-ой-ой!»

Адже Джим ще не бачив свого чудового подарунка. Вона простягла ланцюжок Джиму.

- Класний, правда, Джиме? Я ціле місто оббігала, поки знайшла його. Дай мені свого годинника. Я хочу подивитись, як він виглядатиме на ньому.

Замість того, щоб виконати її прохання, Джим сів на кушетку, заклав руки за голову та посміхнувся.

- Дел, - сказав він. – Сховаймо на якийсь час свої Різдвяні подарунки. Вони надто чудові, щоб користуватися ними вже зараз. Я продав годинника, щоб купити тобі ті гребінці. А тепер, кохана, будемо вечеряти…

Рівні В1–В2

Граматичні таблиці

Таблиця 1. Відмінкові закінчення іменників, прикметників та присвійних займенників в однині та множині

Відмінки	він (ч.р.)		вона (ж.р.)		воно (с.р.)		вони	
Називний відмінок ***хто? що?***	-□ -ь -й -о (тато)	***який?*** -ий -ій ***чий?*** мій твій наш ваш їхній	-а -я -ія -оя -ея	***яка?*** -а -я ***чия?*** моя твоя наша ваша їхня	-о -е -□□я щастя здоров'я	***яке?*** -е -є ***чиє?*** моє твоє наше ваше їхнє	-и -і -ї -и -і -ї -а -я -□□я	***які?*** -і ***чиї?*** мої твої наші ваші їхні
Родовий ***кого? чого?*** ***звідки?*** ***чий, чия, чиє, чиї?***(іменник +іменник) (книга сестри) ***коли?*** (першого вересня 1972-ого року, наступного	-а/-я -у/-ю	***якого?*** -ого -ього ***чийого?*** мого твого нашого	-и -і -ії, -ої, -еї -щі -жі -чі -ші	***якої?*** -ої -ьої ***чиєї?*** моєї твоєї нашої вашої	-а -я -□□я щастя здоров'я	***якого?*** -ого -ього ***чийого?*** мого твого нашого вашого	-ів -ків (-ок) -ців (-ець) -йців (-єць) -їв -н (-нин) тижнів днів столів	***яких?*** -их -іх ***чиїх?*** моїх твоїх наших ваших

тижня, минулого місяця) ***<u>куди?</u>(до кого?чого?)*** *(до театру, до лікаря)* *<u>біля, для, навпроти, позаду, попереду, посередині, (не)далеко від, ліворуч від, праворуч від, без, до, під час, після</u>* *Немає* *Скільки, багато, мало, кілька, декілька, 5…10…20 25…30…+ Р.в. множина*		*вашого* *їхнього*		*їхньої*		*їхнього*	***-□ (-а)*** ***-ь*** ***-ій*** ***-ой*** ***-ей*** ***-□ок*** ***(-□ка)*** ***лікарень*** ***будівель*** ***сестер*** ***-□ (-о)*** ***-ів*** ***-□ь*** ***(-□□я)*** ***вікон*** ***яєць*** ***місць*** ***слів*** ***людей*** ***дітей*** ***грошей*** ***дверей***	*їхніх*
Давальний ***<u>кому? чому?</u>*** скільки років +*Д.в.* допомагати, телефону-вати +*Д.в.* *Д.в. + цікаво, добре, весело, подобається, здається* *Д.в.+ потрібно, треба, необхідно, можна*	***-у/-ові*** ***(-□, -о)*** ***-ю/-еві*** ***(-ь, -ар)*** ***-у/-еві*** ***(-ж,-ч, -ш,-щ)*** ***-ю/-єві*** ***(-й)***	***<u>якому?</u>*** ***-ому*** ***-ьому*** ***<u>чиєму?</u>*** *моєму* *твоєму* *нашо-му* *вашому* *їхньому*	***-і*** ***-ії*** ***-ої*** ***-еї*** ***-ці*** ***(-ка)*** ***-зі*** ***(-га)*** ***-сі*** ***(-ха)***	***<u>якій?</u>*** ***-ій*** ***<u>чиїй?</u>*** *моїй* *твоїй* *нашій* *вашій* *їхній*	***- у*** ***- ю*** ***-□□ю*** ***(-□□я)***	***<u>якому?</u>*** ***-ому*** ***-ьому*** ***<u>чиєму?</u>*** *моєму* *твоєму* *нашому* *вашому* *їхньому*	***-ам*** ***-ям*** *(-ь, -я,-ар, -ія, -оя, -ея, -е)*	***<u>яким?</u>*** ***-им*** ***-ім*** ***<u>чиїм?</u>*** *моїм* *твоїм* *нашим* *вашим* *їхнім*

Знахідний відмінок ***кого? що?*** бачити, слухати, знати, любити… ***куди? (в, на)*** *(в магазин, на площу, на Хрещатик)* ***коли?*** *(у суботу, в неділю)* *дивитися на* *грати у* *як+ Зн.в.+ зв ати?* *про*	***=Н.в.*** ***(що?)*** ***=Р.в.*** ***(кого?)*** ***-а, -я***	***який?*** ***-ий*** ***-ій*** ***якого?*** ***-ого*** ***-ього*** ***чий?*** *мій,* *твій,* *наш* *ваш* *їхній* ***чийо-го?*** *мого* *твого* *нашого* *вашого* *їхнього*	***-у*** ***-ю*** ***-ію*** ***-ою*** ***-ею*** ***сім'ю***	***яку?*** ***-у*** ***-ю*** ***чию?*** *мою* *твою* *нашу* *вашу* *їхню*	***=Н.в.***	***яке?*** ***-е*** ***-є*** ***чиє?*** *моє* *твоє* *наше* *ваше* *їхнє*	***=Н.в.*** ***(що?)*** ***=Р.в.*** ***(кого?)***	***які?*** ***-і*** ***яких?*** ***-их*** ***-іх*** ***чиї?*** *мої* *твої* *наші* *ваші* *їхні* ***чиїх?*** *моїх* *твоїх* *наших* *ваших* *їхніх*
Орудний ***ким? чим?*** ***з ким?/ чим?*** стати, бути, працювати, цікавитися *разом з +О.в.* *поряд з, поруч з, між, перед, за, над, під*	***-ом*** ***-ком*** *(-ок)* ***-ем*** ***-цем*** *(-ець)* ***-йцем*** *(-єць)* ***-єм***	***яким?*** ***-им*** ***-ім*** ***чиїм?*** *моїм* *твоїм* *нашим* *вашим* *їхнім*	***-ою*** ***-ею*** ***-ією*** ***-оєю*** ***-еєю*** ***-щею*** ***-жею*** ***-чею*** ***-шею*** ***сім'єю***	***якою?*** ***-ою*** ***-ьою*** ***чиєю?*** *моєю* *твоєю* *на-шою* *вашою* *їхньою*	***-ом*** ***-ем*** ***-□□ям*** *(-□□я)* ***щас-тям*** ***здоро-в'ям***	***яким?*** ***-им*** ***-ім*** ***чиїм?*** *моїм* *твоїм* *нашим* *вашим* *їхнім*	***-ами*** ***-ями*** ***дітьми*** ***людьми*** ***сім'ями***	***якими?*** ***-ими*** ***-іми*** ***чиїми?*** *моїми* *твоїми* *нашими* *вашими* *їхніми*
Місцевий ***на, в/у кому?***	***-і***	***на, в/у якому?***	***-і***	***на, в/у якій?***	***- і***	***на, в/у якому?***	***-ах***	***на, в/у яких?***

на, в/у чому? ***Де?*** жити, працювати, навчатися, розташований	***-ї*** ***-ку*** *(-к, -ок)* ***на уроці, у році, на стільці, на поверсі, на столі =Д.в. (на кому?)***	***-ому*** ***-ьому*** ***на, в/у чиєму?*** *на, в/у* *моєму* *твоєму* *нашо-му* *вашому* *їхньому*	***-ії*** ***-ої*** ***-еї*** ***-ці*** ***(-ка)*** ***-зі*** ***(-га)*** ***-сі*** ***(-ха)*** ***у сім'ї***	***-ій*** ***на, в/у чиїй?*** *на, в/у* *моїй* *твоїй* *нашій* *їхній*	***- сі*** *(-хо)* ***-□□і*** *(-□□я)*	***-ому*** ***-ьому*** ***на, в/у чиєму?*** *на, в/у* *моєму* *твоєму* *нашому* *вашому* *їхньому*	***-ях*** *(-ь, -я, -ар, -ія, -оя, -ея, -е)*	***-их*** ***-іх*** ***на, в/у чиїх?*** *на, в/у* *моїх* *твоїх* *наших* *ваших* *їхніх*

Таблиця 2. Поєднання числівників з іменниками (скільки? + хто? що?)

Чоловічий рід (він)

1 (один), 21, 31…101… + Н.в. однина	**2 (два), 3, 4, 22, 23, 24…102, 103, 104 + Н.в. множина**	**5, 6…10, 11-20, 25-30…100, 105, багато, небагато, мало, кілька, декілька, чимало, скільки + Р.в. множина**
син, університет	сини, університети	**-□+-ів** синів, університетів
батько, дядько	батьки, дядьки	**-о→-ів** батьків, дядьків
музей, Сергій	музеї, Сергії	**-й→-їв** музеїв, Сергіїв
дідусь	дідусі	**-ь→-ів** дідусів
огірок	огірки	**-ок→-ків** огірків
олівець	олівці	**-ець→-ців** олівців
італієць	італійці	**-єць→-йців** італійців
киянин	киянин**а**	**-нин→-н** киян
тиждень	тижні	тижнів
день	дні	днів
кінь	коні	коней
гість	гості	гостей
учень	учні	учнів
стіл	столи	столів
кіт	коти	котів
друг	друг**а**	друзів

Жіночий рід (вона)

1 (одна), 21, 31…101… + Н.в. однина	**2 (дві), 3, 4, 22, 23, 24…102, 103, 104 + Н.в. множина**	**5, 6…10, 11-20, 25-30…100, 105, багато, небагато, мало, кілька, декілька, чимало, скільки + Р.в. множина**
1.парт**а**, мам**а**, годин**а**, хвилин**а** 2. ганчі**рка**, до**шка**, су**мка**, ру**чка**, копі**йка**, дон**ька** 3. лін**ія**, З**оя**, ід**ея** 4. бабус**я**, вулиц**я** сестра кухня, сукня вишня, лікарня, будівля, гривня, вітальня, пісня сім'я мати дівчина ніч річ школа, дорога, нога, голова, гора, сльоза стаття національність	1.парти, мами, години, хвилини 2.ганчірки, дошки, сумки, ручки, копійки, доньки 3.лінії, Зої, ідеї 4.бабусі, вулиці сестри кухні, сукні вишні, лікарні, будівлі, гривні, вітальні, пісні сім'ї матері дівчини ночі речі школи, дороги, ноги, голови, гори, сльози статті національності	1.-**а**→-□ парт, мам, годин, хвилин 2.-□**ка**→-□**ок** ганчірок, дошок, сумок, ручок, копійок, доньок **3.-ія→-ій, -оя→-ой, -ея→-ей** ліній, Зой, ідей 4.-□**я**→-□**ь** бабусь, вулиць сестер кухонь, суконь вишень, лікарень, будівель, гривень, віталень, пісень сімей матерів дівчат ночей речей шкіл, доріг, ніг, голів, гір, сліз статей національностей

Середній рід (воно)

1 (одне), 21, 31…101… + Н.в. однина	**2 (два), 3, 4, 22, 23, 24…102, 103, 104 + Р.в. однина**	**5, 6…10, 11-20, 25-30…100, 105, багато, небагато, мало, кілька, декілька, чимало, скільки + Р.в. множина**
1. море, поле 2. місто 3. завдання	1. моря, поля 2. міста 3. завдання	1.-**е →-ів** морів, полів 2. -**о** → -□ міст 3.-□□**я** →-□**ь** завдань

яйце	яйця	яєць
вікно	вікна	вікон
ім’я	імені	імен
прізвище	прізвища	прізвищ
місце	місця	місць
село	села	сіл
слово	слова	слів
число	числа	чисел

Одна людина – дві, три, чотири людини – багато людей
Одна дитина – дві, три, чотири дитини – багато дітей
гроші – мало, багато грошей
двері – мало, багато дверей.

Таблиця 3. Вид дієслів

Недоконаний вид (НВ)	**Доконаний вид (ДВ)**
що робити? (теперішній, минулий, майбутній час**)**	**що зробити?** (минулий, майбутній час)
1. процес, незакінчена дія	1. результат, закінчена дія
2. повторювана дія (часто, щодня, щотижня, багато разів, завжди, інколи, весь день…)	2. тільки один раз (нарешті, вже, раптом…)
читати (І)	**прочитати (І)**
писати (І с→ш)	**написати (І с→ш)**
малювати (І)	**намалювати (І)**
робити (ІІ)	**зробити (ІІ)**
вивчати (І)	**вивчити (ІІ)**
учити, вчити (ІІ)	**вивчити (ІІ)**
відпочивати (І)	**відпочити (І** відпочину, -неш, -нуть**)**
купувати (І)	**купити (ІІ)**
слухати (І)	**послухати(І)**
чути (І)	**почути (І)**
думати (І)	**подумати (І)**
повторювати (І)	**повторити (ІІ** повторю, -риш, -рять**)**
готувати (І)	**приготувати (І)**
хотіти (І т→ч)	**захотіти (І т→ч)**
розуміти (І)	**зрозуміти (І)**
дивитися (ІІ)	**подивитися (ІІ)**
говорити (ІІ говорю, -риш, рять**)**	**сказати (І з→ж)**
казати (І з →ж)	**сказати (І з→ж)**
починати (І)	**почати (І** почну, -неш, нуть**)**
закінчувати (І)	**закінчити (ІІ)**
подобатися (І)	**сподобатися (І)**

телефонувати (І)	**зателефонувати (І)**
знайомитися (ІІ)	**познайомитися (ІІ)**
бачити (ІІ)	**побачити (ІІ)**
дізнаватися (І)	**дізнатися (І)**
відповідати (І)	**відповісти (ІІ)**
їсти (ІІ)	**з'їсти (ІІ)**
пити (п'ю, п'єш, п'ємо, п'єте, п'є, п'ють**)**	**випити (**вип'ю, вип'єш, вип'ємо, вип'єте, вип'є, вип'ють**)**
втомлюватися (І)	**втомитися (ІІ)**
радити (раджу, радиш, -димо, -дите, -дить, -дять**)**	**порадити (**пораджу, порадиш, -димо, -дите, -дить, -дять**)**
запитувати (І)	**запитати (І)**
чекати (І)	**почекати (І)**
гуляти (І)	**погуляти (І)**
допомагати (І)	**допомогти (**допоможу, -еш, -уть**)** **(**мин.час: допоміг, допомогла, -ло, -ли)
дарувати (І)	**подарувати (І)**
могти (І гт→ж)	**змогти (**зможу, зможеш, зможуть) (мин. час: зміг, змогла, змогло, змогли)
просити (ІІ прошу, просиш, -симо, -сите, -сить, -сять**)**	**попросити (ІІ)**
запрошувати (І)	**запросити (ІІ) (**запрошу, -сиш, -симо, -сите, -сить, -сять**)**
фотографувати (І)	**сфотографувати (І)**
вечеряти (І)	**повечеряти (І)**
обідати (І)	**пообідати (І)**
снідати (І)	**поснідати (І)**

Дієслова **ДВ** можуть указувати на початок дії (*заспівати*), кінець дії (*прилетіти*), тривалість дії (*подумати*), раптовість дії (*стукнути*), одноразовість дії (*кивнути*), багаторазовість (*попоходити*)…

Лише **доконаний вид** мають дієслова з префіксами **від-, за-, з-, на-, по-, роз-, пере-, попо-**: *перепочити, заговорити, проговорити, попокричати, наговорити, знайти* й ін.

Наприклад:

1. Тарас довго писав листа. Він **написав** листа і **почав** читати книжку.
2. Я читав цю книжку три дні. Коли я **прочитав** її, я **дав** книжку своєму другові.
3. Студентка довго розв'язувала задачу, нарешті вона **розв'язала** її.
4. Вчора я робив домашнє завдання дві години. Я **зробив** усе домашнє завдання.
5. Сьогодні весь урок викладачка пояснювала нову граматику. Викладачка **пояснила** граматику, і ми **почали** робити вправи.
5. Ми писали контрольну роботу одну годину. Викладач **сказав**, що ми добре **написали** контрольну роботу.

Таблиці 4-11. Дієслова руху

іти (йти)	**ходити**
я — іду (йду) ти — ідеш (йдеш) ми — ідемо (йдемо) ви — ідете (йдете) він/вона — іде (йде) вони — ідуть (йдуть)	я — ходжу ти — ходиш ми — ходимо ви — ходите він/вона — ходить вони — ходять
Мин. час: ішов (йшов), ішла (йшла), ішло (йшло), ішли (йшли)	**Мин. час**: ходив, ходила, ходило, ходили
Наказ. спосіб: іди! ідіть! ідімо!	**Наказ. спосіб**: ходи! ходіть! ходімо!
Використовуємо:	**Використовуємо**:
1. зараз, тепер	1. часто, іноді=інколи, завжди, щодня=кожного дня, щогодини=кожної години, щотижня=кожного тижня, щоранку=кожного ранку, щовечора=кожного вечора один раз на день, двічі на день=два рази на день, тричі на день=три рази на день, п'ять разів на день (тиждень, місяць), багато разів *Наприклад*: Кожного дня Юрко ходить у спортклуб.
2. →	2. ходив, ходила, ходили
Наприклад: Зараз ці люди ідуть в новий супермаркет.	*Наприклад*: Вчора я ходив в історичний музей.

Куди?

сюди	до + кого, чого?	в/у + що?	на + що?
туди			базар, ринок,
додому			завод, стадіон,
нікуди			площу, майдан,
			вулицю, прогулянку, роботу, екскурсію, перерву, урок, вокзал зупинку, зустріч

*Дієслово **іти** з префіксами ДВ*

піти *куди?*		**прийти** *куди? звідки?*	
я	піду	я	прийду
ти	підеш	ти	прийшов
ми	підемо	ми	прийдемо
ви	підете	ви	прийдете
він/вона	піде	він/вона	прийде
вони	підуть	вони	прийдуть

Мин. час: пішов, пішла, пішло, пішли

Мин. час: прийшов, прийшла, прийшло, прийшли

Наказ. спосіб: піди! підіть!

Наказ. спосіб: прийди! прийдіть!

зайти *куди?* **увійти** *куди?* – в/у+що, на+що, до+кого, чого (в кімнату, на пошту, до університету)

вийти *звідки?* – з + чого (з кімнати)

підійти *до чого? до кого?* (до будинку)

відійти *від чого? від кого?* (від будинку)

пройти мимо *чого, кого?* (мимо зупинки), повз *що, кого?* (повз зупинку), біля *чого, кого?* (біля зупинки)

перейти *що? через що?* (дорогу, через дорогу)
перейти *з чого до чого?* з + до + (з аудиторії 315 до аудиторії 319)

обійти *що, кого? навколо чого, кого?* (будинок, навколо будинку)

*Дієслово **ходити** з префіксами НВ*

заходити *куди?* **увіходити** *куди?* – в/у+що, на+що, до+кого, чого
виходити *звідки?* – з + чого
підходити *до чого? до кого?*
відходити *від чого? від кого?*
проходити мимо *чого, кого?*, повз *що, кого?*, біля *чого, кого?*
переходити *що?, через що?*
переходити *з чого до чого?*
обходити *що, кого?, навколо чого, кого?*

їхати	**їздити**
я — їду ти — їдеш ми — їдемо ви — їдете він/вона — їде вони — їдуть	я — їжджу ти — їздиш ми — їздимо ви — їздите він/вона — їздить вони — їздять
Мин. час: їхав, їхала, їхало, їхали	**Мин. час**: їздив, їздила, їздило, їздили
Наказ. спосіб: їдь! їдьте!	**Наказ. спосіб**: їзди! їздіть!
Використовуємо: 1. зараз, тепер 2. → *Наприклад*: Зараз Антон їде на машині до Львова.	**Використовуємо**: 1. часто, іноді=інколи, завжди, щодня=кожного дня, щогодини=кожної години, щотижня=кожного тижня, щоранку=кожного ранку, щовечора=кожного вечора один раз на день, двічі на день=два рази на день, тричі на день=три рази на день, п’ять разів на день (тиждень, місяць), багато разів *Наприклад*: Щодня я їжджу на велосипеді. Щороку ми їздимо у Карпати. 2. їздив, їздила, їздили *Наприклад*: Минулих вихідних він їздив до бабусі.

Куди?

сюди	до + кого, чого?	в/у + що?	на + що?
туди			базар, ринок,
додому			завод, стадіон,
нікуди			площу, майдан,
			вулицю, прогулянку,
			роботу, екскурсію,
			перерву, урок, вокзал
			зупинку, зустріч

На чому?	**Чим?**
на автобусі, тролейбусі, метро, поїзді, маршрутці, трамваї, машині, автобомілі	автобусом, тролейбусом, поїздом, маршруткою, трамваєм, машиною

*Дієслово **їхати** з префіксами ДВ*

поїхати *куди?*		**приїхати** *куди? звідки?*	
я	поїду	я	приїду
ти	поїдеш	ти	приїдеш
ми	поїдемо	ми	приїдемо
ви	поїдете	ви	приїдете
він/вона	поїде	він/вона	приїде
вони	поїдуть	вони	приїдуть

Мин. час: поїхав, поїхала, поїхало, поїхали

Мин. час: приїхав, приїхала, приїхало, приїхали

Наказ. спосіб: поїдь! поїдьте!

Наказ. спосіб: приїдь! приїдьте!

заїхати *куди?* – в/у+що, на+що, до+кого, чого

виїхати *звідки?* – з чого

під'їхати *до чого? до кого?*

від'їхати *від чого? від кого?*

проїхати мимо *чого, кого?*, повз *що, кого?*, біля *чого, кого?*

переїхати *що?, через що?*

переїхати *з чого до чого? від кого до кого?*

об'їхати *що, кого?*, *навколо чого, кого?*

*Дієслово **їздити** з префіксами НВ*

заїжджати *куди?* – в/у+що, на+що, до+чого
виїжджати *звідки?* – з чого
під'їжджати *до чого? до кого?*
від'їжджати *від чого? від кого?*
проїжджати мимо *чого, кого?*, повз *що, кого?*, біля *чого, кого?*
переїжджати *що?, через що?*
переїжджати *з чого до чого? від кого до кого?*
об'їжджати *що, кого?*, навколо *чого, кого?*

нести	**носити**
я несу ти несеш ми несемо ви несете він/вона несе вони несуть **Мин. час**: ніс, несла, несло, несли **Наказ. спосіб**: неси! несіть! **Використовуємо**: 1. зараз, тепер 2. → *Наприклад*: Викладач несе відомості по коридору.	я ношу ти носиш ми носимо ви носите він/вона носить вони носять **Мин. час**: носив, носила, носило, носили **Наказ. спосіб**: носи! носіть! **Використовуємо**: 1. часто, іноді=інколи, завжди, щодня=кожного дня, щогодини=кожної години, щотижня=кожного тижня, щоранку=кожного ранку, щовечора=кожного вечора один раз на день, двічі на день=два рази на день, тричі на день=три рази на день, п'ять разів на день (тиждень, місяць), багато разів *Наприклад*: Я щодня ношу з собою паспорт. 2. носив, носила, носили (туди і назад) *Наприклад*: Я носив заяву до декана.

Куди?

сюди до+кого, чого? в/у+що? на+що?
туди
додому
нікуди

Звідки?

з+чого? від+кого? чого?

Що? Кого?

*Дієслово **нести** з префіксами ДВ*

понести що? куди?

я	понесу
ти	понесеш
ми	понесемо
ви	понесете
він/вона	понесе
вони	понесуть

Мин. час: поніс, понесла, понесло, понесли

Наказ. спосіб: понеси! понесіть!

принести що? куди? звідки?

я	принесу
ти	принесеш
ми	принесемо
ви	принесете
він/вона	принесе
вони	принесуть

Мин. час: приніс, принесла, принесло, принесли

Наказ. спосіб: принеси! принесіть!

занести/внести куди? – в/у+що, на+що, до+ чого

винести звідки? – з + чого

піднести до чого? до кого?

віднести від чого? від кого?

пронести мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого?

перенести через що?
перенести з чого до чого?

обнести навколо чого, кого?

*Дієслово **носити** з префіксами НВ*

заносити/вносити куди? – в/у, на, до
виносити звідки? – з чого
підносити до чого? до кого?
відносити від чого? від кого?
проносити мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого?
переносити через що?
переносити з чого до чого?
обносити навколо чого, кого?

везти	**возити**
я везу ти везеш ми веземо ви везете він/вона везе вони везуть **Мин. час**: віз, везла, везло, везли **Наказ. спосіб**: вези! везіть! **Використовуємо**: 1. зараз, тепер 2. → *Наприклад*: Мама везе доньку до школи.	я вожу ти возиш ми возимо ви возите він/вона возить вони возять **Мин. час**: возив, возила, возило, возили **Наказ. спосіб**: вози! возіть! **Використовуємо**: 1. часто, іноді=інколи, завжди, щодня=кожного дня, щогодини=кожної години, щотижня=кожного тижня, щоранку=кожного ранку, щовечора=кожного вечора один раз на день, двічі на день=два рази на день, тричі на день=три рази на день, п'ять разів на день (тиждень, місяць), багато разів *Наприклад*: Я щодня вожу з собою документи. 2. возив, возила, возили (туди і назад) *Наприклад*: Я возив батька до відомого лікаря.

Куди?

сюди
туди
додому
нікуди

до+кого, чого?

в/у+що?

на+що?

Звідки?

з+чого?

від+кого? чого?

Що? Кого?

*Дієслово **везти** з префіксами ДВ*

повезти що? куди?

я	повезу
ти	повезеш
ми	повеземо
ви	повезете
він/вона	повезе
вони	повезуть

Мин. час: повіз, повезла, повезло, повезли

Наказ. спосіб: повези! повезіть!

привезти що? куди? звідки?

я	привезу
ти	привезеш
ми	привеземо
ви	привезете
він/вона	привезе
вони	привезуть

Мин. час: привіз, привезла, привезло, привезли

Наказ. спосіб: привези! привезіть!

завезти куди? – в/у, на, до

вивезти звідки? – з + чого

підвезти до чого? до кого?

відвезти від чого? від кого?

провезти мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого?

перевезти через що?
перевезти з чого до чого?

обвезти навколо чого, кого?

*Дієслово **возити** з префіксами НВ*

завозити куди? – в/у, на, до
вивозити звідки? – з + чого
підвозити до чого? до кого?
відвозити від чого? від кого?
провозити мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого?
перевозити через що?
перевозити з чого до чого?
обвозити навколо чого, кого?

вести	**водити**
я веду ти ведеш ми ведемо ви ведете він/вона веде вони ведуть **Мин. час**: вів, вела, вело, вели **Наказ. спосіб**: веди! ведіть! **Використовуємо**: 1. зараз, тепер 2. → *Наприклад*: Мама веде сина за руку.	я воджу ти водиш ми водимо ви водите він/вона водить вони водять **Мин. час**: водив, водила, водило, водили **Наказ. спосіб**: води! водіть! **Використовуємо**: 1. часто, іноді=інколи, завжди, щодня=кожного дня, щогодини=кожної години, щотижня=кожного тижня, щоранку=кожного ранку, щовечора=кожного вечора один раз на день, двічі на день=два рази на день, тричі на день=три рази на день, п'ять разів на день (тиждень, місяць), багато разів *Наприклад*: Я воджу собаку гуляти на вулицю двічі на день. 2. носив, носила, носили (туди і назад) *Наприклад*: Я водила свою молодшу сестричку до школи.

Куди?

сюди
туди
додому
нікуди

до+кого, чого?

в/у+що?

на+що?

Звідки?

з+чого?

від+кого? чого?

Що? Кого?

*Дієслово **вести** з префіксами ДВ*

повести що? кого? куди? звідки?

я	поведу
ти	поведеш
ми	поведемо
ви	поведете
він/вона	поведе
вони	поведуть

Мин. час: повів, повела, повело, повели

Наказ. спосіб: поведи! поведіть!

привести що?кого? куди?

я	приведу
ти	приведеш
ми	приведемо
ви	приведете
він/вона	приведе
вони	приведуть

Мин. час: привів, привела, привело, привели

Наказ. спосіб: приведи! приведіть!

завести куди? – в/у, на, до

вивести звідки? – з + чого

підвести до чого? до кого?

відвести від чого? від кого?

провести мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого?

перевести через що?
перевести з чого до чого?

обвести навколо чого, кого?

*Дієслово **водити** з префіксами НВ*

заводити куди? – в/у, на, до
виводити звідки? – з + чого вив<u>о</u>джу, виводиш, виводимо, виводите, виводить, виводять
підводити до чого? до кого?
відводити від чого? від кого?
проводити мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого?
переводити через що?
переводити з чого до чого?, з чого на що?
обводити навколо чого, кого?

летіти	**літати**
я лечу ти летиш ми летимо ви летите він/вона летить вони летять **Мин. час**: летів, летіла, летіло, летіли **Наказ. спосіб**: лети! летіть! **Використовуємо**: 1. зараз, тепер 2. → *Наприклад*: Птах летить повз вікно.	я літаю ти літаєш ми літаємо ви літаєте він/вона літає вони літають **Мин. час**: літав, літала, літало, літали **Наказ. спосіб**: літай! літайте! **Використовуємо**: 1. часто, іноді=інколи, завжди, щодня=кожного дня, щогодини=кожної години, щотижня=кожного тижня, щоранку=кожного ранку, щовечора=кожного вечора один раз на день, двічі на день=два рази на день, тричі на день=три рази на день, п'ять разів на день (тиждень, місяць), багато разів *Наприклад*: Один раз на рік він літає на батьківщину. 2. літав, літала, літали (туди і назад) *Наприклад*: Вчора я літав до Львова.

Куди?

сюди
туди
додому
нікуди

до+кого, чого

в/у+що

на+що

Звідки?

з+чого

від+кого

На чому? Чим?

на літаку, на гелікоптері…

літаком, гелікоптером…

*Дієслово **летіти** з префіксами ДВ*

полетіти куди?		**прилетіти куди? звідки?**	
я	полечу	я	прилечу
ти	полетиш	ти	прилетиш
ми	полетимо	ми	прилетимо
ви	полетите	ви	прилетите
він/вона	полетить	він/вона	прилетить
вони	полетять	вони	прилетять

Мин. час: полетів, полетіла, полетіло, полетіли

Мин. час: прилетів, прилетіла, прилетіло, прилетіли

Наказ. спосіб: полети! полетіть!

Наказ. спосіб: прилети! прилетіть!

залетіти/ влетіти куди? – в/у+що, на+що, до+чого

вилетіти звідки? – з + чого

підлетіти до чого? до кого?

відлетіти від чого? від кого?

пролетіти мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого? над, під чим? ким?

перелетіти що? через що?
з чого до чого?, з чого на що?

облетіти що, кого? навколо чого, кого?

*Дієслово **літати** з префіксами НВ*

залітати /влітати куди? – в/у+що, на+що, до+чого
вилітати звідки?
підлітати до чого? до кого?
відлітати від чого? від кого?
пролітати мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого? над, під чим? ким?
перелітати що? через що?
з чого до чого?, з чого на що?
облітати що, кого? навколо чого, кого?

бігти	**бігати**
я біжу ти біжиш ми біжимо ви біжите він/вона біжить вони біжать **Мин. час**: біг, бігла, бігло, бігли **Наказ. спосіб**: біжи! біжіть! **Використовуємо**: 1. зараз, тепер 2. → *Наприклад*: Хлопчик біжить додому.	я бігаю ти бігаєш ми бігаємо ви бігаєте він/вона бігає вони бігають **Мин. час**: бігав, бігала, бігало, бігали **Наказ. спосіб**: бігай! бігайте! **Використовуємо**: 1. часто, іноді=інколи, завжди, щодня=кожного дня, щогодини=кожної гдини, щотижня=кожного тижня, щоранку=кожного ранку, щовечора=кожного вечора один раз на день, двічі на день=два рази на день, тричі на день=три рази на день, п'ять разів на день (тиждень, місяць), багато разів *Наприклад*: По стадіону бігають діти. 2. бігав, бігала, бігали (туди і назад) *Наприклад*: Годину тому я бігав до аптеки.

Куди?

сюди	до + кого, чого	в/у+що	на+що
туди			
додому			
нікуди			

Звідки?

з+чого	від+чого, кого

*Дієслово **бігти** з префіксами ДВ*

побігти куди?

я	побіжу
ти	побіжиш
ми	побіжимо
ви	побіжите
він/вона	побіжить
вони	побіжать

Мин. час: побіг, побігла, побігло, побігли

Наказ. спосіб: побіжи! побіжіть!

прибігти куди? звідки?

я	прибіжу
ти	прибіжиш
ми	прибіжимо
ви	прибіжите
він/вона	прибіжить
вони	прибіжать

Мин. час: прибіг, прибігла, прибігло, прибігли

Наказ. спосіб: прибіжи! прибіжіть!

забігти куди? – в/у + що, на + що, до + чого

вибігти звідки? – з + чого

підбігти до чого? до кого?

відбігти від чого? від кого?

пробігти мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого? над, під чим? ким?

перебігти що?, через що?
з чого до чого?, з чого на що?

оббігти що, кого?, навколо чого, кого?

*Дієслово **бігати** з префіксами НВ*

забігати куди? – в/у + що, на + що, до + чого
вибігати звідки? – з + чого
підбігати до чого? до кого?
відбігати від чого? від кого?
пробігати мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого? над, під чим? ким?
перебігати що?, через що?, з чого до чого?
оббігати що, кого?, навколо чого, кого?

пливти	**плавати**
я пливу ти пливеш ми пливемо ви пливете він/вона пливе вони пливуть **Мин. час**: плив, пливла, пливло, пливли **Наказ. спосіб**: пливи! пливіть! **Використовуємо**: 1. зараз, тепер 2. → *Наприклад*: Він швидко пливе до берега.	я плаваю ти плаваєш ми плаваємо ви плаваєте він/вона плаває вони плавають **Мин. час**: плавав, плавала, плавало, плавали **Наказ. спосіб**: плавай! плавайте! **Використовуємо**: 1. часто, іноді=інколи, завжди, щодня=кожного дня, щогодини=кожної години, щотижня=кожного тижня, щоранку=кожного ранку, щовечора=кожного вечора один раз на день, двічі на день=два рази на день, тричі на день=три рази на день, п'ять разів на день (тиждень, місяць), багато разів *Наприклад*: У воді плавають риби. 2. плавав, плавала, плавали (туди і назад) *Наприклад*: Цей корабель плавав до далеких країв.

Куди?

сюди	до + кого, чого	в/у + що	на + що
туди			
додому			
нікуди			

Звідки?

з + чого	від + чого

На чому? чим?

на човні, на теплоході, на пароплаві, на катері, на яхті, на підводному човні…	човном, теплоходом, пароплавом, катером, яхтою, підводним човном…

*Дієслово **пливти** з префіксами ДВ*

попливти куди?

я	попливу
ти	попливеш
ми	попливемо
ви	попливете
він/вона	попливе
вони	попливуть

Мин. час: поплив, попливла, попливло, попливли

Наказ. спосіб: попливи! попливіть!

припливти звідки?

я	припливу
ти	припливеш
ми	припливемо
ви	припливете
він/вона	припливе
вони	припливуть

Мин. час: приплив, припливла, припливло, припливли

Наказ. спосіб: припливи! припливіть!

запливти куди? – в/у + що, на + що, до + чого

випливти звідки? – з + чого

підпливти до чого? до кого?

відпливти від чого? від кого?

пропливти мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого?

перепливти через що?, з чого до чого?, з чого на що?

обпливти навколо чого, кого?

*Дієслово **плавати** з префіксами НВ*

запливати куди? – в/у + що, на + що, до + чого
випливати звідки? – з + чого
підпливати до чого? до кого?
відпливати від чого? від кого?
пропливати мимо чого, кого?, повз що, кого?, біля чого, кого?
перепливати через що?, з чого до чого?, з чого на що?
обпливати навколо чого, кого?

Граматична тема 12. Умовний спосіб

Умовний спосіб
(дія, можлива за певної умови або неможлива)

Реальна умова	**Нереальна або потенційна умова**
Якщо + дійсний спосіб	***Якби +мин.час, мин.час + б, би***
***Наприклад*:**	***Наприклад*:**
Якщо ви хочете зустрітися, ми можемо зустрітися завтра.	*Якби ви хотіли зустрітися, ми могли б зустрітися завтра.*
Якщо ви подивитеся ліворуч, ви побачите найстаріший будинок на цій вулиці.	*Якби ви подивилися ліворуч, ви побачили б найстаріший будинок на цій вулиці.*
Якщо у мене буде час, я прийду до тебе в гості.	*Якби у мене був час, я прийшов би до тебе в гості.*
Якщо на Землі не буде води, не буде й життя.	*На Землі не було б життя, якби не було води.*

***б* – після голосної (змогла б, було б, подумали б…)**
***би* – після приголосної (зміг би, був би, подумав би…)**

Граматична тема 13. Наказовий спосіб

Наказовий спосіб дієслів виражає наказ, прохання, бажання діяти: *підготуйтесь до стрибка, перегорніть сторінку, прочитайте вголос*.

Дієслова наказового способу мають форми другої особи однини (**ти**), першої і другої особи множини (**ми, ви**), рідше третьої особи однини (**він, вона, воно**) і множини (**вони**).

Способи творення:

• **-и** (*сиди*), **-ім, -імо** (*сидім, сидімо*), **-іть** (*сидіть*);

• -□ (*читай, ляж, сядь*), **-мо, -те** (*читаймо, читайте; ляжмо, ляжте; сядьмо, сядьте*);

• **хай/нехай** (*хай/нехай сяде, хай/нехай зробить, хай/нехай пише, хай/нехай читає, хай/нехай знають, хай/нехай сядуть, хай/нехай заплачуть, хай/нехай зроблять*).

У дієсловах наказового способу вживаємо **ь** після букв **д, з, с, л, н.** Наприклад: *полізь, виходьте, погляньмо*. Але: *ріж, постав, повірте*.

У дієсловах з **-ува- (-юва)** в наказовому способі випадає **-ва-**: *змін**юва**ти – змінюй, мал**юва**ти – малюй, розказ**ува**ти – розказуй*.

Чергування приголосних у дієсловах наказового способу	
г→ж	бі**г**ти – бі**ж**и, бі**ж**імо, бі**ж**іть
к→ч	пе**к**ти – пе**ч**и, пе**ч**імо, пе**ч**іть
з→ж	ка**з**ати – ка**ж**и, ка**ж**імо, ка**ж**іть
с→ш	пи**с**ати – пи**ш**и, пи**ш**імо, пи**ш**іть
х→ш	коли**х**ати – коли**ш**и, коли**ш**імо, коли**ш**іть

Таблиця 14. Дієприслівники

Оксана іде і розмовляє по телефону. = Оксана іде, *розмовляючи* по телефону.
Коли я їхала в екскурсійному автобусі, я бачила багато гарних будівель. = *Їдучи* в екскурсійному автобусі, я бачила багато гарних будівель.
Вони прочитали афішу й пішли до кінотеатру. = *Прочитавши* афішу, вони пішли до кінотеатру.

Дієприслівники НВ ***(що роблячи?)***	**Дієприслівники ДВ** (***що зробивши***?)
виражає незавершену дію, яка відбувається одночасно з головною дією в реченні: *Читаючи книгу, я думала про її героїв*.	виражає завершену дію, яка відбулась до головної дії (*Поснідавши, я пішла на роботу; Пройшовши підготовчий курс мови в університеті, я почав краще говорити українською*)
Утворюються від дієслів недоконаного виду (НВ, що робити?) (форма **вони**): **-уть→учи** (пиш*уть* – *пишучи*) **-ють→ючи** (зна*ють* – *знаючи*) **-ать→ачи** (леж*ать* – *лежачи*) **-ять→ячи** (сид*ять* – *сидячи*) дієслова з -ся: **учи, ючи, ачи, ячи+сь** дивл*ять*ся – *дивлячись*, одяга*ють*ся – *одягаючись*, бач*ать*ся – *бачачись*, крад*уть*ся – *крадучись*.	Утворюються від дієслів доконаного виду (ДВ) – форма **минулого часу «він» + ши:** написав – *написа**вши*** почекав – *почека**вши*** з'їсти – *з'ї**вши*** зміг – *змі**гши*** подивився – *подиви**вши**сь* засміявся – *засмія**вши**сь*

Дієприслівники НВ використовуються, коли дії одночасні: *Я їду в метро і слухаю музику. – Їдучи в метро, я слухаю музику.*

Дієприслівники ДВ використовуються коли дії неодночасні, спочатку одна дія (дієприслівник), потім інша (дієслово): *Він відкрив вікно і гукнув щось незнайомцю. – Відкривши вікно, він гукнув щось незнайомцю*.

Таблиця 15. Дієприкметники
Це була добре ***освітлена*** вулиця.
Цей дім ***побудований*** багато років тому.
Ми слухали артистів, ***запрошених*** на вечір.
На столі лежить ***залишений*** кимось дрібно ***списаний*** папірець.

Дієприкметники – це дієслівна форма, яка відповідає на запитання *який? яка? яке? які?* Дієприкметники поєднують у собі ознаки дієслова і прикметника.

Активні дієприкметники Називають ознаку особи чи предмета, зумовлену його ж дією (***посинілі*** *від холоду руки*)	**Пасивні дієприкметники** Називають ознаку особи чи предмета, зумовлену дією іншої особи чи предмета (***засмучений*** *хлопець – хлопець, якого хтось засмутив*)
Активні дієприкметники ДВ Утворюються за допомогою суфікса **-л-** від **інфінітива дієслів ДВ** почервоніти → ***почервонілий, -а, -е, -і*** пожовтіти → ***пожовтілий, -а, -е, -і*** посивіти → ***посивілий, -а, -е, -і*** опа**сти** → ***опалий, -а, -е, -і*** достиг**ну**ти → ***достиглий, -а, -е, -і*** змерз**ну**ти → ***замерзлий, -а, -е, -і*** намок**ну**ти → ***намоклий, -а, -е, -і*** зів'я**ну**ти → ***зів'ялий, -а, -е, -і***	***1. -т-*** забути → ***забутий, -а, -е, -і*** розбити → ***розбитий, -а, -е, -і*** розлити → ***розлитий, -а, -е, -і*** розпочати → ***розпочатий,-а,-е, -і*** ***2. -ан-*** прочит**а**ти → ***прочит<u>ан</u>ий, -а, -е, -і*** (порізати, надіслати, переказати, бажати, виконати, написати, додати, прибрати) ***3. -ен-*** створ**и**ти → ***створ<u>ен</u>ий, -а, -е, -і*** (зачинити, спорудити (дж)), зварити, постригти (ж), скосити (ш), розтратити (ч), почистити (щ)) ***4. -ован- , -йован-, -ьован-*** засн**ува**ти → ***засн<u>ован</u>ий, -а, -е, -і*** (подарувати, організувати, збудувати) зав**ююва**ти → ***завой<u>ован</u>ий, -а, -е, -і*** намал**юва**ти → ***намаль<u>ован</u>ий, -а, -е, -і*** (забронювати, опрацювати) *5. -єн-* загоїти → **-єн-** →***загоєний,-а,-е,-і*** (напоїти, засвоїти, заспокоїти, озброїти) ***6. -лен-*** зробити (зроб**л**ю) → ***зроб<u>лен</u>ий, -а, -е, -і***

	(купити, загубити, повідомити, приготувати) ***7. -ян-*** посі<u>я</u>ти → ***посі<u>ян</u>ий, -а,-е,-і***

Граматична тема 16. Присвійні прикметники
Чий? Чия? Чиє? Чиї?
*Зошит Максима = **Максимів** зошит*

1. Присвійні прикметники, утворені від іменників чоловічого роду

Чий?	***Чия?***	***Чиє?***	***Чиї?***
(-□, -о) -ів	**-ова**	**-ове**	**-ові**
Максим → Максимів	Максимова	Максимове	Максимові
батько → батьків	батькова	батькове	батькові
(-ь, -ар, -ж, -ч, -ш, -щ) -ів	**-ева**	**-еве**	**-еві**
лікар →лікарів	лікарева	лікареве	лікареві
дідусь → дідусів	дідусева	дідусеве	дідусеві
(-й) -їв	**-єва**	**-єве**	**-єві**
Андрій → Андріїв	Андрієва	Андрієве	Андрієві

2. Присвійні прикметники, утворені від іменників жіночого роду

Чий?	***Чия?***	***Чиє?***	***Чиї?***
(-а, -я) –ин	**-ина**	**-ине**	**-ині**
мама → мамин	мамина	мамине	мамині
Катя → Катин	Катина	Катине	Катині
(-га) –жин	**-жина**	**-жине**	**-жині**
Ольга → Ольжин	Ольжина	Ольжине	Ольжичі
(-ка) –чин	**-чина**	**-чине**	**-чині**
донька → доньчин	доньчина	доньчине	доньчині
(-ха) –шин	**-шина**	**-шине**	**-шині**
Стеха → Стешин	Стешина	Стешине	Стешині
(-ія, -оя, -ея) -їн	**-їна**	**-їне**	**-їні**
Марія →Маріїн	Маріїна	Маріїне	Маріїні
мати → материн	**материна**	**материне**	**материні**

Таблиця 17. Заперечні і неозначені слова

Заперечення: ніхто, ніщо, ніде, нікуди, нічий, нічия, нічиє, нічиї, ніякий, ніяка, -е, -і, ніколи, ніскільки, нізвідки, ніяк…

-сь (<u>не відомо</u>, не важливо): хтось, десь, кудись, звідкись, колись, якось, чомусь, якийсь, чийсь / **хтозна-** хтозна-хто, хтозна-де, …..

-небудь, будь- (<u>не важливо</u>): хто-небудь, де-небудь, куди-небудь, звідки-небудь, коли-небудь, як-небудь, чому-небудь, який-небудь, чий-небудь / будь-хто, будь-де, будь-куди…

Дехто, дещо (<u>мало інформації</u>)

Наприклад:

Хтось забув сумку.

На лавці лежить **чиясь** шапка.

- Антон вдома? – Ні, він **кудись** пішов. Мабуть, до **когось** на зустріч.
- Дай, будь ласка, олівець. – Тобі який? – **Будь-який**.
- **Коли-небудь** ми сходимо до Дніпра.
- Розкажи мені про **що-небудь**.
-

Н.в.	ніхто	ніщо	дехто	дещо	хтось	щось
Р.в.	нікого/ні до кого	нічого/ні до чого	декого	дечого	когось	чогось
Д.в.	нікому	нічому	декому	дечому	комусь	чомусь
Зн.в.	нікого/ ні про кого	ніщо/ ні про що	декого	дещо	когось	щось
О.в.	ніким/ні з ким	нічим/ні з чим	деким	дечим	кимсь/комось	чимсь
М.в.	ні на кому	ні на чому	на декому	на дечому	на комусь	на чомусь

Н.в.	хто-небудь	що-небудь	хтозна-хто	хтозна-що	будь-хто	будь-що
Р.в.	кого-небудь	чого-небудь	хтозна-кого	хтозна-чого	будь-кого	будь-чого
Д.в.	кому-небудь	чому-небудь	хтозна-кому	хтозна-чому	будь-кому	будь-чому
Зн.в.	кого-небудь	що-небудь	хтозна-кого	хтозна-що	будь-кого	будь-що
О.в.	ким-небудь	чим-небудь	хтозна-ким	хтозна-чим	будь-ким	будь-чим

М.в.	на кому-небудь	на чому-небудь	хтозна на кому	хтозна на чому	будь на кому	будь на чому

Граматична тема 18. Ступені порівняння прикметників

<u>Вищий ступінь порівняння прикметників</u>

Проста форма

а)

добрий, а, е, і		добріший, а, е, і
веселий, а, е, і		веселіший, а, е, і
важливий, а, е, і		важливіший, а, е, і
новий, а, е, і		новіший, а, е, і
відомий, а, е, і		відоміший, а, е, і
зелений, а, е, і	**+ іш =**	зеленіший, а, е, і
давній, я, є, і		давніший, а, е, і
теплий, а, е, і		тепліший, а, е, і
гучний, а, е, і		гучніший, а, е, і
бідний, а, е, і		бідніший, а, е, і
старий, а, е, і		старіший, а, е, і

б)

багатий, а, е, і		багатший, а, е, і
молодий, а, е, і		молодший, а, е, і
старий, а, е, і	**+ш=**	старший, а, е, і *брат, сестра*
довгий, а, е, і		довший, а, е, і
дешевий, а, е, і		дешевший, а, е, і

в)

-к-, -ок-, -ек- → ш

легкий, а, е, і	легший, а, е, і
тонкий, а, е, і	тонший, а, е, і
широкий, а, е, і	ширший, а, е, і
далекий, а, е, і	дальший, а, е, і

г)

г, жк, зьк → жч

дорогий, а, е, і	дорожчий, а, е, і
важкий, а, е, і	важчий, а, е, і
близький, а, е, і	ближчий, а, е, і

вузький, а, е, і — вужчий, а, е, і
низький, а, е, і — нижчий, а, е, і

г)
ст, сок →щ
високий, а, е, і — вищий, а, е, і
товстий, а, е, і — товщий, а, е, і

д) Винятки:
поганий, а, е, і — гірший, а, е, і
гарний, а, е, і — кращий, а, е, і; ліпший, а, е, і
хороший, а, е, і — кращий, а, е, і; ліпший, а, е, і
великий, а, е, і — більший, а, е, і
малий, а, е, і — менший, а, е, і

Складена форма
<u>більш (менш)</u> + початкова форма прикметника
більш глибокий ≠ менш глибокий
більш яскравий ≠ менш яскравий

<u>Найвищий ступінь порівняння прикметників</u>

Проста форма
<u>най</u>, якнай, щонай + <u>вищий ступінь порівняння прикметника</u>
найдобріший, якнайдобріший, щонайдобріший

Складена форма
найбільш (найменш) + початкова форма прикметника
найбільш відомий ≠ найменш відомий
найбільш талановитий ≠ найменш талановитий

Граматична тема 19. Особливості відмінювання числівників
Один, одне, одна, одні

Н.в. ***скільки?***	один, одне	одна	одні
Р.в. ***скількох?***	одного	однієї (одної)	одних
Д.в. ***скільком?***	одному	одній	одним
Зн.в. ***скільки? скількох?***	Н.в., Р.в.	одну	Н.в., Р.в.
О.в. ***скількома?***	одним	однією (одною)	одними
М.в. ***в/у, на скількох?***	в/у, на одному, однім	в/у, на одній	в/у, на одних

Два (дві), три, чотири

скільки?	два	три	чотири
скількох?	двох	трьох	чотирьох
скільком?	двом	трьом	чотирьом
скільки? скількох?	два, двох	три, трьох	чотири, чотирьох
скількома?	двома	трьома	чотирма
в/у, на скількох?	в/у, на двох	в/у, на трьох	в/у, на чотирьох

П'ять – двадцять, тридцять, п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят

п'ять	шість, сім, вісім	п'ятдесят
п'яти (п'ятьох)	шести (шістьох) семи (сімох) восьми (вісьмох)	п'ятдесяти (п'ятдесятьох)
п'яти (п'ятьом)	шести (шістьом) семи (сімом) восьми (вісьмом)	п'ятдесяти (п'ятдесятьом)
п'ять (п'ятьох)	Н.в., Р.в.	Н.в., Р.в.
п'ятьма (п'ятьома)	шістьма (шістьома) сьома (сімома) вісьмома	п'ятдесятьма (п'ятдесятьома)
в/у, на п'яти (п'ятьох)	в/у, на шести (шістьох) в/у, на семи (сімох) в/у, на восьми (вісьмох)	в/у, на п'ятдесяти (п'ятдесятьох)

Сорок, дев'яносто, сто мають закінчення **-а** в усіх відмінках, крім Зн. = Н.в.

Двісті, триста, чотириста, п'ятсот, шістсот, сімсот, вісімсот, дев'ятсот

(відмінюються обидві частини)

Н.в. двісті	сімсот	дев'ятсот
Р.в. двохсот	семисот	дев'ятисот
Д.в. двомстам	семистам	дев'ятистам
Зн.в. двісті	сімсот	дев'ятсот
О.в. двомастами	сьомастами	дев'ятьмастами
М.в. в/у, на двохстах	в/у, на семистах	в/у, на дев'ятистах

У складених числівниках відмінюються всі компоненти.

Тисяча, мільйон, мільярд відмінюються як іменники.

Збірні числівники **двоє, троє, четверо**… **двадцятеро, тридцятеро** відмінюються як **два, три, чотири…. двадцять, тридцять.**

Обидва (обидві) мають форми: ***обох, обом, обома, в/у, на обох*.**

Практичні завдання

Завдання 1. Поставте слова в дужках у правильній відмінковій формі.

Якому другу про яку поїздку ви розповідали? (мій старий, остання)

Якій подрузі про яку книгу ви написали? (моя найкраща, нова)

Якому кухарю за який обід ви подякували? (наш новий, смачний)

Якому чоловіку який лікар зробив укол? (хворий, молодий)

Якому актору якого листа написала дівчина? (популярний, довгий)

Якій співачці який журналіст говорить компліменти? (талановита, відомий)

Яким містом ви любите гуляти? (вечірнє)

Якою вулицею ви ідете? (Андріївський узвіз)

Яким телефоном ви їй телефонували? (спочатку робочий, потім мобільний)

Якій колезі про яку клієнтку вона розповіла? (поважна, примхлива)

Завдання 2. «Замкнуте коло». Прочитайте історії, уявіть собі ці ситуації і дайте відповіді на запитання, використовуючи слова *який, яка, яке, які*.

Чоловік, якого ми бачили, працює в автосалоні, в якому ви купили машину, на якій їздить ваш син, який хоче познайомитися з донькою чоловіка, якого ми бачили.

- *Якого чоловіка ми бачили?*
- *В якому автосалоні він працює?*
- *У кого є син?*
- *У кого є донька?*
- *На якій машині їздить син?*
- *З чиєю донькою він хоче познайомитися?*

***

Ручку, яка лежить на столі, мені подарував колега, з яким ми їздили в місто, в якому живе твій брат, якого я бачила в кафе, в яке мене запросив колега, який подарував мені ручку.

- *Яка ручка лежить на столі?*
- *Який колега подарував ручку?*
- *В яке місто вони їздили?*
- *Який брат живе в місті?*
- *В яке кафе запросив дівчину колега?*
- *Який колега запросив дівчину в кафе?*

Завдання 3. Закінчіть речення.

1. Щоб приготувати обід, треба_____
2. Щоб не хворіти, потрібно _____
3. Щоб стати інженером, необхідно_____

4. Щоб поїхати до Полтави, потрібно _____
5. Щоб добре скласти іспит, треба _____
6. Щоб прочитати нову книгу, потрібно _____
7. Щоб отримати візу, треба _____

Завдання 4. Напишіть на місці крапок дієслова доконаного або недоконаного виду у відповідній формі.

Дивитися – подивитися

Учора весь вечір ми ……. фільм. Фільм був веселий. Тому коли ми …… фільм, ми дуже сміялися. Ми …….. і потім почали готуватися до занять.

Учити – вивчити

Я ……. нові слова цілу годину.

Я добре ……. усі слова.

Читати – прочитати

Ти довго …….. цю книгу?

Ти її вже ……?

Розв'язувати – розв'язати

Ми …… ці задачі весь урок.

Марія …… всі задачі правильно.

Вивчати – вивчити

Мій товариш ……. українську мову два роки.

Тепер він ……. українську мову і добре володіє нею.

Готувати – приготувати

Коли ми ……. домашнє завдання, Михайло слухав радіо. Коли ми …….. домашнє завдання, ми відпочивали.

Відповідати – відповісти

Коли Марія …… на запитання, всі слухали її відповідь. Коли Марія ……., ми почали писати диктант.

***

Учора ми ……. (писати – написати) контрольну роботу. Ми …… (писати – написати) її 2 години. Я ……. (писати – написати) вправи швидко, але ……..(робити – зробити) багато помилок. Викладач сказав, що мені потрібно ……..(повторювати – повторити) граматику, …… (вчити – вивчити) нові слова, ……..(читати – прочитати) тексти, ……..(писати – написати) вправи з граматики. Я …….(готувати – приготувати) домашні завдання щодня. Я гадаю, що наступну контрольну роботу я ……(писати – написати) гарно.

Завдання 5. Напишіть замість крапок необхідне дієслово руху.

Учора ми з друзями (іти – ходити) ……. в Національну оперу. Ми (виходити – вийти) …….. о 17 годині. Ми (піти – прийти) ……. на зупинку і почали чекати автобус. Через 5 хвилин автобус (прийшов – підійшов) …… до зупинки. Ми (іти – увійти) …….. в автобус і поїхали в центр. У центрі ми (виходити – вийти) …… з автобуса, (переходити – перейшли) …….. вулицю

і ще 5 хвилин (іти – ходити) …….. пішки до театру. Коли ми (входити – увійти) ……. до зали, вже був другий дзвінок. Ми швидко роздягнулися і (піти – ходити) ……. на свої місця.

Завдання 6. Замініть дієслово *бути* дієсловом *піти*.
Після лекції ці студенти будуть у мистецькому центрі.
У неділю вдень я буду на стадіоні.
У суботу він буде в театрі.
Завтра ввечері він буде на зустрічі.
Післязавтра ми будемо на концерті.
Після обіду я буду у своїй кімнаті.
Сьогодні ввечері мої друзі будуть у ресторані.

Завдання 7. Напишіть необхідне дієслово руху (*іти, ходити, піти).*
1. Куди ти зараз …….? Я …….у кафе. А куди ви ……? Ми …… в аудиторію.
2. Куди ви …….. сьогодні ввечері? Я думаю, ми …… у боулінг-клуб. Вікторія і Андрій теж …….. у боулінг-клуб? Ні, вони нікуди не …… .
3. Куди …… зараз цей хлопець? Він …… на Контрактову площу.
4. Куди ви ……вчора ввечері? Вчора ми ……на виставку відомої художниці.
5. Куди ти …….. завтра? Завтра я ……у Ботанічний сад.
6. Куди ти …….? Я ……у бібліотеку. А куди ти ……..потім? Я ……..на третю пару в аудиторію.

Завдання 8. Напишіть замість крапок необхідне дієслово руху.
Щороку я …….(їхати – їздити) відпочивати до бабусі у село. А цього літа я не …….(їхати – їздити) до неї. Ми з батьками вирішили……..(їхати – поїхати) відпочивати на море. Ми……. (їхати – поїхати) туди потягом цілий день. Я вперше …… (їхати – поїхати) на море, тому я дуже хвилювався. Ми …….. (їхати – приїхати) на вокзал вранці. До моря потрібно було ще ……. (їхати – їздити) автобусом або на таксі. Ми …….. (їхати – поїхати) туди автобусом. Коли ми …… (їхати – приїхати) до приморського міста, була друга година дня. За кілька годин, після того, як ми поселилися в номер готелю, ми ……. (іти – піти) на пляж. Море було чудове. Я відразу …….. (йти – піти) купатися. Вода була тепла, і я не хотів довго ……. (ходити – виходити) з неї. Ми були на морі десять днів, і …… (йти – ходити) на пляж щодня двічі на день.

Завдання 9. Складіть речення, використайте слова з довідки.
*Зразок: Я іду + книга = я **несу** книгу. Я їду + книга = я **везу** книгу (в бібліотеку).*
*Я ходжу + книга = я **ношу** книгу. Я їжджу + книга = я **вожу** книгу.*

Довідка: ***куди***: *на роботу, на пікнік, в музичну школу, в кімнату, додому, в холодильник, на вокзал, на дачу, в гості, в санаторій, в школу, на кухню*.

А)

1. Ми ідемо + шафа =
2. Вони їдуть + пральну машину =
3. Ви ідете + продукти =
4. Він іде / їде + речі =
5. Я їду + друзі =
6. Він іде + квіти =
7. Вона іде + валіза =
8. Ми їдемо + бабуся =
9. Ви їдете + діти =
10. Я іду + торт =
11. Вони їдуть + піца =
12. Вона їде + сім'я =

Б)

Вона ходить + чорна сумка =
Оркестр їздить + інструменти =
Працівники їздять + декорації =
Машина їздить + молочні продукти =
Офіціант ходить + їжа і напої =

Завдання 10. **Використовуйте різні дієслова руху** (*іти, їхати, нести, везти, вести, літати, бігати, плавати…*)

Я вдома. Я дивлюся у вікно і бачу людей. Ось _____ дівчина і _____ книги. Вона щодня _____ у бібліотеку. А ось молода мама _____ дитину в парк. Дитина спить в візочку. Мама _____ її в парк щоранку. Дідусь _____ внука в поліклініку. Старший брат _____ молодшого брата в школу. Вони швидко _____, тому що не хочуть запізнитися. А ось хлопчик, він був у басейні, _____, а тепер повертається додому. Вулицею _____їде___ тролейбус. Щодня на цьому тролейбусі студенти ___ в університет. Ось наш сусід ___ на роботу на машині. Над містом ___ літак. У небі над будинками ___ птахи. Скоро до мене ___ мій друг. А зараз я вирішила повторити дієслова руху:_____.

Людина ____ходить_____, _____бігає____, _____їздить_____ по землі, _____плаває_____ по воді, ____літає_____ у небі.

Завдання 11. ***Іти/ ходити, бігати / бігти, їхати / їздити, летіти / літати або пливти / плавати?***

На звичайному кораблі люди _____, а на космічному кораблі космонавти _____ в космос.

На чому ти завжди _____ на роботу?

Люди завжди хотіли _____, тепер вони _____ на літаках.

У морі вчитися _____ легше, тому що вода в ньому солона.
Завтра учасники змагань будуть _____ марафон.
Він завжди _____ на машині дуже швидко.
Як довго ракета _____ на Місяць?
Він дуже енергійна людина, напевно тому ніколи не _____, а _____.
Влітку ми часто _____ в річці або в озері.
_____ сюди! На цьому березі пляж чистіший.
Діти цілий день _____ на вулиці, тепер вони хочуть їсти і спати.
Між Києвом і Львовом хороша дорога? Скільки часу треба _____ до Львова на машині?
У нас мало часу? Чому ти _____ так швидко? Я мушу за тобою _____, щоб встигати!
Я ніколи не _____ в цей ресторан. Там смачно готують?
Здається, мій годинник _____ неправильно. Котра година?
Які автобуси тут _____? Куди, наприклад, _____ ось цей автобус?
Це дуже далеко, туди навіть літаки не _____.
Ви знову _____ минулої зими на лижний курорт? – Звичайно, ми дуже любимо кататися на лижах. Коли _____ з гори на великій швидкості, здається, що ти _____.
Ти не боїшся _____ на мотоциклі. – Ні, але довго _____ на великій швидкості важко через дуже сильний вітер.
Ти хочеш _____ цією машиною? Ти впевнений, що вона ще _____? – Так, на ній _____ мій дідусь і мій тато.
Бувайте! Ми _____, бо таксі вже чекає нас на вулиці.

Завдання 12. Поставте дієслова у формі наказового способу.
1. Дівчинко, _____(бігти) назад! Тут небезпечно!
2. Завжди _____(ходити) в це кафе! Тут смачніше готують.
3. Наталко, _____(пливти) сюди! Тут вода тепліша.
4. Діти, не _____(плавати) в річці! Вода ще дуже холодна!
5. Олю, _____(іти) швидко сюди!
6. Синку, не _____(їздити) так швидко на велосипеді!
7. Олесю, _____ (йти) до мене! Не плач!

Завдання 13. Напишіть всі можливі форми прикметників і прислівників (вищий і найвищий ступені порівняння, проста і складена форми).
новий_____
мужній_____
великий_____
м'який_____
тихий_____
низький_____
малий_____

високий_____
солодкий_____
товстий_____
важкий_____
дешево_____
швидко_____
пізно_____
тепло_____
низько_____
часто_____
дорого_____

Завдання 14. Оберіть слова праворуч і напишіть їх ліворуч.

1. Сьогодні набагато …	голосніше
2. На цьому ринку продукти ….	дешевше
3. Цей костюм тиждень тому коштував ….	важче
4. ... магазин зачинявся о десятій годині, а тепер о дев'ятій.	дорожче
5. Читайте ….!	дешевші
6. Говоріть …, я не чую!	раніше
7. Будь ласка, слухайте музику …..	тепліше
8. Марійка …. від брата на 2 роки.	уважніше
9. Золото … ніж мідь.	старша
10. Мені … дається математика, ніж мова.	тихіше

Завдання 15. Напишіть кількісні числівники та іменники у правильній відмінковій формі.

Моїй мамі немає (скількох?)…….(50, рік).
Моєму татові більш як (скільки?) ……..(40, рік).
Викладач розповів правило (скільком?) ……..…….. (1, 2, 5, 10, 21, 30, 35, студент).
Додому можна іти (скільком?) …… (1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, студент).
Сестрі майже (скільки?) ……(30, рік).
Я бачу (скільки?)……(4, дерево), (скількох?) …….(10, птах), (скількох?)…… (17, люди), (скільки?) ……..(20, будинок), (скількох?) …….(40, студент), (скількох?) ……..(100 діти).
Викладач познайомився з (скількома?)…….…… (2, 6, 7, 10, 40, 35, 77, 108, студент).
Я користуюся (скількома?)…….(2, ручка), ……(3, словник), ……(1, олівець).
Я пішов додому разом з (скількома?)…….(2, 3, 4, мої друзі).

Я і мій друг навчаємося в (скількох?)……..(1, школа), ……(1, клас), а тепер навчаємося в ……(1, університет), на ……..(1, факультет), в ……(1, група).
Ми їздили до Львова. Ми були в ……(багато, магазин), ……. (кілька, кав'ярня), в ……(2, музей), ……..(1, театр), гуляли в ……(1, парк).

Завдання 16. Доповніть речення словами *щоб, тому* або *тому що*.
Я хочу зустрітися з другом, ……допомогти йому отримати роботу.
Ми запізнилися, ……..погано працює транспорт.
Алі захворів, ……він не прийшов на заняття.
Алі захворів, …….довго гуляв у парку в холодну погоду.
Батько зателефонував, …….сказати мені потрібну адресу.
Батько телефонує, ……я сказав йому потрібну адресу.
Ікуо не зрозумів текст, ……не знає нові слова.
Ікуо не зрозумів текст, ……не може відповідати на запитання викладача.
Друзі принесли знайдене кошеня, ……..подарувати його мені.
Він не слухає пояснення, ……. йому в цей момент зателефонували.

Завдання 17. Допишіть відмінкові закінчення сполучних слів *який, яка, яке, які*.
Ви знаєте пісню, як… співав Салех? Я не чув музики, про як…. ви говорите. Музика, як… ми вчора слухали, дуже гарна. Ви вже прочитали книгу, як… я вам учора дав? Де навчається дівчина, з як… ви познайомилися? Я розкажу вам про країну, з як… я приїхав. Я розкажу вам про країну, як… ви бачите на карті. Студент, як… сьогодні немає, дуже хворий. Я бачив фільм, про як… ви говорите. Де книга, як… ми вчора купили? Покажіть журнал, як… ви купили. Місто, в як… я навчався, розташоване на березі моря. Журналіст, з як… розмовляють діти, приїхав з іншої країни. Дівчата чекали артистку, як… вони хотіли подарувати квіти. Викладач запитав про студентку, як… сьогодні немає. Я чекав товариша, з як… хотів грати в комп'ютерну гру. Зараз немає працівника, як… ви хочете бачити. Сьогодні немає фахівця, з як… ви хочете проконсультуватися. Ось телефон, як…. ви забули на столі. Ось пляшка води, як… ви залишили на підвіконні. У виставі беруть участь молоді актори, як… ви ще не знаєте. Хто ці люди, з як… ви розмовляли під час обідньої перерви? Як звати дівчину, як… виступала на вечорі? Ось книга, про як… ви запитували. Ось місто, в як… я народився. Де ваш друг, як… ви дали пораду? Де навчаються ваші друзі, з як… ви були разом на вечірці? Ось студенти, як… ви хотіли бачити.

Завдання 18. Замініть прості речення складними, використовуйте сполучне слово *який* у потрібній формі.
Наприклад: Я піду на виставку з друзями. ***Вони*** *вчаться в художній академії.*
→ Я піду на виставку з друзями, ***які*** *вчаться в художній академії.*

Ми прийшли в музей. ***У музеї*** *відкрилася виставка. → Ми прийшли в музей,* ***в якому*** *відкрилася виставка.*
У цій збірці є багато віршів. **Вони** стали піснями. →
Поему написав Іван Франко. **Вона** нам дуже сподобалася. →
Ось студент . **Цього студента** вчора не було на уроці. →
Ось журнал. **Цього журналу** немає в бібліотеці. →
У цій кімнаті живе студентка. **У неї** багато друзів. →
Це нова школа. **Навпроти цієї школи** розташований парк. →
На вулиці стоїть таксі. **Біля нього** я буду чекати на тебе. →
Ось студент. **Йому** легко дається мова. →
Я розмовляв зі студентами. **Їм** потрібна ваша допомога. →
Де твої друзі? Ти телефонував **їм** учора? →
Хто цей чоловік? Ти **на нього** зараз дивишся. →
Ось новий рюкзак. Я купила **його** вчора. →
Я часто згадую про ту дівчину. Я бачив **її** лише один раз. →
На вікні у вазі стоять квіти. Я дуже люблю **ці квіти**. →
Це студент. Ми часто розмовляємо **з ним**. →
Хто цей дідусь? Ти **з ним** привітався. →
Це моя улюблена ручка. Я часто **нею** користуюся. →
Це мої нові друзі. Я сиджу в аудиторії **поруч з ними**. →
Ходімо в парк. **У ньому** розцвіли магнолії. →
Відкрийте сторінку 20! **На цій сторінці** є вправа 15. →
Це затишне кафе. **У ньому** можна покуштувати наші національні страви. →
Це аудиторії. **У них** навчаються іноземні студенти. →

Завдання 19. Трансформуйте речення за зразком.
Зразок*: Максим буде завтра з нами і допоможе нам.* → *якщо*
→якби
<u>Якщо Максим буде завтра з нами, він допоможе нам. Якби Максим був завтра з нами, він допоміг би нам.</u>

1. Тут поставлять фортепіано і я гратиму на ньому. → якщо
→якби
2. У мене є талант і я стану відомою людиною. → якщо
→якби
3. Вона дізнається про збори і прийде на них. → якщо
→якби
4. У неділю в тата буде вільний час і він поїде з дітьми в зоопарк. → якщо
→якби
5. Марина познайомиться з моїм другом, і ми разом підемо в кіно. → якщо
→якби
6. Я все з’ясую і розповім вам. → якщо
→якби
7. Олег стане художником і намалює мій портрет. → якщо
→якби

8. Він завтра встане раніше і прийде на роботу вчасно. → якщо
→якби
9. Оксана купила квитки, щоб їхати до бабусі. → якщо
→якби

Завдання 20. Утворіть мікродіалоги за зразком.
Зразок: - Можна тебе щось запитати?- Запитуй.
Можна тобі щось сказати? Можна взяти твій словник? Чи можу я відкрити вікно? Чи можемо ми вам вірити? Чи можу я познайомитися з цим чоловіком? Чи можу я одягти це пальто? Чи можна тут сісти? Чи можу я ще раз перевірю свою роботу? Чи можемо ми зайти до вас завтра? Чи можу я лягти на канапу? Чи можна подивитися ваші фотографії? Чи можемо ми тут скласти іспит? Чи можна тут на вас зачекати?

Завдання 21. Перекажіть прохання за зразком.
Зразок: а) Купи і мені цю книжку. – Він хоче, щоб я купив і йому цю книжку.
Передайте гроші водієві! Візьміть нові рекомендації і ознайомтеся з ними! Запишіть номер мого телефону! Покажіть мені ваш проєкт! Покуштуйте ці цукерки! Переклади це слово! Поясни мені, чому ти така сумна! Стій тут і чекай на мене! Біжи на зупинку, бо саме підходить автобус. Підійди до вчителя і запитай, коли буде виступ. Сядь і сиди, доки я не прийду. Ляж і лежи, доки не прийде лікар.

Зразок: б) «Ольго, принеси мамі води», - сказала сестра. – Сестра попросила Ольгу принести мамі води.
«Маріє, почитай братикові книжку», – сказала мама.
«Марто, купи свіжого хліба», – попросила бабуся.
«Бабусю, розкажи мені казку», – попросила дівчинка.
«Тату, купи мені морозива», – попросив Івасик.
«Оленко, дай мені свої ключі», – попросила сестричка.
«Діти, не розмовляйте», – сказав учитель.
«Василю, зачекай на мене», – попросила Наталка.
«Не йди без мене нікуди», – наказала мама доньці.

Завдання 22. Поясніть ситуацію за допомогою форм умовного способу дієслів.
Зразок*: Зателефонуй* Олі! – Я *не знаю* номера її телефону. ***Якби*** я ***знав*** номер її телефону, я ***зателефонував би*** їй.
1. Ходімо гуляти! – Я не маю часу. Якби я ……..
2. Купи нову машину! – Я не маю стільки грошей. Якби я …….
3. Подивися зі мною футбол! – Я зайнятий. Якби я …….
4. Відповідай на запитання! – Я не знаю відповіді. Якби ……..
5. Ти хворий, не йди на роботу! – Не можу, сьогодні буде перевірка. Якби……..

6. Дай мені, будь ласка, словник! – Я не можу. Оксана взяла його у мене і не віддала. Якби Оксана…….
7. Розкажи, що з тобою сталося! – Я не хочу. Якби я ……..

Завдання 23. Допишіть речення зі значенням умови.
Якби я був президентом, я _____
Якби у мене було багато вільного часу, я _____
Якби я вмів літати, я _____
Якби я був чарівником, я_____
Якби я був зараз удома, я _____

Завдання 24. Утворіть дієприслівники (недоконаного і доконаного виду) від дієслів.
Зразок: *читати – читаючи, прочитати – прочитавши*
1. думати - _____
2. подумати - _____
3. йти - _____
4. прийти - _____
5. писати - _____
6. написати - _____
7. пити - _____
8. випити - _____
9. робити - _____
10. зробити - _____
11. слухати - _____
12. послухати - _____

Завдання 25. Трансформуйте речення за зразком.
Зразок А: *Студент написав контрольну роботу і пішов у буфет. – Написавши контрольну роботу, студент пішов у буфет.*
1. Я подивився ліворуч і праворуч і перейшов дорогу. –
2. Він побачив мене і зрадів. –
3. Студент добре підготувався до іспитів і добре склав їх. –
4. Марта закінчить медичну академію і стане лікарем. –

Зразок Б: *Мама слухала сина і усміхалася. – Мама слухала сина, усміхаючись.*
1. Артем ішов додому і співав. –
2. Поет писав вірш і мріяв про щасливе життя. –
3. Мій друг розповідав про поїздку і показував фото. –
4. Мама поверталася додому і зайшла в магазин. –
5. Викладач сидів в аудиторії і розмовляв зі студенткою. –

Завдання 26. Складіть речення.
Зразок: *Лікувати хворого – хвилюватися. – Лікуючи хворого, молодий лікар хвилювався.*

1. Довго телефонувати – думати про рідних.
2. Пити чай – відпочивати з друзями.
3. Слухати музику – сидіти в кав'ярні.
4. Читати текст – запитувати про нові слова.
6. Наспівувати пісню – збиратися на зустріч.
7. Іти на день народження – купити подарунок.
8. Думати про літо – планувати подорож.

Завдання 27. Утворіть дієприкметники від поданих дієслів.
Зразок: зображати – зображений.
Пофарбувати –_____, створити – _____, захищати – _____, перетворювати – _____, зібрати – _____, виготовляти – _____, розмалювати – _____, використати – _____, побачити – _____, принести – _____, подарувати – _____.

Завдання 28. Розкрийте дужки, утворіть дієприкметники.
1. Львів був _____(заснувати) у XIII столітті. 2. Наш будинок _____(розташувати) на вулиці Вокзальній. 3. Цей факультет був _____(відкрити) у 1960 році. 4. Музей _____(створити) у 1994 році. 5. Київський національний університет був _____(заснувати) у 1834 році. 6. Місто було _____ (відновити) після Другої світової війни. 7. Концерт був _____ (організувати) нашою театральною студією. 8. Це моя книга, _____(купити) вчора у книгарні. 9. У вазі стоять квіти, _____(зірвати) у садку. 10. Я вивчив нові слова, _____(виписати) з тексту. 11. Парасолька, _____(забути) кимось, лежить на лавці в метро. 12. Мені сподобалася стаття,_____(опублікувати) в останньому номері журналу. 13. Я хотіла купити скриньку, _____(виготовити) цим митцем.

Завдання 29. На місця пропусків допишіть слова, які підходять за змістом, також розкрийте дужки і перетворіть дієслова на дієприкметники, поставивши їх у правильну форму.

Незвичайні штрафи
Поліція _____ штраф чоловіку, (одягти) ……. в костюм акули, за новим законом про _____ носіння паранджі в _____ місцях. Про це _____ австрійське видання Heute.
Чоловік у костюмі акули стояв біля магазину електроніки McShark у Відні, роздаючи рекламні буклети. До нього _____ поліцейські і попросили зняти голову акули. Коли він _____, його оштрафували на 150 євро.
Поліція підтвердила, що чоловіка оштрафували, бо спочатку він не хотів знімати голову акули. Закон забороняє носити не тільки мусульманські головні убори, такі як паранджа або нікаб, але і медичні маски, балаклави, клоунські і карнавальні маски тощо.

Нові закони (написати) ……. так, щоб бути релігійно нейтральними, але вони вже кілька разів _____ до плутанини. Наприклад, поліція зупинила велосипедиста, обличчя якого була (закрити) ……. шарфом.
***
На популярному серед туристів острові Хвар _____ суворі правила поведінки для відпочивальників, щоб зберегти історичний характер острова.
Чоловіків просять ходити (одягти) ……. у сорочки чи футболки у місті, в іншому разі загрожує штраф 500 євро. За порушення заборони пити, їсти або спати у громадських місцях _____ штраф у розмірі 700 євро.
Плакати із такими правилами (розмістити) ……. по всьому острову. Місцеві _____, що під вечір місто стає збіговиськом нетверезих відпочивальників, часто (роздягнути) ……, які святкують до пізньої ночі. Якщо раніше уздовж пірсу були художні галереї, сьогодні там – лише бари.
***
Мерія міста заборонила купатись у історичних фонтанах, а також їсти біля них та смітити, і встановила штрафи за порушення у розмірі до 240 євро. Про це повідомляє Associated Press.
Заборона покликана захистити близько 40 фонтанів, які мають художню та історичну _____ Серед них – фонтан ді Треві, фонтан Чотирьох річок, а також (прилягати) ……. до них території. Деякі з історичних пам'яток останніми роками були (зіпсувати чи забруднити) …….

Завдання 30. Впишіть у текст слова з *–сь* або *–небудь*.

Людина настрою

Усі кажуть, що я людина настрою. Тато, наприклад, любить повторювати, що у мене сім п'ятниць на тиждень. Може, це й правда. Мій настрій змінюється так часто…
Іноді я дуже хочу _____ зробити. Наприклад, приготувати _____ смачненьке. Купую для цього продукти, шукаю рецепт. Але коли починаю готувати, відчуваю, що _____ усередині в мені вже змінилося, і мені вже нецікаво продовжувати це робити. Може бути, що саме тому я часто роблю лише пів справи, а потім про неї забуваю.
У мого батька зовсім інший характер. Він постійно повторює мені, що якщо людина почала _____ робити, вона повинна доробити це до кінця. Він сам завжди так робить, ніколи ні про що не забуває. Якщо він не може вирішити _____ проблему, то буде цілий день чи, якщо потрібно, весь тиждень над цим думати, але обов'язково все вирішить, дізнається і зробить. Я розумію, що він правий. Але я так не можу. Я думаю, що краще нічого не робити, ніж робити _____ без бажання, через силу.
На щастя, моя мама не така категорична, як тато. Вона говорить, що просто жінки емоційніші, ніж чоловіки, і настрій у нас змінюється частіше, ніж у чоловіків. Але тато, звісно, не згоден. Він каже, що все залежить від характеру. Так, звичайно, мені потрібно _____ змінити в характері. Але як це зробити? Може, _____ я це зрозумію.

Розмовні фрази, зразки діалогів

1. Розмовні фрази

Мене це не хвилює/не турбує
Не маю уявлення, не маю ані найменшого уявлення
Я серйозно!
Уяви собі…
Хотів би/хотіла б я знати!
Це не важливо
Це не має сенсу/ це не має значення
Це нічого не доводить
Це моя справа / Це не твоя справа
Це неправда/Це брехня
Мені без різниці/Мені байдуже
Це не стосується питання
Уперше чую/уперше бачу
Це недоречно
Вирішуй сам/сама
Це даремне витрачання часу
Облишмо цю тему
Займайся своєю справою
На мій погляд, я вважаю
За і проти
Висловити думку
Ну то й що?
Скажи, що ти думаєш про це, яка твоя думка
Дотримуватися своєї думки/ обстоювати свою думку/ доводити
Мати сенс (це має сенс)
Бути наслідком
Зайняти жорстку/жорсткішу позицію
Брати до уваги
Це все дуже добре, але...
Сказати відверто, щиро
До чого ти ведеш?
Про що ти?
Навіщо?
І що з цього?
Можеш мені повірити

2. Діалоги

А)
- Привіт, Тимуре! Що ти тут робиш? Ти ходиш на навчання у п’ятницю після обіду?
- Ні. Я стою тут, тому що чекаю на мого друга. Ми хочемо разом іти в спортклуб.

- Що ви там робите?
- Граємо у баскетбол.
- Скільки це коштує?
- Для студентів це коштує недорого. Ти хочеш іти разом з нами?
- Ні, але, можливо, наступного разу.
- Добре.
- Туди ходять і дівчата, і хлопці?
- Так, чому ти запитуєш?
- Просто так. Я хочу іти в спортклуб разом з подругою.
- Звичайно, можна з подругою.
- Ну добре! До зустрічі!
- Бувай!

Б)

- Привіт, Люсіє!
- Привіт, Софіє!
- Які цікаві фото у тебе, Люсіє! А хто цей хлопець, який стоїть поруч з твоїм братом?
- Це наш друг. Він теж приїхав разом з нами до Києва. Його звати Стівен.
- Скільки часу ти його знаєш?
- Я знайома з ним давно, вже кілька років.
- Він подобається мені.
- Так, він справді дуже хороший. Хочеш, я познайомлю тебе з ним?
- Звичайно!
- Наступного тижня ми ідемо з нашими друзями на екскурсію. Стівен теж буде з нами.
- О, справді?
- Ти можеш іти разом з нами, якщо бажаєш.
- Так, із задоволенням. Наступного тижня у мене буде небагато роботи. Куди ви хочете іти?
- Ми ще не знаємо точно, але хочемо побачити київські собори і парки. Напевно, ходитимемо цілий день.
- Чудово! Я теж люблю ходити пішки і бачити щось нове.

В)[4]

- Добрий день!
- Добрий день! Чим можу допомогти?
- Я хочу влаштуватися до вас на роботу. Скажіть, будь ласка, що мені потрібно робити?
- А на яку посаду?
- Інженера, у відділ технологій.
- Гаразд. У вас є документи?
- Ні, я прийшов тільки запитати. Які саме документи потрібні?

[4] Палінська О. Українська мова як іноземна. Крок 2: книга для студента. Л.: Дон Боско, 2014. С. 155.

- Диплом, трудова книжка, паспорт…
- Ой, хвилинку, я запишу.
- Ось вам список, не турбуйтеся.
- Гаразд, документи я принесу. А що потім?
- Потім пишете заяву на ім'я директора. У нас на сайті є зразок.
- І із заявою приходжу до вас?
- Ні, спочатку Вам потрібно буде підписати заяву у начальника відділу. Він проводив з Вами співбесіду?
- Так, він.
- Ну от. А потім йдете з цією заявою у відділ охорони праці…
- Вибачте, де це?
- Ось там, сусідній кабінет.
- І це вже все?
- Майже. Потім ідете з цією заявою у приймальню директора. Директор вам підпише заяву, секретарка поставить печатку.
- І я можу розпочинати працювати?
- Так.
- Дякую!
- На все добре!

Г)[5]

- Христино? Привіт!
- О, привіт, Оленко. Сто років тебе не бачила!
- Так, ще з університету. Це твої діти? Які великі!
- Так, у мене є син і донька. Олексієві десять, а Марійці вісім.
- А моєму синочку Дмитрику тільки чотири. Я думаю, тобі нелегко. Ти, напевно, ще й працюєш?
- Та ні. Я весь час вдома, з дітьми. Чоловік має добру роботу, тому я можу не працювати. А ти?
- В мене чудова робота, я працюю на рекламній фірмі. Недавно стала директором відділу.
- Ти молодець! Але це займає багато часу?
- Ну так… Дмитрика бачу тільки на вихідних.
- О, це погано…
- Чому? Я думаю, робота і кар'єра у житті не менш важливі, ніж сім'я.
- Ну не знаю… Я не уявляю свого життя без чоловіка і дітей. Це нормально для жінки. Кар'єра для мене не має значення.

Ґ)[6]

- Добрий день!
- Добрий день!

[5] Палінська О. Українська мова як іноземна. Крок 2: книга для студента. Л.: Дон Боско, 2014. С. 151.

[6] Палінська О. Українська мова як іноземна. Крок 2: книга для студента. Л.: Дон Боско, 2014. С. 154.

- Ось мої документи – атестат про середню освіту, медична довідка, фотографії…
- Гаразд. Пишіть заяву, будь ласка, ось зразок.
- На чиє ім'я писати?
- Як у зразку – на ім'я ректора. Напишіть назву факультету і спеціальності, на які хочете вступати.
- Ось так?
- Добре, тільки поставте підпис і дату.
- Коли я буду знати, чи мене прийняли?
- Дивіться інформацію на сайті. Після 25-го вже повинні бути списки.
- Дякую!
- На все добре!

Д)[7]

- Привіт!
- Привіт!
- Ти був надворі?
- Так, був. А чому ти запитуєш?
- Хочу іти на прогулянку, але не знаю як одягатися. Яка сьогодні погода?
- Сьогодні приємний день. Сонце яскраво світить. Я чув прогноз погоди на сьогодні. Температура буде від +18 до +20 градусів.
- Дуже добре. Адже вчора був хмарний і вітряний день. Ішов дрібний дощ. Я забув удома парасольку і тому повернувся додому весь мокрий.
- Я теж не люблю дощові дні. Але, на жаль, ми не можемо впливати на погоду.
- Так, твоя правда.

Е)

- Добрий день!
- Добрий день!
- Вибачте, будь ласка, можна Вас запитати?
- Так, звичайно.
- Скажіть, будь ласка, чи можу я змінити спеціальність?
- Чому ви вирішили змінити спеціальність?
- Раніше я хотів навчатися на економічному факультеті, але тепер я подумав, що в мене низький рівень знань з математики і я не зможу там навчатися.
- Яку спеціальність ви обрали?
- Я хочу бути істориком.
- Так, ви можете змінити спеціальність і навчатися у нашому університеті на історичному факультеті. Вам потрібно написати заяву.
- Дякую. Я обов'язково напишу.

[7] Азарова Л.Є., Зозуля І.Є., Солодар Л.В. Українська мова для слухачів-іноземців підготовчого відділення. Навчальний посібник. Вінниця, 2010. С. 90.

- Прошу.

Є)

- Добрий день!
- Добрий день!
- Вибачте, будь ласка, можна вас запитати?
- Так, звичайно.
- Чи можу я змінити кімнату?
- Де ви живете?
- Я живу в 399-й кімнаті на 3-му поверсі.
- Чому ви хочете змінити кімнату?
- Тому що там дуже холодно і сусіди заважають навчатися.
- Де ви хочете жити?
- Я хочу жити в 306-й кімнаті з моїм другом.
- Так, ви можете змінити кімнату, але потрібно написати заяву.
- Добре, я напишу. Дякую.
- Прошу.

Ж)

Як дістатися до …? (Як доїхати до …?) (Як пройти до …?)

- Запитати у водія
- На якій зупинці треба вийти?
- Цей трамвай/ця маршрутка їде до …/ на….?
- Скільки коштує проїзд?
- Де зупиняється маршрутка?
- Зупиніть, будь ласка!
- Вам треба іти
    - прямо цією вулицею до …
    - ліворуч
    - праворуч
    - прямо, а потім повернути праворуч/ліворуч і йти ще хвилин 5 вулицею…
    - звідси йдіть прямо до вулиці …, а потім перейдіть …

- Ідіть прямо тією вулицею, потім поверніть ліворуч на вулицю …, а в кінці поверніть праворуч. Там ви побачите …. Це буде…
- Вам треба їхати на … до зупинки…
- Вам треба вийти на зупинці…, перейти дорогу і пройти між будинками ….
- Скільки зупинок…?
- Ви виходите (на наступній зупинці)?
- Вам потрібно перейти на іншу лінію метро і їхати до станції….
- Вперед, назад, метрів сто, два квартали…
- Будьте уважні (не заблукайте!)

Тексти і завдання до них

Текст 1. Читайте, перекладайте, розповідайте. На місця пропусків поставте необхідні за змістом дієслова руху.[8]

Один з таксистів Нью-Йорка написав у себе на сторінці в соцмережі:

«Я …… за адресою і посигналив. Почекав кілька хвилин і знову посигналив. Це був мій останній рейс сьогодні, тому я припаркував машину, …….. до дверей і постукав... «Хвилиночку», - відповів старий слабкий голос.

Після довгої паузи двері відчинилися. Маленька жінка, років 90, стояла переді мною. Вона була одягнена в сукню і капелюх, наче з фільмів 1940-х років. Вона ……. невелику валізу.

«Ви допоможете мені …… сумку в машину?» - попросила вона. Я ……. валізу в машину, а потім повернувся, щоб допомогти жінці. Вона взяла мене за руку, і ми повільно ……. до автомобіля.

Вона дякувала і дякувала мені за мою доброту. «Це нічого, - сказав я їй. - Я просто намагаюся ставитися до моїх пасажирів так, як я хочу, щоб ставилися до моєї матері».

«Ах, ти такий хороший хлопчик», - сказала вона. Коли ми сіли в машину, вона сказала мені адресу, а потім запитала: «Чи можемо ми …….. через центр міста?»

«Це не найкоротший шлях», - відповів я.

«О, я не заперечую, - сказала вона. - Я не поспішаю. Я …… в госпіс».

Я подивився на неї. «Моя сім'я давно виїхала, - продовжувала вона тихим голосом. - Лікар каже, що мені залишилося не дуже довго».

«Яким маршрутом ви хочете ……..?» - запитав я.

Наступні дві години ми …… містом. Вона показала мені будівлю, де вона колись працювала. Ми ……. повз район, де вона і її чоловік жили, коли були молодими. Вона показала мені склад, який колись був танцювальним залом, де вона займалася ще маленькою дівчинкою.

Іноді вона просила мене зупинитися перед конкретним будинком і сиділа, дивилася, але нічого не говорила. Потім вона раптом сказала: «Я втомилася, мабуть, рушаймо зараз».

Ми …… мовчки за адресою, яку вона дала мені. Це була низька будівля, як маленький санаторій.

Два санітари …… до машини, як тільки ми …….. Вони допомогли їй ……... Мабуть, на неї чекали. Я відкрив багажник і ……. маленьку валізу в хол. Жінка вже сиділа в інвалідному візку.

«Скільки я повинна вам заплатити?» - запитала вона і взяла сумочку. «Ніскільки», - відповів я. «Ви ж маєте заробляти на життя», - сказала вона. «Є й інші пасажири», - відповів я.

Я нахилився і обійняв її. Вона міцно обняла мене у відповідь. «Ти подарував старенькій трохи щастя, - сказала вона. - Дякую тобі!».

---

[8] За матеріалом: Вимкнений лічильник. URL: https://www.chve.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/88.2017.pdf

Я стиснув її руку, а потім ……..... За моєю спиною двері зачинилися, це був звук ніби закрилася книга життя...
Я не брав більше пасажирів того вечора. Я ……, куди очі дивляться, і думав. Якби до цієї жінки приїхав сердитий водій або той, кому хотілося якнайшвидше закінчити свою роботу? Якби я відмовився виконати її прохання, або посигналив кілька разів і ……..?..
Потім я подумав, що нічого важливішого у своєму житті я ще не робив.

Текст 2. Жертви моди з минулого

Жертви моди з'явилися ще тоді, коли виникла сама мода. Змінювалася мода – і вони теж були щоразу іншими. Ось кілька прикладів з минулого.
***
У Древньому Єгипті фараони та їхні дружини у 50-градусну спеку сиділи на палючому сонці в гігантських перуках і широчезних нашийних прикрасах із чистого золота та самоцвітів. Саме тому вони користувалися агресивними пахучими оліями – щоб не було чути запаху поту.
***
У часи середньовіччя найбільші модниці виголювали собі брови та волосся над чолом, затягували груди у тугий-претугий корсет, який зменшував їхній бюст, – і все задля того, щоб бути подібними до святих цнотливих жінок з ікон.
***
У 16 ст. все змінилося: жінки почали носити велетенські зачіски, які ледве витримувала шия, і чимдужче затягували свої талії в корсети – але так, щоб груди випиналися, здавалися більшими.
***
А згодом прийшов час криноліну (19 ст.) – велетенської спідниці на кільцях. Вона важила близько 20 кілограмів, і в ній неможливо було ані рухатися, ані сидіти, лише танцювати на балах. У 1860-х роках криноліни стають дуже широкими – до 1,8 м в діаметрі, іноді до 6-8 метрів, що було дуже незручно в повсякденному житті. Через ширину криноліну жінка не мала змоги взяти за руку дитину, пройти у двері, вийти з карети, йти поруч із кимось, сходити в туалет без сторонньої допомоги тощо. Тому вже на початку 1870-х років кринолін вийшов із моди. Після кринолінової пошесті у 1870-1890-х роках настав час турнюрів: важезна спідниця була оздоблена ззаду велетенською подушкою з бантами та складками. У такому вбранні дівчина в профіль була схожа на пихату гуску.

Що Вас вразило в кожній історії?

Схарактеризуйте подані іменники прикметниками з рамки.

Елегантний, витончений, модний, старомодний, новомодний, стильний, повсякденний, буденний, привабливий, яскравий, розкішний, вишуканий, винятковий, повноцінний, сучасний, жіночий, вечірній, спортивний, неохайний, чорно-білий, прозорий, осінній, зимовий, тісний, якісний, старий, діловий, чоловічий, літній, святковий, робочий, вільний, різнокольоровий.

Одяг, смак, стиль, вигляд, життя.

Текст 3. Завдання. Додайте необхідні за змістом слова.

Папуга в концтаборі[9]

Давно _____ вас познайомити з цією жінкою. Це Ципора Саломон, одна з тих легендарних нью-йоркських модних бабусь, яким не потрібна мода, бо у них є власний _____. Вбрання, які вигадує для себе ця жінка, поза всяким часом та віком!

Щоб розповісти вам про неї, я _____ її інтерв'ю і натрапила там на фразу, яка _____ все! Практично все про те, чому ми такі консервативні, чому не сприймаємо "незрозумілу" моду і навішуємо ярлики на людей, які наважуються вдягнутися непересічно. Роками я шукала _____ на це питання, а вона була так близько!

Батьки Ципори були угорськими євреями. На початку Другої світової війни вони були підлітками і дивом їм вдалося пережити Голокост. Але такі трагічні _____ не проходять без наслідків. Звісно, батьки Ципори несли цей біль та жах в _____ все життя.

Багато років по тому в Нью-Йорку батьки Ципори були кравцями і саме вони _____ її розумітися на тканинах, шити гарні речі власноруч. Але її ексцентричний стиль, експерименти з вінтажними речами та яскравими кольорами батько дуже засуджував. Він критикував її стиль щоразу. Він _____ на тому, що дівчина має виглядати елегантно, але скромно. Гарно, але не привертаючи зайвої уваги. Гідно злитися з натовпом - от якого стилю він прагнув. І вона пояснює це так:

Хто хоче виглядати папугою в концтаборі? Якщо ти надто привертаєш _____, тебе вб'ють першим!

Розумієте? Батьки Ципори навіть в мирному, вільному Нью-Йорку не могли _____ думки, що бути надто помітним - небезпечно. Концтабору навколо давно вже не було, але він _____ у них всередині, страшним досвідом.

А ми, навіть через 30 років після падіння радянської тюрми народів, теж ще не до кінця _____ відчуття, що "висовуватися" не варто. Надто виділятися - лячно. Будеш надто яскравим - привернеш до себе зайву увагу, а це нічим добрим не скінчиться.

Цей страх сидить в нас, хоч ми навіть самі цього не _____. І ми подекуди агресивно реагуємо на чужі незрозумілі модні витівки саме через це. І самі боїмося експериментувати саме через це. Совку давно вже нема, а тиск на людину, який він створював безперервно, лишився всередині нас. Чим скоріше ми його _____ остаточно – тим краще буде для нас самих! Чого я всім і бажаю!

[9] За матеріалом: Доступно та просто про моду і стиль, Facebook, 18.10.2021.

Текст 4. Читайте текст, виконайте тест, наведений після тексту.

Українець, який врятував місто Відень і навчив віденців пити каву[10]

У різних країнах світу одним із найулюбленіших напоїв є кава. До Європи цей напій потрапив зі Сходу та Африки, але майже ніхто не знає, як він став тут популярним. Почалася ця історія більш як 300 років тому.

1683 року величезна армія турецького султана оточила столицю Австрії місто Відень. Через кілька тижнів у місті почалися голод та епідемія. Потрібно було повідомити про таку складну ситуацію союзників – німців та поляків. Це було дуже важко зробити. Один із вояків погодився перейти з листами через турецький кордон.

Цим сміливим чоловіком був український козак Юрій Кульчицький, який народився у селі неподалік від міста Самбора на Львівщині. Багато років він жив у Запорізькій Січі, брав участь у битвах та військових походах. Одного разу він потрапив у полон, де вивчив турецьку мову і культуру. Після звільнення з полону Кульчицький переїхав до Відня і працював перекладачем.

Щоб перейти ворожий кордон, Юрій Кульчицький та його товариш переодяглися в турецький одяг. Коли турки запитали їх, хто вони такі, Юрій відповів турецькою мовою, що він купець, а з ним його слуга. Один з турецьких офіцерів навіть запросив їх до свого шатра погрітися і випити кави. Після цього Юрій з товаришем пішли далі. Їм вдалося перейти через кордон і віддати листи союзникам. Незабаром до Відня прийшли на допомогу їхні війська та перемогли турецьку армію.

Після перемоги Юрій Кульчицький став у Відні справжнім героєм. Він отримав медаль, йому подарували будинок, а також 300 мішків з кавовими зернами, які залишили турки у своєму таборі.

На той час не лише у Відні, а й у всій Центральній та Східній Європі не вміли готувати кави, її використовували лише як ліки і вона дуже дорого коштувала.

Мабуть, Юрій ще в Туреччині навчився готувати каву. І тому, отримавши мішки з кавовими зернами, він відкриває у Відні кав'ярню. Спочатку кава не сподобалася віденцям. Вона була гіркою, а також нагадувала їм про їхніх ворогів – турків. І тому Юрій Кульчицький вирішив додати до кави цукор та молоко. Так з'явилася знаменита кава по-віденськи. Тепер віденці пили каву із задоволенням. Згодом цей напій став популярним у всій Європі.

Юрій Кульчицький написав книгу про похід через турецький табір. Вона стала справжнім бестселером. Кожен, хто прочитав книгу, йшов до кав'ярні, щоб побачити героя. Юрій завжди одягався в український одяг. Кожного відвідувача своєї кав'ярні він зустрічав, запитуючи українською мовою: «Як справи, братику-серденько?». Його так і почали називати – «братик-серденько».

Кульчицький помер у 1692 році, коли йому було 54 роки. Його поховали біля собору Святого Стефана, одного з найбільших у Відні.

Австрійці пам'ятають і шанують українця, який врятував їхнє місто і навчив їх пити каву. Через 200 років іменем Кульчицького назвали вулицю у Відні, а

[10] За матеріалом: Юрій Кульчицький. Великий українець. URL : http://www.kulchitsky.com.ua/

згодом встановили йому пам’ятник: Юрій Кульчицький тримає в лівій руці тацю з філіжанками, а у правій – кавник.
Два роки тому пам’ятник Юрію Кульчицькому відкрили у Львові. Він на ньому в українському козацькому вбранні, а біля нього – мішок з кавою.

Тест. Виберіть і позначте правильну відповідь.

1. Кава потрапила до Європи з:
а) України;
б) Америки;
в) Росії;
г) Сходу та Африки.

2. У якому столітті відбувалася битва під Віднем?
а) IX;
б) XIX;
в) XVIII;
г) XVII.

3. Хто були союзники австрійців?
а) англійці і французи;
б) росіяни і білоруси;
в) турки;
г) німці і поляки.

4. Ким працював Кульчицький у Відні?
а) перекладачем;
б) купцем;
в) викладачем;
г) лікарем.

5. У який одяг переодяглися Юрій і його товариш, щоб перейти ворожий кордон?
А) український;
Б) турецький;
В) польський;
Г) австрійський.

6. Що Юрій вирішив додавати до кави?
а) вершки;
б) мед;
в) цукор і молоко;
г) корицю.

7. Що нагадує віденцям про Юрія Кульчицького?
а) книга, яку він написав про свій похід;

б) пам’ятник і вулиця, названа його іменем;
в) музей Віденської битви;
г) 300 мішків з кавовими зернами.

Текст 5. Прочитайте текст. Дайте відповіді на запитання.

Долина нарцисів[11]

Якщо ви колись будете подорожувати Україною і захочете відвідати Карпати, вам неодмінно потрібно побачити Долину нарцисів. Долина нарцисів – це велика територія, яка знаходиться біля міста Хуст Закарпатської області. Тут ростуть білосніжні нарциси.

Вчені кажуть, що білосніжний нарцис є лише на Балканах та в Альпах, але там квіти ростуть у горах на висоті дві тисячі метрів. А в Україні вони цвітуть на висоті лише 200 метрів! Ніде в світі такого явища немає. Щороку у травні, коли починають цвісти нарциси, сюди приїжджають тисячі туристів, щоб помилуватися їхньою красою і пофотографуватися.

Існує стародавня легенда, в якій ідеться про те, що в давні часи в Хустському замку жили князь та княгиня. У них була донька Руся. Дівчина була дуже гарною. Закохався в неї бідний гончар Іванко. Коли Русі виповнилося 18 років, до замку прийшло багато сановитих гостей з дорогими подарунками. Іванко теж вирішив зробити подарунок дівчині – вазу, на якій мерехтіли, наче живі, квіти білого нарциса. Руся побачила вазу і відразу закохалася в юнака. Вони почали таємно зустрічатися в мальовничій долині. Але незабаром князь дізнався про це і дуже розсердився. Він не хотів, щоб його донька стала дружиною бідного гончаря. Князь схопив вазу й кинув її вниз із гори. Вона розбилася на маленькі частинки. А наступного дня вся долина перетворилася на білий килим – скрізь розцвіли прекрасні квіти нарциси.

Долина нарцисів – одне з природних чудес України. З 1990 року вона отримала статус заповідника ЮНЕСКО.

1. У якій області України є Долина нарцисів?
2. Де ще в Європі ростуть білосніжні нарциси?
3. Коли цвітуть нарциси в Україні?
4. Про що розповідає стародавня легенда?
5. Який подарунок зробив гончар Іванко доньці князя?
6. Що зробив князь, коли дізнався про зустрічі Русі і Іванка?
7. Чому долина перетворилася на білий килим?
8. З якого року долина отримала статус заповідника ЮНЕСКО?

Післятекстові завдання

Завдання 1. Знайдіть у тексті «Долина нарцисів» слова, які відповідають на запитання *хто?* та *що?*, напишіть їх у формі називного відмінка однини та множини.

Наприклад: долина – долини

[11] За матеріалом: Долина нарцисів – жива легенда Закарпаття. URL : http://says.2x2forum.com/t68-topic

Завдання 2. а) Напишіть видові пари та запитання до дієслів.
хотіти –
відвідувати –
бачити –
рости –
цвісти –
починати –
виповнюватися –
вирішувати –
робити –
зустрічатися –
знати –
отримувати –

б) Складіть речення з цими словами.

Завдання 3. Утворіть іменники від прикметників.
а) із суфіксом **-ота**:
чистий – чистота
добрий –
високий –
бідний –
широкий –
простий –
б) із суфіксом **-ість**:
радий – радість
давній –
бідний –
сміливий –
молодий –
старий –

Завдання 4. Напишіть запитання.
-
- Дівчині виповнилося 18 років.

-
- Цього року татові виповниться 50 років.

-
- Сьогодні моєму другові виповнюється 20 років.

-
- 19 травня їй виповниться 10 років.

Завдання 5. а) Прочитайте слова. Випишіть у рядки спільнокореневі слова.
Наприклад: людина, люди, людський.
кохати, квітень, жити, красивий, подорож, подарувати, краса, подорожній, живий, турист, квітковий, подарунок, квітник, подорожувати, закохатися, життя, подарунковий, туристичний, квіти, коханий.

б) Перевірте себе, чи правильно ви розумієте значення слів. Напишіть їх замість крапок.
квітень, квіти, квітник
Другий місяць весни – ……. У вазі на столі стояли …….. Біля будинку чудовий ……

подорожувати, подорожній, подорож
Моя мама дуже любить …….. Остання моя …… була до Іспанії. По вулиці йшов самотній …….

жити, живий, життя
Мій дідусь прожив довге і цікаве …….. Зараз я …… в Києві, а раніше …….. у Китаї. Мама побачила сина ……. і здорового.

Текст 6. Прочитайте текст, дайте відповіді на запитання.

Я – українець, і Батьківщина моя – Україна[12]

Один з найвидатніших танцівників XX століття, реформатор балетного мистецтва Серж Лифар народився в Києві 2 квітня 1905 року в українській дворянській родині. Його предки були запорозькими козаками. Про це часто маленькому Сергієві розповідав дідусь, до якого він їздив щоліта у село поблизу міста Канева.
Хлопчик співав у хорі Софійського собору, навчався в гімназії і водночас в консерваторії. Він мріяв стати музикантом. «Однією з найбільших моїх радостей тоді, – згадував він, – було годинами сидіти за фортепіано і грати. Я хотів бути віртуозом». Але під час громадянської війни хлопець був поранений у праву руку. Той день змінив його майбутнє: через поранення він не міг грати на фортепіано.
Якось друг запропонував Сергію сходити в балетну студію при Театрі опери, щоб подивитися, як танцює його сестра. Він погодився. Побачивши урок класичного танцю, Сергій був вражений. «Я закохався у балет. Я став танцівником, не вміючи танцювати», – казав потім Серж Лифар. Викладач балету спочатку назвала його нездібним, але хлопець багато тренувався і вдень, і вночі. На той час йому було 15 років. Це багато для того, щоб починати займатися танцями. Але завдяки фантастичній любові до балету і старанності він досягає успіху.

[12] За матеріалами: Серж Лифар – українець до кінця. URL : http://lessons.com.ua/sergij-lifar-ukrajinec-do-kincya/ Повернення паризького киянина. URL : http://www.day.kiev.ua/uk/article/cuspilstvo/povernennya-parizkogo-kiyanina

Через півроку викладач студії поїхала до Парижа. Звідти вона надіслала лист, в якому запрошувала п'ятьох своїх найкращих учнів приїхати на навчання до Франції. Серед них був і Сергій. У Парижі він дуже багато працює, щодня тренується по 10 – 12 годин, майже не відпочиває. І вже через кілька років він стає найкращим танцівником балетної трупи театру «Гранд Опера». З 1935 року Серж Лифар – керівник цієї трупи, соліст, хореограф і педагог. Його називали королем балету, богом танцю. У «Гранд Опера» він поставив понад 200 балетів, найкращі з яких «Прометей», «Ікар», «Федра», «Ромео і Джульєтта». Лифар і навчав інших, і сам танцював: був Аполлоном, Олександром Македонським, Енеєм, Дон Жуаном, Давидом тощо.

Серж Лифар був обраний президентом Всесвітньої ради танцю ЮНЕСКО, отримав орден Почесного легіону і найпрестижнішу балетну нагороду - «Золоту туфельку» як найкращий танцівник світу. Зараз вона зберігається у Києві, в Музеї історичних коштовностей України. Він створив Університет танцю, Міжнародний інститут хореографії, викладав історії і теорію балету у Сорбонні, написав 30 книг про балет.

Серж Лифар був гордістю Франції, але він не став громадянином цієї країни. Президент Франції і друг Лифаря Шарль де Голль якось сказав йому на офіційному прийомі: «Ви зробили для нашої країни більше, ніж дехто із знаменитих французів! Я думаю, настав час вам стати французом за паспортом!» Але Серж Лифар відповів: «Щиро вдячний, пане президенте. Однак я ніколи не був і не буду французом, бо я українець і Батьківщина моя – Україна».

Лифар ніколи не забував про Україну, а особливо про Київ. Одного разу він прийшов на виставу в українській вишиванці і з гордістю сказав, що його предки – запорозькі козаки. «Навіть прекрасний Париж не зміг мене, киянина, примусити забути про наш широкий, величавий Дніпро! Для киянина немає нічого дорожчого за Київ», – писав у своїх книгах видатний танцівник.

Серж Лифар мріяв, щоб його балети поставили в Москві у Большому театрі або в Києві в Театрі опери та балету. Але в Радянському Союзі йому відмовили. У 1961 році, коли він був почесним гостем міжнародного конкурсу артистів балету у Москві, він приїхав інкогніто на один день до Києва, щоб відвідати могили батьків.

В останні роки життя у Сержа Лифаря виявився талант художника. Виставки його картин були в Парижі, Венеції, Монте-Карло, Каннах. Він створив більше ста картин, на яких малював балет, танець. Помер великий танцівник у 1986 році. Похований у Парижі. В останньому листі, написаному ним дружині з лікарні, він підписався: «Серж Лифар. Українець до кінця».

Лише наприкінці XX століття ім'я Сержа Лифаря повернулося на Батьківщину, яку він так сильно любив. Зараз його іменем називається міжнародний конкурс молодих артистів балету, який відбувається на сцені Національної опери України в Києві.

1. Хто такий Серж Лифар?
2. Де і коли він народився?

3. Ким були його предки?
4. Де навчався Сергій?
5. Які здібності були у Сергія? Що йому подобалося? Ким він мріяв бути?
6. Що сталося з Сергієм під час громадянської війни?
7. Скільки років було юнакові, коли він почав займатися танцями?
8. Чому Сергій поїхав до Парижа?
9. Чи досяг Сергій у Франції успіхів? Що йому допомогло стати найкращим танцівником не лише паризького театру, а й усього світу?
10. Про яке місто завжди пам'ятав Серж Лифар? Чому?
11. Чи бачився він ще зі своїми батьками після того, як поїхав до Парижа?
12. Який талант виявився у Сержа Лифаря наприкінці життя?
13. Як підписався Серж Лифар в останньому листі до дружини?
14. Де похований Серж Лифар?
15. Як вшанована пам'ять Сержа Лифаря в Україні?

Післятекстові завдання

Завдання 1. Поділіть текст на кілька частин. Складіть план тексту. Перекажіть текст.

Завдання 2. Допишіть речення.

1. Навчаючись у гімназії, Сергій …
2. Мріючи стати музикантом, хлопець …
3. Побачивши урок класичного танцю, юнак …
4. «Не вміючи танцювати, я …», – згадував пізніше Серж Лифар.
5. Приїхавши до Парижа, Сергій …
6. Очоливши балетну трупу театру «Гранд Опера», Серж Лифар …
7. Живучи за межами України, видатний танцівник ніколи …
8. Покинувши театр, Серж Лифар почав …

Завдання 3. Виберіть необхідні слова і напишіть їх на місці крапок у правильній граматичній формі.

танець, танцювати, танцівник

Серж Лифар – один з найвидатніших … XX століття. На сцені Палацу «Україна» ми вперше побачили український народний … - гопак.

… – популярне захоплення сучасної молоді. Олександра … з Максимом вальс. Серж Лифар виховав 11 … – зірок світового балету.

поранити, поранений (-а, -е, -і), поранення

Через складне … Сергій змушений був відмовитися від мрії стати музикантом. Хлопчик узяв додому … птаха, щоб вилікувати його. Мурат … собі руку гострим ножем.

навчання, навчатися, навчати
Студентів запросили на навчання до Сполучених Штатів Америки. Я … співати народні пісні. В університеті … багато іноземних студентів. Ми завжди вдячні вчителям, які нас … .

Франція, француз (француженка, французи), французький (-а, -е, -і)
Серед пасажирів літака були чехи та поляки, британці та українці, кілька … і один австрієць. Коли я вперше почула про Жанну д'Арк, мені захотілося більше дізнатися про життя хороброї … . Мемуари генерала видані …, англійською, румунською та іншими мовами. Віктор Гюго – видатний … письменник-романтик. Карл І був наймолодшим сином короля … Людовіка VIII.

Київ, киянин (киянка, кияни), київський (-а, -е, -і)
… постав на правому березі Дніпра, на пагорбах, які високо піднімаються над річкою. Для … немає нічого дорожчого за Київ. Справжній … - це та людина, яка робить щось для свого міста. У ІХ ст. … князі поширили свою владу на сусідні землі.

Україна, українець (українка, українці), український
Сучасна … – це велика держава, яка відновила свою незалежність наприкінці ХХ століття. Сергій Михайлович із захопленням розповідав про … народні пісні, танці і обряди, які чув і бачив у маєтку свого діда. Я - …, і Батьківщина моя - … . Учасники конференції відвідали музей видатного … і поклали квіти до пам'ятника.

Завдання 4. Утворіть від іменників прикметники.
*Наприклад: Україна – україн**ськ**ий*
-ськ-, -зьк- (г, з, ж + ськ = зьк)
Київ –
університет –
реформатор –
дворянин (дворяни) –
Софія –
француз **з** –
Пари**ж** –
інститут –
президент –
село –
місто –

-н-
балет –
опера –
культура –

пам'ять –
віртуоз –
успіх –
музей –
студія –
фортепіано –
конкурс –

-ов-
наука –
виставка –
книжка –

-аль-н-
театр –
навчання –

Завдання 5. Прочитайте речення. Знайдіть словосполучення з місцевим відмінком і поставте до них запитання.

Серж Лифар народився в Києві в українській дворянській родині. Він часто їздив у село неподалік від Канева, в якому жив його дідусь. Хлопчик співав у хорі Софійського собору, навчався у гімназії і водночас у консерваторії. Він вчився грати на фортепіано та скрипці. Півроку Сергій навчався у балетній студії при Театрі опери. У Парижі Серж Лифар став знаменитим танцівником. У театрі «Гранд Опера» він поставив понад 200 балетів, виконував у них головні партії, навчав молодих артистів. Серж Лифар був професором Сорбонни. У цьому університеті він викладав історію і теорію танцю. Усе життя Серж Лифар мріяв повернутися на Батьківщину. Але не зміг. Він помер у Швейцарії, а похований у Парижі. На його могилі написано: «Серж Лифар з Києва».

Завдання 6. Напишіть, про що ви дізналися з тексту «Я – українець, і Батьківщина моя – Україна».

З тексту я дізнався (дізналася),

ким був…
у якому році…
у якому місті…
у якому хорі…
де навчався…
що сталося…
у якому музеї України зберігається…
про що розмовляли…
що написав…
у якому місті відбувається…

Текст 7. Прочитайте текст. Дайте відповіді на запитання.

Богдан Ступка[13]

Богдан Ступка – видатний український актор театру та кіно. Він народився 1941 року в селі Куликів, що знаходиться недалеко від Львова. З дитинства Богдан захоплювався театром – його батько співав у хорі Львівського оперного театру, дядько був солістом хору, а тітка також працювала у цьому театрі. Пізніше Богдан Ступка згадував: «Я виріс в оперному театрі, батьки мої співали і вся родина співала».

Богдан Ступка навчався в акторській студії Львівського театру драми і одночасно почав виступати на його сцені. Також він навчався у Київському інституті театрального мистецтва.

З 1978 року став актором Київського театру імені Івана Франка, а з 2001 року - його художнім керівником.

У кіно Богдан Ступка дебютував у 1970 році. Це була роль у фільмі «Білий птах з чорною ознакою». Завдяки цьому фільму він став популярним. Загалом Богдан Ступка зіграв понад 100 ролей у кіно і більш як 50 – у театрі. Найвідоміші його ролі – історичні персонажі: це українські гетьмани Іван Брюховецький, Іван Мазепа та Богдан Хмельницький, король Ричард III, Чингізхан та інші. Богдан Ступка жартував, що за 30 років його акторської кар'єри він зіграв усіх царів, вождів і генералів. Кожна його роль була шедевром, свідчила про його величезний талант і геніальність. На вистави, в яких він грав, завжди були аншлаги. Він жив на сцені, ставав тим героєм, якого грав. І в цьому його унікальність.

Богдан Ступка знімався в російських, польських, австрійських фільмах, але завжди залишався українським актором. Мудрість, працьовитість, щирість, доброзичливість, а також – співуча українська мова були його характерними рисами.

Син Богдана Ступки Остап – теж актор театру та кіно. Якось Остап сказав батьку жартома: «Тату, зміни прізвище, бо два Ступки в одному театрі – це багато!». Остап грав з батьком у виставі «Тев'є-Тевель».

«У мене важкий характер, - якось в інтерв'ю сказав Богдан Ступка. - Дружина мені каже: «Так, з тобою важко жити. Але коли я дивлюся виставу, де ти виходиш на сцену, то знову закохуюся і все пробачаю!» Ось яка сила мистецтва! З дружиною ми прожили більш як сорок років. І вважаю, що мені пощастило!», - говорив великий актор.

Богдан Ступка був міністром культури України, президентом Київського міжнародного кінофестивалю. Він казав: «Я мрію, щоб українська культура стала відомою в усьому світі. Мрії повинні здійснюватися, і я щасливий, що можу щось робити для цього».

---

[13] За матеріалами: Богдан Ступка – символ української культури. URL : http://lider.ofpd.kiev.ua/index.php/legend/item/52-bogdan_stupka 10 цитат про життя від Богдана Ступки . URL : http://inspired.com.ua/people/bohdan-stupka/ Феномен Богдана Ступки. URL : http://slovoprosvity.org/2012/09/11/ 10 маловідомих фактів із життя Богдана Ступки. URL : http://xto3na.files.wordpress.com/2012/07/stupka.jpg

Помер Богдан Ступка 22 липня 2012 року від тяжкої хвороби. Це була велика втрата для українського мистецтва, культури, для всього українського народу, а також людей з інших країн, які його любили і шанували.

1. Хто такий Богдан Ступка?
2. Коли і де він народився?
3. Чому Богдан ще з дитинства захопився театром?
4. У якому інституті Богдан Ступка навчався на актора?
5. Який фільм став дебютом у кіно для Богдана Ступки?
6. Скільки років Богдан Ступка був художнім керівником Київського академічного українського драматичного театру імені Івана Франка?
7. Скільки ролей зіграв актор у кіно і в театрі?
8. Які його найвідоміші ролі?
9. Про що мріяв Богдан Ступка?

Післятекстові завдання

Завдання 1. Доберіть до дієслів форми доконаного виду та напишіть до них запитання.

Зразок: захоплюватися – захопитися *ким? чим?*

співати –
ставати –
грати –
свідчити –
казати –
здійснюватися –
любити –
шанувати –
згадувати –
жартувати –
дивитися –

Завдання 2. Утворіть від дієслів іменники.

Наприклад: співати – спів.

жити –
мріяти –
працювати –
втрачати –
закінчувати –
дебютувати –
грати –
любити –
шанувати –

Завдання 3. Утворіть від прикметників та прислівників вищий і найвищий ступені порівняння.

Наприклад: видатний – видатніший, найвидатніший.
важкий –
популярний –
білий –
гарний –
чорний –
великий –
відомий –
щасливий –
погано –
багато –
пізно –
важко –

Завдання 4. Поставте слова в дужках у правильній граматичній формі.
недалеко від (Львів)
співати у (хор)
працювати у (театр)
навчатися в (акторська студія)
роль у (фільм)
грати у (вистава)
понад (сто)
більше (п'ятдесят)
бути (міністр, президент)
ставати (герой, популярний актор, художній керівник)
мріяти про (розвиток (культура))
президент (міжнародний кінофестиваль)
втрата для (люди)

Завдання 5. Трансформуйте речення. Замініть пряму мову непрямою.
1. Пізніше Богдан Ступка згадував: «Я виріс в оперному театрі, батьки мої співали і вся родина співала».
2. Якось Остап сказав батьку жартома: «Тату, зміни прізвище, бо два Ступки в одному театрі – це багато!».
3. «У мене важкий характер, – якось в інтерв'ю сказав Богдан Ступка. – Дружина мені каже: «Так, з тобою важко жити. Але коли я дивлюся виставу, де ти виходиш на сцену, то знову закохуюся і все пробачаю!».
4. «З дружиною ми прожили більш як сорок років. І вважаю, що мені пощастило!», – говорив актор.
5. Він казав: «Я мрію, щоб українська культура стала відомою в усьому світі. Мрії повинні здійснюватися, і я щасливий, що можу щось робити для цього».

Текст 8. Прочитайте текст, дайте відповіді на запитання.

Усмішка *(за В.О. Сухомлинським)*[14]

Був гарний травневий ранок. Яскраво світило сонце. На зеленому полі за селом розцвіли барвисті квіти, в блакитному небі співала свою пісню пташка.
Цієї ранкової хвилини з хати вийшла маленька дівчинка. У неї були блакитні очі, біляве волосся. Вона пішла зеленим полем. Побачила красивого метелика й усміхнулася. Дівчинка дуже зраділа. Їй захотілося, щоб увесь світ побачив її усмішку.
Дівчинка усміхалася і йшла за метеликом. А він летів повільно, не поспішав.
Раптом дівчинка побачила діда. Він ішов їй назустріч. Погляд його був похмурий, брови насуплені, очі – злі. Дівчинка усміхнулася дідові. Вона сподівалася: ось зараз і він усміхнеться. Невже в цей радісний день можна бути похмурим і непривітним? Та дід не усміхнувся. Погляд його залишився похмурим, брови – насуплені, очі – злі.
Дівчинка злякалася. В ту мить їй здалося, що весь світ став темним, похмурим. Зелене поле посіріло. Блакитне небо стало бліде, а пісня пташки вже не лунала.
Дівчинка заплакала. Через хвилину дід був уже далеко. Вона бачила тепер лише його спину, але їй здавалося, що й спина діда зла і непривітна.
Дівчинка йшла полем далі. Скоро вона побачила, що назустріч знову хтось іде. Це була старенька бабуся. Дівчинка насторожилася і запитально подивилася на неї. Бабуся усміхнулася. Її усмішка була дуже доброю і щирою. І відразу дівчинці здалося, що весь світ навколо знову став світлим, зацвіли квіти, заспівали птахи. Вона засміялася і побігла далі за метеликом. А бабуся зупинилася на хвилину і щось тихо прошепотіла, дивлячись на дитину.

1. Про яку пору року йдеться у тексті?
2. Чому маленька дівчинка була радісною?
3. Хто перший ішов назустріч дівчинці?
4. Чи привітним був дід до дівчинки?
5. Чому дівчинка заплакала?
6. Кого зустріла дівчинка після діда?
7. Бабуся теж була похмурою і не усміхалася?
8. Що здалося дівчинці після зустрічі з бабусею?
9. Як ви гадаєте, що прошепотіла бабуся?

[14] За матеріалом: Сухомлинський В. Усмішка. В *В. Сухомлинський. Вогнегривий коник*. К.: Вікар, 2008. С.178.

Післятекстові завдання

Завдання 1. Опишіть зовнішність і характер дівчинки та діда. Що ви можете сказати про характер бабусі?

Завдання 2. Напишіть антоніми.

1. привітний ≠
2. похмурий ≠
3. добрий ≠
4. щирий ≠
5. білявий ≠
6. маленький ≠
7. старий ≠
8. злий ≠
9. світлий ≠
10. плакати ≠
11. радіти ≠

Завдання 3. Читайте іменники. Утворіть від них прикметники.

*травень – травн**ев**ий*
*сонце – сон**ячн**ий*

-ев-

червень –
жовтень –
липень –
квітень –
березень –
овоч –
груша –

-ов-

фрукт –
казка –
свято –
дощ –
апельсин –
ранок –

-н-

захід –
схід –
природа –
мільйон –
культура –
туман –
район –

-ичн-
історія –
турист –
математика –
епізод –

Завдання 4. Доберіть до іменників прикметники і запишіть їх.
Це …….. парк. Це гарний парк.
1. Це …… поле.
2. Це …… квіти.
3. Це …… сонце.
4. Це …… дівчинка.
5. Це ……. небо.
6. Це …….. метелик.
7. Це …….. дід.
8. Це ……. бабуся.
9. У неї …… очі.
10. У неї ……. волосся.
11. У нього …… погляд.
12. У неї …….. усмішка.
13. Був ……. ранок.

Завдання 5. Напишіть ступені порівняння прикметників.
старий – старіший – найстаріший
малий –
красивий –
привітний –
похмурий –
добрий –
щирий –
радісний –
білий –
щасливий –
злий –

Завдання 6. На місці крапок напишіть необхідне дієслово у відповідній формі.
зупинятися – зупинитися
Поїзд щодня …….. на цій станції на дві хвилини.
Дівчинка ……, щоб подивитися на гарну квітку.
Хлопець ……. і привітався.

шепотіти – прошепотіти
Ображений хлопчик довго щось …….. сам до себе.
Незнайомець …… щось незрозуміле і пішов далі.

лякатися – злякатися
Я завжди …….., коли чую грім.
Він дуже ……., навіть побілів.
…….. не я, а він.

цвісти – зацвісти, розцвісти
Щороку біля хати …… ці чудові квіти.
Два дні тому ……. троянда.
Настала весна, …… дерева.

Текст 9. Прочитайте текст. Складіть план прочитаного тексту. Дайте відповіді на запитання.

Українські писанки[15]

В Україні є традиція створювати писанки. Вона має давню історію. Більш як тисячу років тому писанки створювали до язичницького свята зустрічі весни. Пізніше, після прийняття християнства, їх почали розмальовувати до найбільшого християнського свята Великодня. Писанки – це пофарбовані яйця, на яких зображені різні візерунки та орнаменти.

Яйце символізує сонце і відродження життя. Наші предки вірили, що писанки мають магічну силу, вони захищають людину від зла. Писанка в хаті означала щастя і добро.

Писанки створюють різними способами. Яйце, пофарбоване в один колір, називається крашанкою. Червоне яйце означає радість, життя, любов; жовте – врожай; блакитне – здоров'я; зелене – добробут. Малюнки на писанках мають різне значення: зірка і хрест – символи сонця; рослини – символи юності, краси, здоров'я; дерево – символ міцної родини тощо.

У кожному регіоні України були свої елементи орнаменту, кожен майстер знав свої секрети роботи. Наприклад, у центральних регіонах України найчастіше використовували геометричний малюнок на яйці, у північних і західних регіонах малювали рослини.

Є багато легенд про писанки. Одна з них розповідає про те, як колись Ісус Христос ішов разом з апостолом Петром повз село, в якому жили погані люди. Вони побачили Ісуса Христа і почали кидати в нього каміння. Але коли каміння торкалося Ісусового одягу, воно перетворювалося на писанки та крашанки. Святий Петро зібрав усі писанки і крашанки, а пізніше віддав їх добрим християнам.

В іншій легенді йдеться про те, як мати Ісуса Христа після його смерті дуже сумувала і плакала, нічого не їла і не пила. До неї прийшла сусідка і принесла

[15] За матеріалами: Легенда про писанки. URL : http://feelgood.ua/blog/KSIUSA555/legenda-pro-pisanki/#.UwX0ss59KX0 Народна писанка. URL : http://pysancka.narod.ru/legendy.htm Короткі історичні відомості про культурний символ України писанку. URL: http://institute.com.ua/searchdirect.php?ID=3357163 Софія Київська. URL : http://ridna.ua/konkursy/sofiya-kyyivska/

кошик з яйцями. Вона сказала: «Маріє, не плач, не сумуй! Радій, Маріє, твій син воскрес!» Сльози радості потекли з очей Марії і впали на яєчка. І на них з'явилися чудові квіти, гарні метелики, зірки. Марія зраділа і почала дарувати ці яєчка людям. Вона казала: «Радійте! Христос воскрес!» Так всі дізналися про те, що Христос воскрес. Відтоді в Україні створюють писанки і дарують їх на Великдень друзям та рідним.

В українському місті Коломиї є музей писанки. Він незвичайний, тому що має форму величезного яйця. Тут можна дізнатися про історію писанок, побачити писанки з різних регіонів України.

У Софійському соборі в Києві в одному із залів кілька років тому можна було побачити панно з писанок. Це обличчя Божої Матері, створене з 15 тисяч писанок. Панно виготовляли майже 70 чоловік – художники, музиканти, діти.

В Україні кажуть: «У світі доти існуватиме любов, доки люди створюватимуть писанки».

1. Що таке писанка?
2. Коли з'явилися перші писанки?
3. Яке символічне значення мала писанка у давні часи?
4. До якого свята зараз створюють писанки?
5. Що означають малюнки на писанках?
6. Які існують легенди про писанки?
7. Який музей є у місті Коломиї?
8. Яке панно можна було побачити в Софійському собору?
9. Скільки чоловік створювали панно з писанок?
10. Що кажуть в Україні про писанки?

Післятекстові завдання

Завдання 1. Знайдіть у тексті слова, які відповідають на запитання *хто?* і *що?* Напишіть їх у формі однини та множини.

Завдання 2. Доберіть антоніми до поданих слів.

Наприклад: молодий ≠ старий

давній ≠
починати ≠
великий ≠
добро ≠
щастя ≠
радість ≠
здоров'я ≠
юність ≠
сумувати ≠
воскресати ≠
поганий ≠

Завдання 3. Напишіть прикметники, які можна вживати з наведеними іменниками.
Наприклад: свято – язичницьке, християнське, веселе, чудове, велике.
Традиція, хата, яйце, родина, дерево, людина, квіти, художник.

Завдання 4. Утворіть іменники від наведених дієслів.
Наприклад: відповідати – відповідь
починати –
малювати –
жити –
вірити –
захищати –
сумувати –
радіти –
фарбувати –
знати –
розповідати –
символізувати –

Завдання 5. Напишіть видову пару до кожного з дієслів. Складіть з ними речення.
Дізнаватися – _____, малювати – _____, фарбувати – _____, створювати – _____, вірити – _____, використовувати – _____, бачити – _____, кидати – _____, нести – _____, плакати – _____, дарувати – _____, казати – _____.

Завдання 6. Прочитайте дієслова та дієприкметники, утворені від дієслів. Скажіть, за допомогою яких суфіксів утворені дієприкметники.
Зображати – зображений, пофарбувати – пофарбований, створити – створений, захищати – захищений, перетворювати – перетворений, зібрати – зібраний, виготовляти – виготовлений, розмалювати – розмальований, використати – використаний, побачити – побачений, принести – принесений, подарувати – подарований.

Текст 10. Прочитайте легенду. Дайте відповіді на запитання.

Легенда про Любов[16]

Колись дуже давно на Землі був острів, на якому мешкали всі духовні цінності. Але одного разу вони помітили, що острів почав опускатися під воду. Усі цінності збудували для себе кораблі, щоб попливти світ за очі. Не збудувала корабель тільки Любов. Вона сподівалася, що все буде добре. Але коли Любов побачила, що скоро весь острів зникне під водою, вона злякалася і

[16] За матеріалом: Легенда про Любов. URL : http://ua-prytcha.livejournal.com/2308.html

теж вирішила рятуватися. Тоді Любов звернулася до Багатства і попросила його:
– Візьми мене, будь ласка, на свій корабель.
Але Багатство відповіло:
– На моєму кораблі багато дорогоцінностей і золотих речей. Для тебе тут немає місця.
Коли повз острів пропливав корабель Суму, Любов попросила його про допомогу. Але Сум відповів:
– Вибач, Любове, я такий сумний, мені треба завжди залишатися одному.
Тоді Любов побачила корабель, на якому пливла Гордість. Вона попросила про допомогу її. Однак Гордість сказала, що Любов буде їй заважати.
Мимо пропливала Радість, але вона так веселилася, що навіть не почула, коли її кликала Любов.
Тоді Любов заплакала. Але раптом вона почула голос:
– Ходімо, Любове, я заберу тебе з собою.
Любов озирнулася і побачила старого чоловіка. Дідусь посадив її у свій корабель, привіз її до суші і поплив далі. У ту мить Любов подумала, що вона навіть не знає імені свого рятівника.
Тоді вона звернулася до Знання:
– Скажи, Знання, хто врятував мене? Хто був цей дідусь?
Знання подивилося на Любов:
– Це був Час.
– Час? – перепитала Любов. – Але чому він врятував мене?
Знання ще раз подивилося на Любов, потім туди, куди поплив старий:
– Тому що тільки Час знає, що Любов у житті – найважливіша.

1. Які духовні цінності жили на острові? Які інші цінності ви знаєте?
2. Чому Любов не збудувала для себе корабель?
3. До кого зверталася з проханням про допомогу Любов?
4. Чому Багатство, Сум, Гордість і Радість не взяли Любов до себе?
5. Хто врятував Любов? Чому?
6. Як ви думаєте, що найважливіше у нашому житті? Що потрібно людині для щастя?
7. Чому ми хочемо, щоб нас любили рідні, друзі, кохані? (*Варіант відповіді*: Коли ми знаємо, що нас хтось любить, ми розуміємо, що потрібні цій людині).
8. Як ви розумієте слова українського філософа Григорія Сковороди: «Любов виникає з любові. Коли я хочу, щоб мене любили, я сам першим люблю».
9. Поясніть фразу: «Мудра людина та, яка вміє любити» (*Варіант відповіді*: Людина, яка любить, хоче бути кращою. Вона не хоче бути злою, жадібною, дратівливою, вона стає активнішою, творчою тощо).
10. Є такий вираз – «сліпа любов». Як ви думаєте, що він означає?

Післятекстові завдання

Завдання 1. Напишіть антоніми.
Наприклад: життя ≠ смерть
Радість ≠
Багатство ≠
Сумний ≠
Веселий ≠
Любов ≠
Добре ≠
Здоров'я ≠
Щастя ≠
Плакати ≠
Давно ≠
Старий ≠

Завдання 2. Напишіть слова, що стоять у дужках, у потрібній граматичній формі.
1. Людині важко жити без (любов). 2. З (радість) я дізнався про те, що вступив до університету. 3. Здоров'я належить до матеріальних (цінність), а добро та щастя – до духовних. 4. Найбільшою (дорогоцінність) є людина. 5. Можна з (гордість) сказати, що ми перемогли. 6. Після (ніч) настане день. 7. Без (сіль) борщ несмачний. 8. Треба подолати в собі такі погані риси характеру, як (злість, жадібність, дратівливість). 9. Стаття в газеті називалася «Розмова з (молодь)». 10. Дмитро побачив (мати) і покликав її. 11. Роман сказав, що повернеться за (мить).

Завдання 3. Доберіть до дієслів форми доконаного виду та напишіть до них запитання.
Наприклад: бачити – побачити *що? кого?*
помічати –
опускатися –
будувати –
пливти –
зникати –
вирішувати –
звертатися –
відповідати –
просити –
казати –
чути –
забирати –
везти –
дивитися –

Завдання 4. Перекажіть текст від імені Любові.

Завдання 5.
а) Замість крапок напишіть дієслова *пливти, попливти, припливти, пропливти* у відповідній граматичній формі.
1. Друзі розповіли, куди та навіщо вони … .
2. Незабаром ми будемо … повз старовинні мости і палаци.
3. Через десять хвилин корабель … в море.
4. До нашого порту … корабель під назвою «Україна».

б) Замість крапок напишіть дієслова *везти, повезти, привезти* у відповідній граматичній формі.
1. Тарас попросив друга … йому книги.
2. Мені доведеться … з собою багато речей.
3. Дідусь … мене до іншого острова.
4. Тато … сьогодні дітей до зоопарку.

Текст 11. Читайте текст і вірш після тексту. Переказуйте (розкажіть, про що Ви дізналися, що Вас найбільше вразило, зацікавило). Поставте до тексту 15 різних запитань і дайте на них відповіді.

Олена Теліга[17]

Ця жінка була унікальною: українкою за духом і за походженням, хоча і народилася в Росії та спілкувалася довгий час російською. Завжди елегантною, тендітною і трохи ексцентричною. Її очі світилися цікавістю до всього, наївністю і мудрістю водночас. Вона була сама жіночність і незламний борець. Вона причарувала багатьох чоловіків, а віддала своє серце тільки одному. Вона знала, що таке багатство і не зламалася у бідності.

Олена Шовгенова (або Шовгеніва) народилася 21 липня 1906 року в українсько-білоруській родині під Москвою. Свої перші вірші, написані російською мовою, Олена показувала небагатьом. У сім'ї вже був поет – її брат, тому до творчості дівчини усі ставилися несерйозно.

Переїхала до Києва на 12-му році життя, навчалася в Жіночій гімназії. Батько, урядовець Української народної республіки (УНР), разом із старшим сином у 1920 році переїхали в Чехословаччину. Навесні 1922 року матері Олени разом з донькою та сином Сергієм вдається вибратися з радянської України спочатку в Польщу, а в липні 1922 року оселитися в Подєбрадах у Чехословаччині, де на той час ректором Української господарської академії був її чоловік. Саме в Чехословаччині майбутня поетеса усвідомила, що є українкою і що цим пишається. Як Олена розповідала потім, сталося це в один момент: "Я була тоді в товаристві блискучих кавалерів, ми сиділи за столиком і пили вино. Невідомо, хто і невідомо з якого приводу почав говорити про нашу мову за всіма відомими "залізяку на пузяку", "собачій язик", "мордописня"... Всі з того

[17] За матеріалом: Олена Теліга: поетка, патріотка, модель. URL: https://uamodna.com/articles/olena-teliha-poet-patriot-model/

реготали... А я враз почула в собі гострий протест. У мені дуже швидко наростало обурення. Я сама не знаю чому. І я не витримала: “Ви хами! Та собача мова - моя мова!.. Мова мого батька і моєї матері!”
Після цього випадку почався "україномовний період" у житті поетеси. Рідною мовою для Олени була російська, але українську вона вивчала з особливою завзятістю. Одним з її вчителів став бандурист Михайло Теліга. Напевно, з прізвища ви вже здогадалися, що саме йому вдалось підкорити серце веселої та незвичайної дівчини. А далі одруження і переїзд до Польщі. У Варшаві вона чим тільки не займалася: вчителювала, виступала в кабаре, була навіть моделлю (як про це пише в одному з листів “Працювала в магазині як модель, іноді по кілька годин стояла перед кравчинями і кравцями в одній комбінації”).
Звичайно, таку роботу Олена обрала не з власної волі. Потрібно було допомагати хворій матері. Але задумайтеся: Олена Теліга, відома поетеса з трагічною долею (як знає її більшість), була фактично однією з перших українських моделей. Можна тільки уявити, скільки чоловічих сердець полонила красуня, йдучи подіумом. Друзі кажуть, що риси обличчя у неї були неправильні, однак це її не псувало – Олена була надзвичайно приваблива. Не залишав нікого байдужим і її шарм, через який її порівнювали з Гретою Габо. Завжди незмінна: висока, струнка і неодмінно у капелюшку. Напевно, саме через свою неординарність вона завжди була у центрі уваги.
Після весілля Олена розпочинає активну діяльність: публікує статті та вірші у часописах, листується з українськими письменниками, видає власну збірку. Проте тяжіння до Києва, до міста її юності, жило в її душі постійно. І в жовтні 1941 вона повертається до Києва. У місті організовує Спілку українських письменників, відкриває пункти харчування, видає тижневик літератури і мистецтва «Литаври», що мав антирадянське та антифашистське спрямування.
У лютому 1942 р. почалися арешти. Друзі попереджали Олену, що гестапо готує засідку на вул. Трьохсвятительській, де розміщувалася Спілка; проте знала, на що йде, втікати не збиралася. У приватній розмові уперто підкреслила: «Ще раз із Києва на еміграцію не поїду! Не можу…»
Це був її свідомий вибір, це був її шлях, який вона гідно пройшла до останнього подиху. Олена пішла на загибель, з нею пішов і її чоловік Михайло. Під час арешту він назвався письменником, щоб бути разом з нею.
У київському гестапо Олена Теліга перебувала у камері № 34. На сірому гестапівському мурі залишила вона свій останній автограф: угорі намальовано тризуб і напис — «Тут сиділа і звідси йде на розстріл Олена Теліга».
За даними істориків, 22 лютого 1942 р. українську письменницю-патріотку було розстріляно в Бабиному Яру разом із чоловіком та соратниками.
***

Тільки вечір злітає на місто
І нема біля мене нікого,
Я збираю в єдине намисто
Всі слова, що почула від нього.

Хай назустріч ідуть мені люде!

Хай цілує непроханий вітер!
Все, що пише він, згадано буде
До останніх малесеньких літер.

Хоч на вулиці зимно і сніжно,
Хоч шумить надокучливе місто,
Я зберу обережно і ніжно
Всі ці згадки в безцінне намисто.

І намисто я це заховаю,
Покладу його глибоко в душу,
Бо воно найдорожче, що маю,
І його схоронити я мушу.

О, я знаю, життя — довге поле,
Будуть зустрічі, гарні години,
Та його не забути ніколи,
І для мене він буде — єдиний.

Інші зустрічі зникнуть спокійно,
Розлетяться, як дим той у комин,
А в душі буде жити постійно
Тільки він — найдорожчий мій спомин.

Текст 12. Читайте текст. Переказуйте (розкажіть, про що Ви дізналися, що Вас найбільше зацікавило). Поставте до тексту 15 різних запитань і дайте на них відповіді.

Алла Горська[18]

Алла Горська народилася 1929 р. в Ялті в інтелігентній творчій родині. Мати Алли — Олена, ніколи, на відміну від чоловіка, кар'єри не робила. В Ялті вона працювала вихователькою у дитячих закладах. Батько, Олександр Горський, був одним з організаторів радянського кіновиробництва, директором Ялтинської, Ленінградської, Київської та Одеської кіностудій.

З 1946 до 1948 року Алла вчилася в Київській художній школі імені Шевченка, згодом в Київському художньому інституті. Влітку 1952 вийшла заміж за студента цього ж інституту Віктора Зарецького. Через два роки, закінчивши інститут, працювала за фахом у галузі монументального живопису. Створила галерею портретів відомих українських діячів. На початку 60-х вона досконало вивчила українську мову, хоча рідна її мова була російська. З батьком вона, наприклад, і далі розмовляла російською. Але в усіх інших випадках – принципово українською, хоч і з певним акцентом. Алла Горська брала участь в

[18] За матеріалом: Алла Горська: художниця, яка боролася. *Повага*. URL : https://povaha.org.ua/alla-gorska-hudozhnytsya-yaka-borolasya/

організації літературно-мистецьких вечорів, підготовці щорічних Шевченківських свят. Разом з молодими поетами-«шістдесятниками» і майбутніми правозахисниками Василем Стусом, Василем Симоненком та Іваном Світличним Алла була одним з організаторів і активним членом Клубу творчої молоді «Сучасник» у Києві.

Тоді ж почалося більш глибоке занурення в українську культуру самої Алли Горської. У листуванні з друзями вона ділилася думками про те, яким бачить українське мистецтво, не боячись, що її погляди можуть не розділяти інші:

"Мені "не подобається мистецтво Пікассо як прояв світогляду світового міщанства. Мистецтво без коріння, народу, нації. Мистецтво індивідуумів, яке базується на власних почуттях (Фрейд)". Проте Пікассо до с…и мої протести, базікання. Він існує об'єктивно як певна філософія, світогляд. Але існує мистецтво Мексики, що представляє свій народ. І я працюю, щоб було мистецтво сучасне, українське, яке представляє свій народ".

У 1964 році вона в співавторстві з іншими художниками створила в Київському університеті вітраж «Шевченко. Мати». Вітраж було знищено адміністрацією університету за вказівкою секретаря міського комітету КПУ з ідеології. Скликана після цього комісія кваліфікувала його як ідеологічно ворожий, і Аллу Горську виключили зі Спілки художників.

Горська брала активну участь в українському правозахисному русі. У 1962 році Алла разом з поетом Василем Симоненком і письменником Лесем Танюком виявили на Лук'янівському та Васильківському цвинтарях і в селищі Биківні на території Деснянського району м.Києва місця поховання розстріляних органами НКВС у 1930-1940-х роках, про що було зроблено заяву до Київської міської ради.

Вона матеріально і морально підтримувала родини політв'язнів, листувалася з ними. Дисиденти, які поверталися з ув'язнення, зверталися до неї за допомогою.

У квітні 1968 року поставила свій підпис під листом-протестом 139 діячів науки і культури на ім'я Леоніда Брежнєва у зв'язку з арештами і протизаконними судами над дисидентами.

По Києву і всій Україні стали поширюватися чутки з КДБ про існування терористичної організації, нібито керованої західними спецслужбами. Одним з керівників цієї організації називали Горську. За нею та її чоловіком Зарецьким стежили (часто демонстративно), їм погрожували. «*Від випадковий перехожих або невідомих попутників у транспорті можна було почути: «Ви дограєтеся, ще не таке буде» та інше*, — згадує її син Олесь. — *Кілька разів я сам був свідком таких випадків. Під нашим будинком часто крутилися топтуни. Поява так званого зовнішнього спостереження або його посилення могли бути сигналом того, що готується арешт. Її викликали в КДБ як свідка на допити та на очні ставки. Сусіди по комунальній квартирі перед від'їздом до Ізраїлю в 1973 році розповіли, що в 1964 році дозволили співробітникам КДБ установити в себе стаціонарний мікрофон, спрямований на наше помешкання. За деякими ознаками було очевидно, що і телефон прослуховується*».

У 1970 році склала протест до Верховного суду УРСР стосовно незаконності та жорстокості вироку одному з дисидентів – А.Морозу. «*Таких жінок дуже*

небагато на світі», — пізніше скаже про Аллу Горську Раїса Мороз, яка також була учасницею національного опору.

З цих і, можливо, з якихось додаткових причин було прийнято рішення про вбивство Алли Горської з інсценуванням самогубства її свекра. «*У той фатальний день, 28 листопада 1970*, - згадує син, - *рано-вранці вона вийшла, щоб їхати до діда Івана, до вечора мала повернутися. На наступний день мій батько, стурбований відсутністю дружини, викликав її на телефонні переговори, і 30 листопада телефоністка повідомила, що на переговорний пункт у Василькові ніхто не прийшов. 1 грудня батько поїхав до Василькова, де, на свій великий подив, знайшов порожній будинок. У вікнах було темно, двері замкнені, а на свіжому сніжку видно сліди найімовірніше листоноші, який приносив виклик на телефонну станцію. У міліції, куди батько звернувся, йому відповіли, що будинок не відкриватимуть: потрібні свідки, а час пізній...*

Увечері 1 грудня батько повернувся останнім автобусом до Києва вже на межі нервового зриву і відразу ж звернувся до знайомих. Наступного дня до Василькова приїхали близькі друзі Алли Горської — журналістка Надія Світлична і поет та літературний критик Євген Сверстюк, які наполягли на тому, щоб міліція відкрила будинок. У неглибокому льосі вони знайшли труп Алли Горської. Пізніше того ж дня знайшли мертвим діда Івана біля залізничної колії, ніби він вчинив самогубство. Мій батько був арештований. Спочатку його спробували психологічно зламати, звинувативши у вбивстві дружини з ревнощів, а потім перейшли до основної версії про неприязнь дідуся до мами, через що він її нібито і вбив.

Через кілька тижнів після трагедії мого батька викликали в обласне управління МВС, де офіцер на прізвище Чорний повернув йому частину особистих речей загиблих, у тому числі і дві пари окулярів дідуся у футлярах. Батько поцікавився, чи не страждала його дружина перед смертю, і Чорний відповів: «Убито одним ударом, професійно!». Це важливі слова, адже дід Іван Зарецький, якого слідство визнало єдиним убивцею, ніяк не міг бути професіоналом — він усе життя працював бухгалтером. Звернули ми увагу і на збереження обох пар окулярів – дід Іван їх носив завжди, і про це ми добре знали. Одні одягав, щоб читати, а другі, коли кудись ішов. І важко уявити, що, збираючись лягти під потяг, дід спочатку зняв окуляри, поклав їх у футляр, сховав його в кишеню, і лише потім виконав свій намір».

Усіх друзів сім'ї Горських, які виступили на її похованні 7 грудня — Євгена Сверстюка, Василя Стуса, Івана Геля, Олеся Сергієнка — незабаром заарештували. «*На початку 1972 року в якійсь гнітючій, моторошній обстановці проходили арешти*, — згадує син художниці. — *Засуджували на тривалі терміни: як правило — 7 років табору і 5 років заслання. Ці арешти вдарили по нашій еліті. Для багатьох вони стали початком пекельного кола, з якого вже не було вороття — Іван Світличний повернувся до Києва смертельно хворим, Василь Стус, уже наприкінці 1989 року, — в труні*».

Після розвалу Радянського Союзу за пошуки правди взявся син Алли Горської Олексій. Він по крихтах збирав інформацію про життя матері, листувався і зустрічався з її друзями, колегами, політв’язнями, які вижили. А згодом

отримав доступ до розсекречених матеріалів, завдяки яким зміг довести, що його мати і дідусь були вбиті за вказівкою КДБ.

Текст 13. Прочитайте уважно текст, з якого усунуті певні фрагменти. Доповніть його реченнями або фрагментами речень, поданими після тексту. Доповнений текст повинен утворювати єдине ціле. Два фрагменти у списку є зайвими.

Антуан де Сент-Екзюпері

Маленький Принц[19]

…Так жив я сам-один, не маючи нікого, з ким міг погомоніти-порадитися, аж до аварії, що спіткала мене шість років тому в Сахарі. Почав давати збої двигун мого літака. Ні механік, ні пасажири зі мною не летіли, довелося поратися самому, хоч ремонт був складний. Тут таке: або пан, або пропав. Питної води я мав ледве на тиждень.

Отож першого вечора я заснув на піску в пустелі за тридев'ять земель від будь-якої людської оселі.

1. _____

Уявіть собі мій подив, коли на зорі мене збудив якийсь чудний голосочок.

Він сказав:

— Прошу... намалюй мені баранця.

— Га?

— Намалюй мені баранця...

Я скочив, наче мене громом ударило. Старанно протер очі. Пильно роззирнувся навкруг. І побачив дивовижного хлопчика, що поважно мене розглядав. Ось його найкращий портрет, якого мені пощастило згодом намалювати. Та, звісно, на моєму малюнку він далеко не такий гарний, як був насправді. Не я тут виною. Коли мені було шість років, дорослі відбили у мене охоту до того, щоб стати художником, і я тільки й навчився, що малювати удавів — у натурі та в розрізі.

Отож я виряченими від подиву очима дивився на цю прояву. Не забувайте, що я був за тридев'ять земель, на безлюдді. А проте зовсім не здавалося, щоб це хлоп'я заблукало або вкрай зморилося чи вмирає з голоду, спраги або зі страху. На око годі було сказати, що це дитина, яка загубилася серед пустелі, запропастилася край світу.

2. _____

— А... що ти тут робиш?

Та він знову попросив тихо й вельми поважно:

— Прошу... намалюй мені баранця...

Таємнича поява так вразила мене, що я не посмів одмовитися. І хоч яким безглуздям це могло здатися тут, за тридев'ять земель від людей, коли на

[19] За матеріалом: Certyfikat językowy Uniwersytetu Warszawskiego. Egzamin z języka ukraińskiego na poziomie B2. URL: https://dev-certyfikacja.ckc.uw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/88/2022/01/ukrainskiB2.pdf

мене чигала смерть, я добув із кишені аркуш паперу та самописку. Але одразу ж згадав, що вчився передусім географії, історії, математики та граматики, і сказав хлопцеві (трохи навіть сердито), що не вмію малювати. Він одмовив:
— Байдуже. Намалюй мені баранця.
Я зроду не малював баранів і тому відтворив для нього один із двох малюнків, що тільки й умів малювати: удава в натурі.
3. _____

— Та ні! Я не хочу слона в удаві. Удав дуже небезпечний, а слон надто здоровенний. У мене все маленьке. Мені треба баранця. Намалюй баранця.
І я намалював.
Він глянув пильно та й каже:
— Ні! Цей баранець зовсім хирявий. Намалюй іншого.
Я намалював.
Мій приятель усміхнувся лагідно й поблажливо:
— Ти ж добре бачиш — це не баранець, а баранисько. Ще й рогатий...
Тоді я зобразив ще одного.
Та він забракував і цей малюнок:
— Це надто старий. Я хочу такого баранця, щоб жив довго.
4. _____

І заявив:
— Ось тобі ящик. А в ньому той баранець, який тобі до вподоби.
Я був неабияк вражений, побачивши, як заяснів мій юний суддя:
— Саме такого я й хотів! Як ти гадаєш, багато паші треба для цього баранця?
— А хіба що?
— Таж у мене вдома все маленьке.
— Йому, певне, вистачить. Я дав тобі зовсім маленького баранчика.
Хлопчик схилив голову над малюнком.
— Не такий він і маленький! Глянь-но, він заснув...
Так я познайомився з маленьким принцом.

III

Збігло чимало часу, поки я втямив, звідки він узявся. Маленький принц про все допитувався в мене, зате моїх питань, здавалося, не чув. Лише з випадково зронених слів мені помалу все стало зрозумілим. Так, побачивши мій літак уперше (я не малюватиму літака — для мене це дуже морочливо), він спитав:
— Що то за штуковина?
— То не штуковина. Ця річ літає. Це літак. Мій літак.
І я гордо розтлумачив йому, що вмію літати. Тоді він вигукнув:
— Як? Ти упав з неба?
— Авжеж, — відказав я скромно.
— От дивина!

І маленький принц так голосно зареготав, що мені стало досадно. Я хочу, щоб моєму лихові бодай співчували. Потім він додав:
5. _____

Ось де розгадка його таємничої появи тут, у пустелі!
— То ти потрапив сюди з іншої планети? — гостро спитав я.
Та він не відповів. Розглядаючи мого літака, він тихо хитав головою:
— Але ж на ньому ти не міг прилетіти здалеку...
І надовго поринув у роздуми. Потім дістав з кишені мого баранця і почав роздивлятися цей скарб.
Уявляєте, як зацікавило мене оте напіввизнання, ота загадка про інші планети. Я спробував дізнатися більше.
— Звідки ж ти прибув, хлопче? Де твій дім? Куди ти хочеш забрати мого баранця?
На хвилю він замислився, потім промовив:
— Добре, що ти дав мені ящик: баранець тут ночуватиме, це буде його оселя.
— Атож. А коли ти шануватимешся, я дам тобі ще й мотузок, щоб припинати його удень. І пакіл.
6. _____

— Припинати? Яке безглуздя!
— Бач, коли його не припнеш, він залізе в шкоду або втече.
Мій приятель знову засміявся:
— А куди ж, по-твоєму, йому тікати?
— Будь-куди. Просто перед собою, куди очі світять.
Тоді маленький принц зауважив серйозно:
— Пусте, у мене там усе дуже маленьке.
І дещо журливо додав:
— Коли йти просто перед собою, куди очі світять, то далеко не зайдеш.

IV

Так я довідався про ще одну важливу річ: його рідна планета завбільшки десь із хату! А втім, це й не так уже мене здивувало. Я добре знав, що, крім таких великих планет, як-от Земля, Юпітер, Марс, Венера, уже давно названих, є сила інших, і між них такі маленькі, що їх нелегко побачити навіть у телескоп. Коли астроном відкриває таку планетку, він дає їй не ймення, а номер. Називає, скажімо, астероїд 3251.
7. _____

Цей астероїд бачили лишень раз, 1909 року, його помітив у телескоп один астроном турецький.
Астроном доповів тоді, навівши всі докази, про своє відкриття на міжнародному астрономічному з'їзді. Але він був одягнутий у східні шати, і йому ніхто не повірив.
8. _____

1. І здивувався непомалу, коли хлоп'я відмовило:
2. Я був ще самотніший, ніж потерпілий на плоту посеред океану.
3. І тут мені терпець урвався — адже треба було якнайхутчіш розбирати й лагодити двигун, — і я награмузляв такий малюнок.
4. Мої слова нібито прикро вразили маленького принца.
5. Нарешті до мене вернулася мова, і я сказав:
6. Побачивши його, зніяковів.
7.— Отже, і ти прибув з неба. А з якої планети?
8. Я маю всі підстави думати, що планета, з якої прилетів маленький принц, астероїд B-612.
9. Цього року з ним погодилися геть усі.
10. Отакі ті дорослі!

Зразок тестового контролю. Рівень В2

І. Аудіювання (10 балів)

Прослухайте текст. Відповідайте тільки «так» або «ні».

№	Фраза	так	ні
1.	Велика кількість прізвищ виникла з колишніх прізвиськ.		
2.	У давні часи до імені людини додавали вказівку, звідки ця людина походить.		
3.	Уперше прізвища в сучасному розумінні трапляються в писемних пам'ятках XI століття.		
4.	Прізвища, що закінчуються на суфікс «-енко», буквально означають «великий», «старий чоловік», «дід».		
5.	У середовищі запорізького козацтва були поширені прізвища, утворені сполученням дієслова в наказовому способі та іменника (наприклад, Неїжборщ, Вернигора).		

ІІ. Читання (10 балів)

Завдання 1.
а) прочитайте текст.

Французька королева Анна, донька Ярослава Мудрого

Князь Ярослав – один із найвідоміших князів Київської Русі, великий державний діяч. Він був одним з 12 синів князя Володимира, котрий запровадив християнство на Русі. Час князювання Ярослава Мудрого – це період піднесення Київської держави та її столиці – Києва, розвитку освіти та культури.

Ім'я Ярослава Мудрого було відоме у багатьох європейських країнах. З великим київським князем захотіли поріднитися наймогутніші володарі Європи – королі французький, англійський, норвезький, угорський, шведський.

Наймолодша донька Ярослава Мудрого князівна Анна одержала в Києві початкову освіту у приватних вчителів. Вони навчили її грамоти, історії, іноземних мов, початків математики, співів і малювання.

Слава про її красу та освіченість дійшла до короля Франції Генріха І. Шлюб із нею міг зміцнити владу короля і забезпечити надійні зв'язки з могутньою на Сході державою. Але Ярослав Мудрий не відразу дав згоду на шлюб своєї дочки. Генріх І просив руки Анни тричі. Тільки після приїзду єпископа короля Франції, який від імені Генріха І просив руки князівни Анни, Ярослав дав згоду на шлюб дочки з Генріхом.

У 1049 році Анна залишила батьківський дім. Через 2 місяці вона з посольством прибула до Франції. 14 травня 1049 року король Генріх одружився з Анною. Ця церемонія відбулася в Реймському соборі. Анна стала французькою королевою. Під час цієї важливої події королева подарувала собору Євангеліє, яке вона привезла з Києва. Книга була написана кирилицею, яка була офіційним письмом у Київській Русі. Ця найдавніша пам'ятка зберігається зараз у міській бібліотеці у Реймсі (Франція). На цьому Євангелії французькі королі довгий час присягали під час коронації в соборі.

У Анни та Генріха було троє синів. Оскільки король майже весь час був у походах, то вона сама їх виховувала. Тут у великій пригоді стала її освіта і культура. Анна не лише займалася вихованням дітей. Вона мала право ставити підпис на важливих державних документах і приймати самостійні рішення.

У 35 років Анна стала вдовою. Король Генріх помер у 1059 році, через 10 років після їхнього одруження. Королем Франції став неповнолітній син Генріха Філіп. Анна допомагала синові у його державних справах, супроводжувала його в поїздках по країні, її підписи стоять на багатьох документах того часу. Остання грамота була підписана вже немолодою Анною у 1075 році.

До наших часів у Санлісі недалеко від Парижа зберігся монастир, заснований Анною. Неподалік від входу до монастиря стоїть скульптура Анни в повний зріст. На постаменті надпис: «Анна руська королева французька, засновниця храму у 1056 році».

Ще на початку 90-х років XX ст., в перші роки незалежності України, Надзвичайний і Повноважний Посол Франції в Україні на прес-конференції з приводу Днів культури Франції в Україні наголосив, що початок культурним відносинам України з Францією поклала французька королева Анна, донька Ярослава Мудрого.

б) виберіть і позначте правильну відповідь.

1. Князь Ярослав Мудрий був сином:

а) князя Святослава;
б) князя Володимира;
в) князя Ігоря;
г) князя Олега.

2. Де князівна Анна здобула освіту?

а) у Франції;
б) у монастирі;
в) у приватних учителів;
г) Анна була неосвіченою.

3. Генріх I просив у Ярослава руки Анни:

а) двічі;
б) жодного разу не просив;
в) один раз;
г) тричі.

4. Церемонія одруження відбулася:

а) в Реймському соборі;
б) у монастирі в Санлісі;
в) у Софійському соборі;
г) у Свято-Пантелеймонівському монастирі в Києві.

5. Після смерті чоловіка короля Франції Генріха I Анна:

а) допомагала синові у його державних справах;
б) одружилася вдруге;
в) повернулася до Києва;
г) працювала послом Франції в інших державах.

III. Лексика. Граматика (50 балів)

Виберіть правильний варіант.

1.	Ось пам’ятник …	**а)** королева Анна **б)** королеві Анні **в)** королеви Анни	
2.	Олена Антонівна викладає …	**а)** історія **б)** історією **в)** історію	
3.	Він народився 1994 …	**а)** року **б)** році **в)** років	
4.	Я живу тут з 2014 …	**а)** році **б)** рік **в)** року	
5.	Ліки є в …	**а)** аптеку **б)** аптеці **в)** аптека	
6.	Туристи приїхали …	**а)** з України **б)** в Україні **в)** з Україною	
7.	Наталі подобається	**а)** опера **б)** оперу **в)** опері	
8.	У цьому районі немає …	**а)** лікарня **б)** лікарні **в)** лікарню	
9.	Мої друзі багато розповідали мені …	**а)** про університет **б)** університет **в)** в університеті	
10.	Я … не хочу зараз іти.	**а)** нікуди **б)** ніколи **в)** ніде	
11.	Я … знаю, що я буду робити в неділю: можливо, поїду в Ботанічний сад	**а)** ще **б)** ще не **в)** завжди	
12.	Викладач …, що цей підручник можна взяти в бібліотеці.	**а)** сказав **б)** поцікавився **в)** розмовляв	
13.	Будь ласка, … на питання, коли вас запитують.	**а)** говоріть **б)** відповідайте **в)** скажіть	
14.	Ми … новий фільм у кінотеатрі минулого тижня.	**а)** бачили **б)** дивилися **в)** оглядали	
15.	Студенти успішно … іспити.	**а)** склали **б)** зробили **в)** виконали	

16.	Вчора я вирішив … до друга, який живе у Львові.	**а)** приїхати **б)** поїхати **в)** виїхати	
17.	Минулої зими ми … в Карпати.	**а)** їздили **б)** проїхали **в)** виїхали	
18.	Почався дощ, тому ми … в магазин, щоб зачекати там.	**а)** прийшли **б)** вийшли **в)** зайшли	
19.	Мені так сподобалася ця сукня! Я хочу … її собі!	**а)** придбати **б)** придбала **в)** придбай	
20.	Будь ласка, їдьте швидше, … !	**а)** не зупиняйтесь **б)** почекайте **в)** не поспішайте	
21.	Я був радий бачити … .	**а)** свої знайомі **б)** своїх знайомих в) своїми знайомими	
22.	Він не хоче спілкуватися з … .	**а)** цю дівчину **б)** цією дівчиною **в)** цій дівчині	
23.	Парк розташований біля … .	**а)** нашого гуртожитку **б)** нашому гуртожитку **в)** нашим гуртожитком	
24.	Олена народилася … .	**а)** перше грудня **б)** першим грудня **в)** першого грудня	
25.	Марта працює … .	**а)** у центральному банці **б)** на центральному банку **в)** у центральному банку	
26.	Моя мама працює … .	**а)** з восьмої до четвертої години **б)** з восьма до четверта година **в)** з восьмій до четвертій годині	
27.	У студента немає …	**а)** нового словнику **б)** новий словник **в)** нового словника	
28.	Незабаром ми підемо на екскурсію … .	**а)** з історичного музею **б)** до історичного музею **в)** до історичний музей	
29.	У відповіді вона використала … .	**а)** нові слова **б)** нових слів **в)** з новими словами	
30.	Канікули будуть у	**а)** липень **б)** липня **в)** липні	

31.	Я працюю і навчаюсь, тому в мене майже немає … .	**а)** вільного часу **б)** вільний час **в)** вільним часом	
32.	Батьки завжди пишаються успіхами … .	**а)** своїх дітей **б)** своїми дітьми **в)** своїм дітям	
33.	Дайте мені, будь ласка, три … .	**а)** зошитів **б)** зошити **в)** зошита	
34.	Марія запросила на свято … .	**а)** 5 подруг **б)** 5 подругів **в)** 5 подруги	
35.	Артем – мій найкращий друг, … я не уявляю своє життя.	**а)** з яким **б)** якого **в)** без якого	
36.	Він не пам’ятав, … дав словник.	**а)** у кого **б)** кому **в)** кого	
37.	У мене є таємниця, … я не говорила нікому.	**а)** з якою **б)** яка **в)** про яку	
38.	Я не знаю, … я можу обговорити цю проблему.	**а)** з ким **б)** кому **в)** кого	
39.	Я не розумію, … ця стаття.	**а)** за що **б)** про що **в)** у що	
40.	Мені здалося, … хтось постукав у двері.	**а)** що **б)** хто **в)** щоб	
41.	Запитай ще раз, … ти нічого не зрозумів.	**а)** якщо **б)** коли **в)** якби	
42.	Студентка гарно склала іспити, … вона багато працювала протягом семестру.	**а)** завдяки **б)** тому що **в)** тому	
43.	Ми прочитали новини і дізналися, … в нашій країні буде кінофестиваль.	**а)** щоб **б)** як **в)** що	
44.	Я не зміг потрапити до квартири, *тому що загубив ключі*.	**а)** загубивши ключі **б)** гублячи ключі **в)** загублені ключі	
45.	*Якщо я отримаю візу*, я зможу приїхати до вас у гості.	**а)** отримуючи візу **б)** отримавши візу **в)** отримана віза	
46.	Я почну … цей текст наступного тижня.	**а)** читатиму **б)** прочитаю **в)** читати	

47.	У цьому театрі можна … оперу?	**а)** слухати **б)** прослухати **в)** буду слухати	
48.	Вони вже закінчили … іспит?	**а)** склали **б)** складати **в)** скласти	
49.	Дідусь узяв парасольку, … на вулиці йде дощ.	**а)** завдяки тому що **б)** коли **в)** тому що	
50.	Я добре знаю німецьку мову … довго жив у Німеччині.	**а)** проте **б)** завдяки тому що **в)** крім того	

IV. Письмо (20 балів)

Виберіть одне із завдань:

1. Ви хочете листуватися з українцем / українкою. Напишіть йому / їй про себе, свою сім'ю, свої захоплення, своє навчання та майбутню професію (120-180 слів).

2. Напишіть про зовнішність і характер вашого друга (подруги) / мами (батька) / доньки (сина) (120-180 слів).

V. Говоріння (10 балів)

Виберіть одне із завдань:

1. У книгарні вам потрібно придбати перекладний словник і розмовник. Поясніть це продавцеві-консультанту.
2. Ви на візиті у лікаря. Поясніть, що у вас болить.
3. У вашої подруги день народження. Привітайте її.
4. Розкажіть, де, коли і як ви відпочивали влітку.
5. Зателефонуйте другові і запросіть його в кіно.

***

Текст для аудіювання

Виникнення українських прізвищ[20]

Прізвище – це родова назва людини, яка приєднується до її імені і яку людина одержує після народження або в шлюбі та передає своїм дітям. Від прізвищ треба відрізняти прізвиська (вуличні ймення). Відрізняються вони від прізвищ тим, що не оформлені жодними особовими документами. Дуже велика кількість теперішніх родових прізвищ виникла саме з колишніх прізвиськ.

[20] За матеріалом: Виникнення прізвищ в історії людства. URL: https://naurok.com.ua/doslidzhennya-na-temu-viniknennya-prizvisch-v-istori-lyudstva-18787.html

Коли виникли українські прізвища?

Прізвища виникли зовсім недавно. Був час, коли людина мала тільки ім'я. Нам відомі лише імена видатних діячів єгипетської або давньогрецької історії: Рамзес, Тутанхамон, Аристид, Фемістокл, Лікург, Сократ. Для відрізнення від іншої людини, що могла мати таке саме ім'я, часом додавали вказівку на батька (наприклад, Ахілл син Пелея, Сократ син Софроніска) або вказували, звідки ця людина походить (наприклад, Анаксімандр із Мілета, Зенон з Елеї). У давній Русі відомі з літописів та інших пам'яток особи мали такі імена: Олег, Святослав, Ігор, Мал, Добриня, Нестор, до яких інколи додавали назву по батькові: Давид Святославович. Дехто мав додаткове ім'я – певну характеристику: Володимир Великий, Ярослав Мудрий.

Прізвища в сучасному розумінні, як офіційна назва з'являються в українських документах XIV–XV ст.: князь Іван Чорторийський, пан Іван Чорний, пан Рогатинський та інші.

Початок закріплення прізвищ як спадкових родових назв поклало в Україні духовенство. Київський митрополит Петро Могила 1632 року доручив священикам вести метрики народжених, одружених і померлих. Найчастіше базою для створення таких одиниць слугувало ім'я батька. Прізвища, що закінчуються суфіксом «-енко» вважаються найтиповішими для українців, і не тому, що становлять найбільшу групу, а тому, що не трапляються в інших слов'янських народів. Той факт, що подібні прізвища набули поширення в Росії, пояснюється тим, що українці після приєднання до Московської держави в 1654 році становили другу за чисельністю етнічну групу після росіян.

Найперші згадки про прізвища із суфіксом «-енко» стосуються XVI століття.

Дослідники, які вивчали реєстр Київського полку середини XVII століття, відзначають, що прізвища, які закінчуються на «-енко», складали приблизно 60% від загальної кількості. Суфікс «-енко» - зменшувальний, підкреслює зв'язок з батьком, що буквально означало «маленький», «молодий чоловік», «син». Наприклад, Петренко – син Петра, Ющенко – син Юзька.

Прізвищами із закінченнями на «-ський», «-цький» володіла спочатку виключно польська аристократія як позначення прав володіння тією чи іншою територією – Потоцький, Замойський. Пізніше такі суфікси поширилися й на українські прізвища, додаючись до імен та прізвиськ, - Артемовський, Хмельницький, Дідківський.

Утворенню великої кількості прізвиськ сприяло середовище запорізького козацтва. Ці прізвиська складалися з двох частин – дієслова в наказовому способі та іменника: Задерихвіст, Жуйборода, Лупибатько, Неїжборщ. Потім вони перетворилися на прізвища. Деякі з цих прізвищ збереглися й до сьогодні: Тягнибок, Підкуймуха, Вернигора, Майборода.